

**T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI**

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET FAİLLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI VE BAĞLANMA STİLLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**HAZIRLAYAN
HATİCE KÜBRA GÖKÇİMEN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NİSAN 2024

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KADINA YÖNELİK ŞİDDET FAİLLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI VE BAĞLANMA STİLLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

HAZIRLAYAN
Hatice Kübra GÖKÇİMEN

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Gülçin ORHAN

ANKARA-2024
“Her Hakkı Saklıdır”

KABUL VE ONAY SAYFASI

Hatice Kübra GÖKÇİMEN tarafından hazırlanan “Kadına Yönelik Şiddet Faillerinin Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: J. Alb. Doç. Dr. Naci AKDEMİR

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye (Danışman): Dr. Öğr. Üyesi Gülçin ORHAN

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Merve VATANSEVER

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 04/04/2024

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Naci AKDEMİR

J. Alb.

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hatice Kübra GÖKÇİMEN

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KADINA YÖNELİK ŞİDDET FAİLLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE BAĞLANMA
STİLLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hatice Kübra GÖKÇİMEN

Nisan 2024

ÖZET

Bu çalışma, kadına yönelik şiddet suçundan hüküm giymiş erkeklerin, kadınlara yönelik şiddet düzeyleri, ebeveynleri için geriye dönük olarak algıladıkları bağlanma stilleri ve çocukluk çağı ruhsal travmaları arasındaki ilişkileri ve bu değişkenlerin hangi sosyoekonomik özelliklere göre farklılaştığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, gerekli izinlerin alınmasının akabinde Sincan 1 ve 2 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda kadına şiddet suçundan hükümlü ve çalışmaya katılımcı olmaya gönüllü 220 erkek hükümlüye Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği sunularak veri toplanmıştır. Veri analizinde betimsel istatistik, Pearson momentler çarpım korelasyon testi, Spearman'ın sıralama korelasyon testi, bağımsız gruplar-t testi, tek yönlü ANOVA testi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, Tukey, Tamhane T2 testi, Bonferonni düzeltmeli Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Yapılan analizlere göre cinsel taciz dışındaki çocukluk çağı ruhsal travma alt boyutları ile anne ve baba için algılanan ilgi/kontrol davranışı arasında orta düzeyde negatif yönlü, duygusal ihmal ile anne ve baba için algılanan aşırı koruma davranışı arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki belirlenmiştir. Cinsel taciz dışındaki çocukluk çağı ruhsal travma alt boyutları ile kadına yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem boyutları arasında orta ve düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Anneden algılanan ilgi-kontrol davranışı ile ciddi düzeyde tehdit; babadan algılanan ilgi/kontrol davranışı ile ciddi ve ağır düzeyde tehdit arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Çocukluk çağı ruhsal travma alt boyutlarının, anne ve baba için algılanan ilgi/kontrol ve aşırı koruma davranışlarının ve kadına yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutlarının algılanan ekonomik durum, ebeveynin eğitim durumu, babanın anneye gösterdiği sözel ve fiziksel şiddete tanık olma, küçükken evden kaçma, başka bir suçtan hüküm giyme, önceden psikiyatrik tanı alma ve/veya tedavi görme durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, kadına yönelik şiddetin, bireylerin çocukluk döneminden itibaren maruz kaldığı çeşitli risk faktörleri ile bağlantılı olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla erken müdahale ve önleme stratejilerinin geliştirilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik bozukluk tanısı olan hükümlülerin ceza infaz kurumunda iken ve ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra tedavilerinin sürdürülmesinin sağlanması, bu çalışma kapsamında kadına yönelik şiddeti önlemede ve hükümlülerin sağlıklı birer birey olarak topluma kazandırılmasında önemli görülen hususlardan olmuştur.

Bilim Kodu : 113009

Anahtar Kelimeler : Kadına Yönelik Şiddet, Travma, Bağlanma, Müdahale, Risk, Psikopatoloji.

Sayfa Adedi : 120

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Gülçin ORHAN

T.R.
MINISTRY OF INTERIOR
GENDARMERIE AND COAST GUARD ACADEMY
SECURITY SCIENCES INSTITUTE

EXAMINATION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN OFFENDERS ACCORDING TO CHILDHOOD
TRAUMAS AND ATTACHMENT STYLES

(M.Sc Thesis)

Hatice Kübra GÖKÇİMEN

April 2024

ABSTRACT

This study aims to determine the relationships between the levels of violence against women that attachment styles they perceive retrospectively for their parents and the childhood traumas of men convicted of violence against women, and the socioeconomic characteristics according to which these variables differ. In this context, after obtaining the necessary permissions, data were collected by presenting the Sociodemographic Information Form, Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33), Parental Bonding Instrument (PBI/in Turkish; ABBÖ) and The Severity of Violence against Women Scale (in Turkish; KYŞDÖ) to 220 male convicts who were convicted of violence against women in Sincan L Type Closed Prison Institution No. 1 and 2 who volunteered to participate in the study. Descriptive statistics, the Pearson product-moment correlation test, Spearman's rank correlation test, the independent groups t-test, one-way ANOVA, the Mann-Whitney U test, the Kruskal-Wallis H test, the Tukey HSD test, the Tamhane T2 test, and the Mann-Whitney U test with Bonferroni correction were used in data analysis. The analyses revealed a moderate negative correlation between non-sexual childhood psychological trauma sub-dimensions and perceived care/control behavior of both parents, as well as a low positive correlation between emotional neglect and perceived overprotection behavior of both parents. Significant positive relationships of medium and low levels were found between the sub-dimensions of childhood psychological trauma excluding sexual harassment and the serious threat and severe action dimensions of violence against women. Significant low-level negative correlations were found between the perceived care and control behavior of mothers with serious threats, and fathers' perceived care and control behavior with serious and severe threats. The findings showed that the sub-dimensions of childhood psychological trauma, perceived care/control, and overprotection behaviors of parents, and the sub-dimensions of serious threats and severe actions in violence against women, significantly varied according to perceived economic status, parental education level, witnessing verbal and physical violence by the father against the mother, running away from home as a child, being convicted of another crime, and having a previous psychiatric diagnosis and/or treatment. These results suggest that violence against women may be linked to various risk factors to which individuals are exposed from childhood onwards. Thus, it is crucial to develop early intervention and prevention strategies. Additionally, ensuring the continuation of treatment for convicts with a diagnosed psychological disorder before, during, and after their time in the prison is considered essential for preventing violence against women and reintegrating convicts into society as healthy individuals.

Science Code : 113009

Keywords : violence against women, trauma, attachment, intervention, risk, psychopathology

Page Number : 120

Supervisor : Assist. Prof. Gülçin Orhan

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında bana sabır gösteren, değerli bilgi ve tecrübelerini cömertçe paylaşan, araştırmamın kalitesini artırma yolunda bana rehberlik eden kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Orhan'a derin minnettarlığımı sunuyorum. Bilimsel bakış açısıyla araştırmamı zenginleştiren, akademik gelişimimde bana ilham kaynağı olan danışmanıma özel olarak şükranlarımı ifade etmek istiyorum.

Bu tez çalışmasının tamamlanmasında büyük rol oynayan, tez savunma sürecinde değerli yorumları, eleştirileri ve önerileriyle yanımda olan saygıdeğer jüri üyelerim J. Alb. Doç. Dr. Naci Akdemir ve Dr. Öğr. Üyesi Merve Vatansever'e minnettarım.

Ceza infaz kurumunda psikolog olarak başladığım meslek hayatım bugün bu tezin yazılmasına ilham olmuştur. Görev yaptığım Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünde, hükümlülerin rehabilitasyonuna yönelik çalışmalarımızda daima yol gösterici olan ve araştırmamın saha çalışması aşamasında hükümlülerle görüşmemize izin vererek bu çalışmanın gerçekleşmesine imkân tanıyan Genel Müdür Yardımcısı Sayın Namık Kemal Varol'a; derin bilgi ve tecrübesiyle bizlere ışık tutan İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanı Dr. Hüseyin Şık'a şükranlarımı sunarım

Ayrıca, bu tez çalışmasının her safhasında yanımda olan çalışma arkadaşlarıma ve şube müdürlerime; saha araştırmasını benim için mümkün kılan Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nun değerli personeline; her daim ilgi ve desteklerini yanımda hissettiğim, bu yolculukta da beni yalnız bırakmayan değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, bu tez çalışmasına katılarak iyileştirmeye yönelik çabalarımıza anlam katan hükümlülere teşekkür ediyorum. Umarım bu çalışma, ilgili alanlarda yeni araştırmalara yol açar ve değerli katkılarda bulunur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Şiddet	7
1.1.1. Şiddetin Nedenleri	8
1.1.2. Şiddet Türleri	10
1.2. Kadına Yönelik Şiddet	10
1.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	12
1.2.1.1. Fiziksel şiddet	13
1.2.1.2. Psikolojik şiddet	14
1.2.1.3. Cinsel şiddet	14
1.2.1.4. Sözel şiddet	16
1.2.1.5. Ekonomik şiddet	16
1.3. Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler	17
1.3.1. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu	18
1.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	20
1.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travması	22
1.4.1. Çocuğun Fiziksel İstismarı	24
1.4.2. Çocuğun Cinsel İstismarı	25
1.4.3. Çocuğun Duygusal İstismarı	26
1.4.4. Çocuğun İhmali	27
1.5. Bağlanma	28
1.5.1. Bağlanma Kuramı	29
1.5.2. Bağlanma Stilleri	31
1.5.2.1. Güvenli bağlanma	32

1.5.2.2. Güvensiz Bağlanma	33
1.5.2.2.1. Kaygılı ve kararsız bağlanma.....	33
1.5.2.2.2. Kaçınan bağlanma	35
1.6. Araştırma Konusuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar	37

İKİNCİ BÖLÜM METODOLOJİ

2.1. Araştırma Modeli ve Örneklem	43
2.2. Veri Toplama Araçları	44
2.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	45
2.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)	45
2.2.3. Ana - Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	46
2.3.4. Kadına Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği (KYŞDÖ)	47
2.3. İşlem	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

3.1. Betimsel İstatistik	51
3.2. Analiz Sonuçları	54

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Giriş	69
4.2. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nden Aldığı Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması	69
4.3. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nden Aldığı Puanlar Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması	71
4.4. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere İlişkin Bulgularının Tartışılması	74

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	87
5.2. Öneriler	87
KAYNAKÇA.....	89
EKLER	105
EK-1. Etik Kurul Onay Kararı	106
EK-2. Ölçek Kullanım İzinleri	107
EK-3. Kurum Uygulama İzni	108
EK-4. Veri Toplama Araçları	109
ÖZGEÇMİŞ	119

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge

Sayfa

Çizelge 2.1. Ölçeklerden Alınan Puanların Normal Dağılım Gösterip Göstermediğinin Belirlenmesinde Yer Alan Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları.....	49
Çizelge 3.1. Kadına Yönelik Şiddet İçeren Bir Suçtan Dolayı Hüküm Alan Katılımcıların Tanıtıcı Bilgilerinin Dağılımı (N=220).....	51
Çizelge 3.2. Kadına Yönelik Şiddet İçeren Bir Suçtan Dolayı Hüküm Alan Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Dağılımı (N=220)	54
Çizelge 3.3. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (N=220)	56
Çizelge 3.4. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere Göre Karşılaştırılması (N=220)	58
Çizelge 3.5. Katılımcıların Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere Göre Karşılaştırılması (N=220).....	62
Çizelge 3.6. Katılımcıların Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere Göre Karşılaştırılması (N=220)	65

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	12
Şekil 1.2. Şiddet mağduru kadınlara hizmet veren kurumlar.....	19

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simge	Açıklama
-------	----------

%	Yüzde
---	-------

Kısaltmalar	Açıklama
-------------	----------

ABBÖ	Ana-babaya bağlanma ölçeği
-------------	----------------------------

ATTACH	Çocukların tedavi ve eğitimi derneği
---------------	--------------------------------------

BM	Birleşmiş milletler
-----------	---------------------

BPFA	Pekin deklarasyonu eylem planı
-------------	--------------------------------

CEDAW	Kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için uluslararası sözleşme
--------------	--

CTQ	Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği
------------	------------------------------------

DEVAW	Kadına yönelik şiddetin tasfiyesine ilişkin bildirge
--------------	--

DSÖ	Dünya sağlık örgütü
------------	---------------------

DSM-5	Mental bozuklukların tanısall ve sayımsal el kitabı veya ruhsal bozuklukların tanısall ve istatistiksel el kitabı beşinci baskısı
--------------	---

TCK	Türk ceza kanunu
------------	------------------

KİHYÇD	Kadının insan hakları yeni çözümler derneği.
---------------	--

KYŞDÖ	Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği
--------------	--

ŞÖNİM	Şiddet önleme ve izleme merkezi
--------------	---------------------------------

TDK	Türk dil kurumu
------------	-----------------

ILO	Uluslararası çalışma örgütü
------------	-----------------------------

GİRİŞ

Şiddet, insanlık tarihi boyunca varlığını sürdüren ve farklı biçimlerde tezahür eden karmaşık bir olgudur. Her toplumda görülen taciz, işkence, korkutma, öldürme gibi şiddet türleri, toplumsal yaşamın bir parçası halini almıştır. Kadına yönelik şiddet, tarihsel olarak eşitsiz güç ilişkilerinin bir tezahürü olarak kabul edilmekte ve bu olgu, 1995'te gerçekleşen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'ndan bu yana Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yakından takip edilmektedir (Kocacık, 2001). BM'nin tanımına göre kadına yönelik şiddet, kadına karşı fiziksel, cinsel, psikolojik zarar veya acı veren her türlü cinsiyete dayalı şiddet eylemini içermektedir (DSÖ, 2023).

Kadına yönelik şiddet, toplumlar arasında ciddi bir sorun olarak kabul edilmekte ve bu konuda yapılan araştırmaların sayısı günden güne artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre, her üç kadından birisi hayatı boyunca bu tür şiddete maruz kalmaktadır. Bu durum, kadına yönelik şiddetin yaygın ve ciddi bir halk sağlığı sorunu olduğunu da ortaya koymaktadır (DSÖ, 2023).

Maruz kalınan çocukluk çağı travmalarının çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde şiddete maruz kalma ve diğer mağduriyetlerin önemli bir belirleyicisi olduğu belirtilmektedir (Fang ve Corso, 2007'dan akt., Güleç vd., 2012). Ayrıca şiddet mağduru olan çocuklar, şiddet uygulama riski yüksek olan bireylerdir (Özgentürk vd., 2012). Öyle ki çocukluk çağı ihmal ve istismar yaşantısının türlerine maruz kalan bireylerin, davranış bozukluğu geliştirme ve yetişkinlik döneminde suç işleme riskinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Avery vd., 2002). Çocukluk çağı travmasına kümülatif maruziyet ise ceza adalet sistemine dahil olma riskindeki artış ile ilişkilendirilmektedir (Rosenberg vd., 2007). Bu durum alanyazında şiddet döngüsü olarak adlandırılmaktadır (Widom, 1989). Bununla birlikte, özellikle erkek bireylerin mağduru olduğu fiziksel istismar (Bartol ve Bartol, 2012) ve cinsel istismar (Currie ve Tekin, 2006) yaşantısı ile gelecekteki suçluluk davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu vurgulanmaktadır. Öyle ki çocukluk çağında duygusal istismara ve ihmale maruz kalan erkeklerin duygusal ve cinsel istismar gerçekleştirme riskinde artış olduğu bildirilmektedir (Abrahams ve Jewkes, 2005). İran'da yapılan nitel bir araştırma, duygusal istismarın, fiziksel veya cinsel istismar kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır (Taherkhani vd., 2014). Ancak Fulu ve arkadaşlarının (2017) çalışması, fiziksel veya cinsel istismara maruz kalan ve çoklu türde kötü muamele maruziyeti olan

erkeklerin şiddet gösterme risklerinin, sadece duygusal istismara ya da ihmale maruz kalanlardan daha yüksek olduğunu göstermiştir. Buna karşın geniş örneklemli yapılan bir çalışmada çocuk çağı travması yaşayan herkesin suçlu olmadığını ancak çocuk çağında maruz kalınan kötü muamelenin gelecekteki suç davranışı için önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymuştur (Currie ve Tekin, 2012).

Thomas ve arkadaşları (2005) tarafından da çocukluk çağı travması, psikopatoloji ve suç işleme arasındaki ilişkinin incelenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu amaçla, ceza infaz kurumlarında birçok çalışma yürütülmüştür (Cuomo vd., 2008; Sarchiapone vd., 2009; Hansen vd., 2011; Sergeantanis vd., 2014). Kadına yönelik şiddetin yordayıcısı olarak çocukluk çağı travmalarının incelendiği Asya bölgesinde geniş örneklemle yürütülen bir çalışmada (Fulu vd., 2017), çocukluk çağı travmasının ve çocuğa yönelik kötü muamelenin, yetişkinlikteki şiddet maruziyetini ve diğerlerine şiddet gösterme riskini arttırdığı bulgulanmıştır. Meta-analiz çalışmaları ise çocukluk çağındaki bedensel cezalandırmanın yetişkinlikteki çeşitli şiddet türleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Gershoff, 2002).

Yalnızca istismara maruz kalma değil, şiddete tanıklık etmenin de gelecekteki suçlulukla ilişkili olduğuna yönelik araştırma bulguları mevcuttur. Hindistan'da yapılan bir çalışmaya göre (Martin vd., 2002), çocukluk çağında babasının annesine şiddet yönelttiğine veya karşılıklı fiziksel şiddet uyguladıklarına tanıklık eden erkeklerin, kadına yönelik şiddet uygulama olasılığı daha yüksek bulunmuştur. Yine ebeveynleri arasındaki şiddete tanıklık etmenin, intihar düşünceleriyle de ilişkili olduğu belirtilmektedir (Fry vd., 2012).

John Bowlby'nin (1980) Bağlanma Teorisi'ne göre bireyler, erken yaşlarda bakım verenleri ile kurdukları ilişkilerine bağlı olarak içsel çalışan modeller geliştirir ve bu modeller, yetişkinliklerindeki kişilerarası ilişkilerini etkiler. Dolayısıyla çocukluk döneminde yaşanan duygusal deneyimler, bireylerin yetişkinlikteki bağlanma stillerini şekillendirmektedir (Simmons vd., 2009: 233). Eğer çocuk, güvensiz bir bağlanma stili geliştirmişse, gelişimi ciddi şekilde etkilenebilmektedir. Güvenli bağlanma ile tatmin edici, olumlu ve yapıcı ilişkiler arasında bir ilişki kurulurken; güvensiz bağlanma çatışma, kıskançlık, ruhsal bozukluklar ve şiddet ile ilişkilendirilmektedir (Collins vd., 2006; Van Bakermans-Kranenberg ve Ijzendoorn, 2009). Çocukluk çağı travmalarının, çoğunlukla güvensiz bağlanmaya yol açan bir mekanizma sağladığı, bu mekanizmanın da suç işlemeye yol açtığı belirtilmektedir (Avery vd., 2002; Rosenberg vd., 2007). Bir meta-analiz

alışmasına göre, suça sürüklenme konusunda erkek çocuklarının babasına, kız çocuklarının ise annesine olan bağlanmasının önemli bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Hoeve vd., 2012). Stirpe ve arkadaşlarına (2006) göre de kaçınan bağlanma rnts Şiddet ve suç davranışı ile ilişkilidir.

Birtakım sosyodemografik değişkenler, kadına yönelik Şiddetin düzeyi ile ilişkili görünmektedir. İlgili yazın, artan işsizlik oranlarının ve yaşanan ekonomik zorlukların, kadına yönelik Şiddetin belirleyicisi olduğunu vurgulamaktadır (Van Wormer ve Roberts, 2009). Psikolojik belirtilerin Şiddeti ile partnere gösterilen Şiddetin düzeyi arasında da ilişki olduğu belirtilmektedir (Ferrari vd., 2014).

Bu tez araştırması, kadına yönelik Şiddet suçundan hüküm giymiş erkeklerin kadınlara yönelik Şiddet düzeyleri, ebeveynleri için geriye dönük olarak algıladıkları bağlanma stilleri ve çocukluk ağı ruhsal travmaları arasındaki ilişkileri ve bu değişkenlerin hangi sosyoekonomik özelliklere göre farklılaştığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Çocukluk ağı ruhsal travması, bağlanma stilleri ve kadınlara yönelik Şiddetin düzeyi arasındaki ilişkilere yönelik ampirik kanıtları güçlendirmek, hem kadına yönelik Şiddetin etiyolojisini veya bu Şiddeti etkileyen faktörleri anlamada hem de ceza infaz kurumlarında kadına yönelik Şiddet suçundan hüküm giymiş bireylere yönelik geliştirilebilecek psikolojik müdahale programlarına temel veriler sağlamak anlamında önemli görülmektedir. Bu sayede, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkında Kanun'un üçüncü maddesinde yer alan infazın temel amacına, diğer bir deyişle hükümlülerin iyileştirilmesine de katkı sağlanabilecektir. Buradan hareketle, kadınlara yönelik Şiddet içeren eylemlerinden dolayı hapis cezasına mahkûm olmuş ve hâlihazırda ceza infaz kurumunda bulunan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan yetişkin erkek bireyler, bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

a) Kadınlara yönelik Şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları ile çocukluk ağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların ebeveynlerinden geriye dönük olarak algıladıkları bağlanma stilleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

b) Kadınlara yönelik Şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk ağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların ebeveynlerinden geriye dönük

olarak algıladıkları bağlanma stilleri hangi sosyodemografik özelliklere göre farklılaşmaktadır?

Araştırmanın hipotezleri ise şunlardır:

H₁. Çocukluk çağı ruhsal travmaları alt boyutları ile katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol davranışı arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır.

H₂. Çocukluk çağı ruhsal travmaları alt boyutları ile katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları aşırı koruma davranışı arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır.

H₃. Çocukluk çağı ruhsal travmaları alt boyutları ile kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır.

H₄. Katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol davranışı ile kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır.

H₅. Katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları aşırı koruma davranışı ile kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır.

H₆. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, medeni duruma göre farklılaşmaktadır.

H₇. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, annenin ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₈. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için

geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, babanın anneye fiziksel şiddet uyguladığına şahit olma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₉. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, babanın anneye hakaret ve küfür ettiğine şahit olma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₁₀. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, küçükken evden kaçma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₁₁. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, başka bir suçtan hüküm giyme durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₁₂. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, algılanan ekonomik duruma göre farklılaşmaktadır.

H₁₃. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, daha önceden psikiyatrik bir tanı alma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₁₄. Kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, daha önceden psikiyatrik tedavi görme durumuna göre farklılaşmaktadır.

Bu araştırmanın sınırlılıklarından birisi, örneklem sayısıdır. Bu çalışmada, 220 katılımcıdan toplanılan verilerle genellemelere gidilmektedir. Ayrıca çalışma, yalnızca Ankara ili Sincan Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki hükümlülerden belirli bir zaman noktasında toplanılan verileri temsil etmektedir. Araştırma sonuçlarının, bir ilin ceza infaz

kurumundaki hükümlülerin sonuçlarını temsil etmesi sebebiyle araştırma sonuçlarının diğer ceza infaz kurumlarında aynı suçtan ötürü hüküm giymiş bireylere genellenmesi doğru olmayabilir. Fakat bu araştırmanın sonuçları, benzer örneklerdeki mevcut durum hakkında fikir verebilecektir. İlaveten bu çalışmanın veri toplama araçları, güvenilirliği düzeyinde doğru ölçüm sağlamaktadır. Bununla birlikte, katılımcıların veri toplama araçlarında verdikleri yanıtlarda, kendilerini olduğu şekilde yansıttığı düşünülerek yorumlamalara gidilmektedir. Katılımcılara veri toplama araçlarının sunulduğu zaman hükümlü birer birey olmaları da dikkate alınması gerekli önemli bir husustur. Yine bu araştırmanın değişkenlerinden olan kadına yönelik şiddet kavramı genel bir ifade olarak incelenmiş; aile içi şiddet, yakın partner şiddeti, tanıdık bir kadına yöneltilen şiddet veya tanınmayan bir kadına yöneltilen şiddet şeklinde sınıflandırmaya gidilmemiştir. Katılımcıların seçiminde suç dosyalarında herhangi bir kadına karşı tehdit, şantaj, yaralama, öldürme ve cinsel istismar gibi hususların bulunması dikkate alınmıştır.

Bu tez çalışması, beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde ilgili yazın ışığında şiddet, kadına yönelik şiddet, çocukluk çağı ruhsal travma ve bağlanma kavramlarına değinilmektedir. İkinci bölümde araştırmanın metodolojisi aktarılmaktadır. Üçüncü bölümde, bu çalışma kapsamında toplanılan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Dördüncü ve beşinci bölümlerde ise tartışma ile öneriler aktarılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Şiddet

Çeşitli disiplinler tarafından oldukça geniş perspektiften ele alınan şiddet olgusu, oldukça karmaşık bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki günümüzde, hangi davranışın şiddet olarak nitelendirileceği halen tartışmalı bir konudur. Türk Dil Kurumu (TDK) şiddet için çeşitli tanımlamalarda bulunmuştur; *"Bir hareketin, gücün derecesi, sertlik, yeğlilik; hız, bir harekettten doğan güç, kaba kuvvet kullanma"*, mecaz anlamda ise *"duygusal aşırılık"* (TDK, 2023). Fransızca sözlükler de benzer tanımlamaları destekleyerek, şiddeti *"Bir kişiye güç veya baskı uygulayarak o kişinin isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak, duyguların kabaca ifade edilmesi eğilimi, bir şeyin karşı konulmaz gücü, bir eylemin hoyrat yapısı"* olarak tanımlamışlardır (Özerkmen, 2012).

Şiddet kelimesi dilimize Arapça'dan geçmiştir. Arapça karşılığı temelde kaba kuvvet kullanmayı ifade etse de günümüzde farklı anlamlar kazanmıştır. Filozof Hannah Arendt, şiddeti *meşrulaştırılamayacak bir güç göstergesi* olarak tanımlarken, şiddetin kuvvet kullanımı ile aynı olmadığını vurgulamaktadır (Arendt, 1970). Bu tanımın, *psikolojik şiddet*, *ekonomik şiddet* gibi günümüzde karşılaşılan ifadeleri de kapsadığı yadsınamaz bir gerçektir. Diğer yandan şiddeti, *"bireyin güç kazanmak, mevcut durumunu elinde tutmak için kullandığı bir araç"* olarak değerlendiren Trend (2008) ve diğer hukukçular, aynı zamanda saldırganlık içeren hareketler olarak tanımlamıştır (Polat, 2014). Psikoloji bilimi ise şiddeti saldırganlığın bir sonucu olarak görmekte ve bu saldırganlığı insanın temel özellikleri arasında kabul etmektedir (Doğan, 2012).

Şiddeti daha kapsamlı bir şekilde ele alan Hobart ise bu olguyu *"bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, anlamın çarpıtılması, büyük güç, sertlik ya da haşinlik, kişisel duygularda sertlik ve tutkulu davranışlara ya da dile başvurma"* olarak tanımlamaktadır (Özerkmen, 2012). Byung-Chul Han, şiddeti *"kaybolmayan şeylerden biri"* olarak nitelendirmekte ve gücünün var olan gücünü sürdürebilmek için şiddete başvuracağını ifade etmektedir (Han, 2018). Michaud ise şiddeti (1986) *"insanların maddi ve manevi bütünlüğüne zarar verecek davranışlarla karşı"*

karşıya kalması" olarak tanımlamıştır (Michaud, 1986). Şiddet olgusunun kökeni tarih öncesine dayanmaktadır ve araştırmalar, kadın mumyaların kemiklerindeki kırık oranının erkeklerden daha yüksek olduğunu göstermektedir (Dişsiz ve Şahin, 2008).

Literatüre bakıldığında, şiddetin uzun yıllardır, evrensel bir olgu olarak farklı disiplinler tarafından anlaşılmaya ve açıklanmaya çalışıldığı sonucuna varmak mümkündür. Literatürde yer alan tüm bu tanımlamalar bir araya getirildiğinde, şiddetin temelde kişilere zarar vermek, onları kısıtlamak veya toplumsal ilişkilerde kabul edilebilirlik sınırlarını aşmak amacıyla kullanılan her türlü güç gösterisi olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, şiddetin sadece fiziksel değil, aynı zamanda ekonomik, psikolojik, duygusal, sözlü ve cinsel boyutları da içerdiği çıkarımına varılmaktadır.

1.1.1. Şiddetin Nedenleri

Şiddetin kökeni ve sonuçları konusunda eksiksiz bir bilgiye ulaşmanın ve genelleme yapmanın zorluğu söz konusu ise de şiddetin nedenleri farklı perspektiflerden incelenerek anlaşılmaya çalışılmıştır.

İnsanların doğal olarak rekabetçi ve ve agresif olduğunu ve bu davranışların insanların evrimselleşme sürecinin bir parçası olduğunu, dolayısıyla şiddetin insan doğasının kaçınılmaz bir parçası olduğunu destekleyen eski çalışmalar bulunmaktadır (Malamuth, 1984). Bu yaklaşıma göre şiddet, özellikle erkekler arasında, rekabet ve cinsel seçim bağlamında soyun devamı için bir stratejidir (Malamuth, 1984). Buna karşın Kristian Herbolzheimer (2009) şiddetin insan doğasının ayrılmaz bir parçası olduğu fikrini reddetmektedir. Herbolzheimer (2009)'a göre bu algı, silahlı çatışmayı haklı çıkarmak için kullanılan bir dünya görüşü olmakla birlikte şiddetin sürdürülmesinin kültürel ve politik sebepleri bulunmaktadır.

Şiddetin biyolojik nedenleri üzerine yapılan modern çalışmalar, şiddete eğilimli bireylerin beyinlerindeki anormallikleri incelemiş (Raine, 2013), X kromozomuna bağlı monoamin oksidaz A (MAOA) genindeki alelik varyasyonların insanlardaki impulsif agresyonla ilişkilendirilmiş, bu durumun beyindeki etkilerinin dürtü kontrolü mekanizmalarının zayıflamasına neden olabileceğini, dolayısıyla şiddet eğiliminin artabileceğini ileri sürmüştür (Meyer-Lindenberg vd., 2006).

Diğer yandan, bazı araştırmacılar şiddetin kökenini sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Bu alandaki çalışmalar; araştırmalar, yoksulluk (Wilkinson, 2004), işsizlik (Baysan vd., 2019), sosyal dışlanma (Sen, 2008), eğitim eksikliği (Carpenter ve Nevin, 2010) ve kalabalık yaşam alanları (Wright ve Steinbach, 2001) gibi faktörlerin şiddet eğilimini artırabileceğini göstermiştir. Şiddetin nedenlerinin ekolojik perspektiften inceleyen çalışmalar farklı kültürlerarası karşılaştırmalarla kültürel normlar ve değerlere de odaklanmaktadır (Levinson, 1990). Kültürel normların şiddeti meşrulaştırarak pek çok alanda kendini gösterdiğine dair örnekler sunmaktadır (Galtung, 1990).

Psikolojik teoriler ise, genellikle, şiddetin nedenlerini bireysel ve ailesel işlevsizlik veya patolojiye atfetmektedir (Fagan ve Wexler, 1987). Bu yaklaşımda, faillerin içsel özellikleri, anlık durumları ve işledikleri şiddet türü hakkında incelemeler yapılmaktadır (King, 2012). Psikoloji disiplinin bakış açısına göre gelişimsel faktörler, psikodinamik faktörler, kültür, ırk, cinsiyet, inançlar, tutum ve davranışlar üzerinden şiddetin nedenlerinin açıklanmaktadır (Cavanaugh, 2012). Diğer yandan sosyal psikoloji, faillerin sosyal, ekonomik, kültürel ve tarihi seviyelerde işleyen süreçlerini de bu araştırmaların içine dahil ederek; bireysel özelliklerden ziyade rollere odaklanmaktadır. (Baumeister ve Vohs, 2004).

Sosyal Öğrenme Kuramı (Bandura, 1977), kötü muamele gören kurbanların, taklit ve modelleme süreçleri aracılığıyla şiddet veya suçlu davranış kalıplarını öğrendiğini ve benimsediğini iddia eder. Bu davranışlar, çocuklar tarafından olumlu sonuçlar elde ettiği gözlemlenir (örneğin, diğerlerinin kontrolü veya malzeme veya sosyal faydaların kazanılması) (bkz. Garland ve Dougher 1990; Widom 1998).

Bu çalışmada, kadına yönelik şiddete giden yolların aydınlatılması temel amacıyla psikolojik teoriler kuramsal çerçeveyi oluşturmaktadır. Faillerin bireysel özellikleri, psikopatolojilerinin yanı sıra, ana babaya bağlanma durumları ve çocukluk çağı ruhsal travmaları araştırılmıştır. Bağlanma teorisi, yaşam boyu ve bir kuşaktan diğerine şiddetin meydana gelme olasılığını açıklayabilecek bir gelişimsel teoridir (Ali ve Naylor, 2013) Nitekim bağlanma teorisinin, erkekler tarafından gerçekleştirilen kadınlara yönelik şiddeti anlama konusunda faydalı olduğunu gösteren birkaç çalışma bulunmaktadır (Barnett vd., 1995; Kesner vd., 1997). Ayrıca, şiddetin kuşaktan kuşağa aktarımına ilişkin en erken çalışmalar kötüye kullanılan çocuklara odaklanmıştır (Kempe vd., 1962).

Çalışmalar, şiddete eğilimli bireyleri etkileyen önemli faktörleri ortaya koymaktadır. Bir örnekle, anne-baba-çocuk ilişkisinin yetersiz olması ve aile şefkatinin eksikliği, çocuklar üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Böylece çocuklar, şiddete meyilli bireyler olarak yetişebilmekte ve bu davranış biçimleri nesiller arasında aktarılabilmektedir (Moses, 1996)

1.1.2. Şiddet Türleri

Şiddet, eylem olarak psikolojik, sözel, ekonomik, fiziksel ve şiddet olmak üzere temelde beş boyutla ele alınmaktadır (Trembay, 2004). Page ve İnce (2008) tarafından belirtildiği üzere şiddet mağduru kadınlar, şiddetin farklı alt boyutlarına maruz kalabilmekte ve fiziksel ve cinsel şiddete birlikte maruz kalmak kadınlarda en yaralayıcı etkiye sebep olabilmektedir.

Diğer yandan DSÖ (2002), faile göre şiddeti üç ana kategoriye ayırmaktadır: *kendine yönlendirilmiş şiddet, kişilerarası şiddet ve kolektif şiddet*... Kendine yönelik şiddet; intihar, intihar girişimi ve kendine zarar verme gibi eylemleri içermektedir. Bireyin kendi bedenine yönelik zarar verme eğilimi kendine yönelik şiddet eylemine dâhil edilmektedir. Kişilerarası şiddet ise, aile içi veya yakın ilişkilerde olmayan bireylerin birbirlerine uyguladığı şiddeti tanımlamaktadır. Bu tür şiddet, kişisel ilişkilerden bağımsız olarak ortaya çıkar. Kolektif şiddet ise bir grup tarafından siyasi, ekonomik veya sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla kullanılan şiddeti ifade etmektedir. Toplumsal olaylar, gösteriler veya gruplar arasındaki çatışmalar bu şiddet türüne örnek olarak verilebilir (DSÖ, 2002).

Bir diğer sık karşılaşılan şiddet türü aile içi şiddettir. Aile içi şiddet, aile üyeleri arasında kan bağı bulunan bireylerin birbirlerine fiziksel veya psikolojik zarar vermesini, bireyin özgürlüğünü tehdit etmesini, kişilik gelişimini olumsuz etkileyen ihmal veya davranışları içeren sıkça karşılaşılan bir durumdur (İbiloğlu, 2012).

1.2. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında yayımlanan Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildiri (*Declaration on the Elimination of Violence Against Women - DEVAW*) içinde tanımlanmıştır (Müftüoğlu, 2023). Bu tanıma

göre, kadına yönelik şiddet; kamusal ve özel alanda gerçekleşen, kadınların fiziksel, cinsel, duygusal olarak zarar görmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan her türlü cinsiyet temelli şiddet eylemi veya bu eylemin gerçekleşeceğine ilişkin tehdit, zorlama ve keyfi olarak özgürlüğün kısıtlanmasıdır. Bu tanımdan anlaşılabileceği üzere, eylemlerin cinsiyet temelli olması, gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin muhtemel olması ve buna yönelik tehdit, kadına yönelik şiddet kapsamına girer. Kadına yönelik şiddetin birçok tanımı bulunmasına rağmen, tüm tanımların kadına yönelik şiddetin "*toplumsal bir sorun ve kadının insan hakları ihlali*" olduğu noktasında birleştiği görülmektedir (Seymenoğlu Baş, 2021).

Ayrıca, 1995 yılında Pekin'de gerçekleştirilen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Pekin Deklarasyonu Eylem Planı (*Beijing Declaration and Platform for Action - BPFA*) içinde kadına yönelik şiddetin tanımı benzer bir şekilde belirtilmiştir (Müftüoğlu, 2023). Dikkat çeken bir nokta, Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Raporu'nda kadına karşı şiddetin aile, toplum veya devlet tarafından gerçekleştirilebileceğinin vurgulanmasıdır (BPFA, 1995). Aynı zamanda, Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda kadına yönelik şiddetin dünya genelinde yaygın olmasına rağmen en az tanımlanan insan hakları ihlali olarak kabul edildiği de belirtilmiştir (BPFA, 1995).

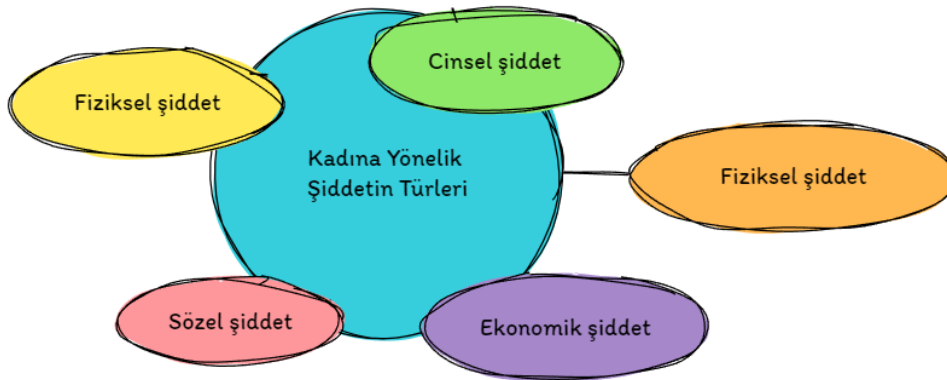
Kadına yönelik fiziksel şiddet vücuda zarar veren eylemleri, cinsel şiddet cinsel içerikli eylemleri, psikolojik şiddet mağdurun zihinsel ya da duygusal acı çekmesine yol açan eylemleri, ekonomik şiddet ise kadının maddi olarak bağımlı hale gelmesi amacıyla gerçekleştirilen eylemleri içermektedir. Kadına yönelik şiddetin her türlü şekli hiçbir şekilde tolere edilmemeli ve normalleştirilmemelidir. Bu sorun, dünya çapında önlenmesi ve tamamen ortadan kaldırılması gereken önemli bir sorundur (Seymenoğlu Baş, 2021).

Kadına yönelik şiddetin Ülkemizde yaygın bir sorun olduğu, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından muhtelif yıllarda ayrı ayrı yapılan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nda ortaya konulmuştur (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2008; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2015). Bu araştırmaların sonuçları benzer örüntülere işaret etmektedir. Yapılan bu çalışmalara göre kadınlar, ilişkileri devam etsin veya etmesin, genel olarak en yakın erkek çevrelerinden şiddet görmektedirler. Hem babaların hem de eşlerin şiddetini içeren bu durum, kadınların özellikle aile ortamında, en yakın aile bireylerinin şiddetine maruz kaldıkları, her iki araştırmanın ortak bulguları arasındadır.

DSÖ'nün 2018 yılında yayımladığı *Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı* isimli rapor, 2018 yılında 15 yaş ve üzerindeki 736 milyon ile 852 milyon kadının (neredeyse kadınların 1/3'ü) yaşamları boyunca en az bir kez şiddet türlerinden birini veya her ikisini deneyimlediğini göstermektedir. Bu tahminler, fiziksel ve cinsel partner şiddeti ile cinsel şiddetin, genel olarak dünya genelindeki kadınların ve ergen kızların yaşamlarında yaygın bir şekilde var olduğunu doğrulamaktadır. Akar ve diğerleri (2010) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, 1178 kadın üzerinde yapılan araştırmaya göre kadınların %77.9'unun şiddete maruz kaldığı ve bu şiddetin en yaygın türünün ekonomik şiddet (%60.4) olduğu belirtilmektedir. Devries ve arkadaşlarının (2013) küresel çapta kadına yönelik aile içi şiddet verilerini analiz ettiği ve 81 ülkeyi dahil edildiği çalışmasında ise 2010 yılında 15 yaş ve üzeri kadınların %30'unun yaşamları boyunca fiziksel ve/veya cinsel partner şiddeti yaşadığı bildirilmiştir.

1.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun dünyadaki hemen her ülkenin karşı karşıya olduğu en önemli sorunlardan birisi olan kadına yönelik şiddet (Ediz ve Altan, 2017), genel olarak ilerleyen başlıklarda açıklandığı üzere fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet, sözel şiddet ve ekonomik şiddet olmak üzere beş kategoride sınıflandırılabilir (Akyüz vd., 2012).

Şekil 1.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

1.2.1.1. Fiziksel şiddet

Şiddet, dar bir tanımlama ile ele alındığında genellikle *fiziksel şiddet* olarak adlandırılmış ve bu tanımda şiddetin fiziksel boyutu vurgulanmıştır. Bu durum, fiziksel şiddetin, şiddet olgusunun en somut hali olduğunu ifade etmektedir, çünkü fiziksel şiddet gözle görülmekte ve kolayca fark edilebilir bir şekilde gerçekleştirilmektedir (Afşar, 2015). Fiziksel şiddetin tanımı fiziksel güç kullanma, boğmaya kalkışma, yumruklama, itekleme, işkence yapma, tokat atma, tekmeleme, kesici ve delici aletler kullanma gibi davranışları içermektedir. Bu şiddet türü, en hafifinden en ağırına kadar pek çok eylemi kapsamaktadır ve genellikle kadınların karşı karşıya kaldığı en sık şiddet türüdür (Yüksel, 2016).

Fiziksel şiddet, bireyler arasında kaba kuvvetin kullanılmasını içeren, genellikle aile içerisinde yetişkinler arasında yaygın olarak görülen bir şiddet türüdür. Jeunemaître ve diğerleri (1992) fiziksel istismarı itme, tokatlama, ısırma, boğma teşebbüsü, tekmeleme, vurma, cisim fırlatma gibi çeşitli eylemleri içererek tanımlamaktadır. Dolayısıyla bu tür şiddet, mağdurun sağlığını etkileyen ve vücutta izler bırakan yaralanmaları içermektedir. Aile içi şiddet durumlarında erkeklerden kadınlara, ebeveynlerden çocuklara kadar geniş bir yelpazede gözlemlenebilmektedir (Jeunemaître vd., 1992).

Fiziksel istismar, çeşitli araçlar kullanarak gerçekleştirilen daha karmaşık ve ciddi şiddet biçimlerini de içermektedir (Neugebauer, 2000; Polat, 2016). Bu şiddetin sadece bedensel zarar verme amacı taşımakla kalmayıp, aynı zamanda tehdit, hakaret, cinsel taciz gibi diğer şiddet unsurlarını da içerebileceği vurgulanmaktadır.

Fiziksel şiddetin sıklığı, demografik faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Toplumda her sınıf ve cinsiyetten bireylerde görülebilen bu şiddet türü, güçlü bireylerin genellikle zayıf bireylere karşı uygulandığı bir dinamik sergilemektedir. Şiddetin, eğitim düzeyi ve sosyokültürel faktörlerle bağlantılı olduğu bir gerçek olmakla birlikte, bu unsurların şiddeti azaltmada her zaman etkili olmadığı ve şiddetin failleri ile mağdurlarının farklı sosyoekonomik gruplardan gelebileceği de bilinmektedir (Kara, 2019).

Vahip ve Doğanavşargil (2006) tarafından yürütülen, psikiyatri kliniğine başvuran 100 evli kadın üzerinde yapılan araştırmada, hastaların %63'ünün çocukluk dönemlerinde,

%62'sinin ise evlilikleri boyunca en az bir defa fiziksel şiddete maruz kaldığı belirlenmiş ve %51'inin, kendi çocuklarına fiziksel şiddet uyguladıkları tespit edilmiştir.

Kadınların yaşlarına göre şiddete maruz kalma deneyimlerini paylaşma eğilimleri farklılık göstermektedir. 15-24 yaş arasındaki kadınlar uğradıkları şiddeti daha fazla paylaşma eğilimindeyken, ileri yaşlardaki kadınlar bu tür deneyimleri daha az paylaşmaktadırlar. Ayrıca, kadınlar tarafından çocuklara disiplin amacıyla uygulanan fiziksel şiddet, ülkemizde görülen yaygın bir sorundur (Güleç, 2012).

1.2.1.2. Psikolojik şiddet

Psikolojik şiddet bireyin benlik algısına yönelik saldırıları içeren bir olgudur. Bu tür şiddet, bir veya daha fazla kişinin uzun süreli ve sistematik bir şekilde bir bireye yönelik kötü niyetli davranışlar sergileyerek, onun duygusal ve psikolojik sağlığını olumsuz etkilemeyi amaçlamaktadır (Leimann, 1996). Clark ve diğerleri (2003), psikolojik istismarı duygusal saldırılarla ilişkilendirmektedir. Sürekli alay, hakaret ve sosyal itibara yönelik saldırılar gibi davranışlar aracılığıyla bireye zarar verilmesi amaçlanmaktadır.

Psikolojik şiddet genellikle sözlü tacize odaklansa da aynı zamanda bireyin duygusal dengesini bozma, güvenlik duygusunu sarsma, çevreye tehdit algısı oluşturma gibi çeşitli davranışları içermektedir (Çakır vd., 2014).

Karabela (2020)'ya göre psikolojik şiddet, kadının fiziksel ve ruhsal varlığını ihmal etme, ona hizmetçi muamelesi yapma, evde hapsedme, kontrol etme, güvende hissettirmeme, duygusal olarak istismarcı olma ve şefkatle yaklaşmama gibi davranışları içermektedir. Bu tür istismar sözlü tacizden başlayarak, kadınları özel ve toplumsal düzeyde izleme, manipülasyon, kıskançlık ve uygun olmayan görev ve yüklerle baskı kurma gibi çeşitli agresif davranışları da içerebilmektedir (Boyacıoğlu, 2019; Follingstad, 2007).

1.2.1.3. Cinsel şiddet

Cinsel şiddet; zorla cinsel ilişki, istenmeyen cinsel ilişki ya da bireyin rızası olmadan zorla gerçekleştirilen cinsel ilişki anlamına gelmektedir (Page ve İnce, 2008; Ünsal, 2019). Bu şiddet türü, tarih boyunca genellikle fiziksel şiddetle bir bütün olarak ele alınmış ve istatistikler genellikle fiziksel şiddet verileri olarak raporlanmıştır. Ancak güncel bilimsel

araştırmalar cinsel şiddetin, fiziksel şiddetten ayrı bir şiddet kategorisi olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Afşar, 2015). Cinsel şiddet, cinsel ilişkiyi sindirmek, kısıtlamak veya bastırmak amacıyla gerçekleştirilebilmektedir. Kadına yönelen cinsel şiddet olgusu, kadını cinsel ilişkinin aracı olarak görmek, seks yapmaya zorlamak, aşırı şphecı davranmak, cinsel ilişki yoluyla kadını cezalandırmak ve cinsel ilişki için zorlamak gibi pek çok şekilde görülebilmektedir (nsal, 2019). Ayrıca, cinsel şiddet eylemleri arasında zorla evlendirme, kürtaja zorlama, doğurma veya doğurmamaya zorlama, cinsel organlara zarar verme, yazılı veya sözlü cinsel tacizde bulunma, namusu temizleme amacıyla öldürme veya öldürmeye zorlama gibi çeşitli durumlar da yer almaktadır (Afşar, 2015). Bununla birlikte, eşin etrafındaki diğer kadınlara bakmak, eşi aldatmak ve eşi fiziksel şiddet uygulamak cinsel istismara işaret eden tutumlardan bazıları olabilmektedir (Yetim ve şahin, 2008). Her cinsiyetten birey, cinsel şiddetin mağduru olabilmektedir. Fakat diğer şiddet türlerinde olduğu gibi kadınların bu tür şiddete maruz kalma olasılığı daha yüksektir (Aslan vd., 2015).

ILO (2019) kadınlar ve kız çocuklarının genellikle; okullar, iş yerleri, toplu taşıma araçları, umumi tuvaletler ve parklar gibi halka açık alanlarda cinsel şiddete maruz kaldığını, bununla birlikte açık alanlarda çalışan kadınların çoğunun, günlük olarak bu şiddet türüne maruz kaldığını, bu nedenle çalışma hayatı da dahil olmak üzere halka açık alanlarda güvenliğin sağlanması ve güvenli ulaşım yollarının temin edilmesi, kadınlar için uygun koşulların oluşturulması açısından büyük önem taşığını belirtmektedir.

Cinsel şiddet psikolojik, fiziksel ve cinsel sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin, bir kadının rızası dışında evlendirilmesi, tecavüze uğraması, zorla cinsel ilişkiye zorlanması gibi durumlar, kadınlar üzerinde önemli düzeyde olumsuz yönde psikolojik etkiler bırakabilmektedir. Mağdurun özsaygısı derinden sarsılabilmektedir. Cinsel şiddet, çalışan kadınların işe olan devamlılığını, iş motivasyonunun, iş doyumunun ve iş performansının düşmesine yol açabilmektedir. Sosyal işlevselliği bozabilmekte; hizmet kalitesini ve kariyer fırsatlarını azaltabilmekte; alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi zararlı başa çıkma mekanizmalarının kullanımını artırabilmektedir (Gürhan vd., 2020, s. 62; Karal ve Aydemir, 2012; Yüksel, 2016).

1.2.1.4. Sözel şiddet

Sözel şiddet; sözlü taciz, bir kişiyi korkutma, tehdit etme, cezalandırma veya kontrol etme amacıyla sözlerin veya eylemlerin kullanılmasıdır (Sarıbiyık, 2012). Bu tür tacizde, değer verilen bir kişinin inançlarına yönelik sert hakaretler ve aşağılayıcı dil sıkça kullanılarak, bireyin duygusal sağlığına zarar verilmektedir. Ayrıca, sürekli eleştiri, alay etme ve aşağılayıcı isimler kullanma gibi davranışlar da sözlü şiddet kapsamında değerlendirilebilmektedir (Sarıbiyık, 2012).

Kadına yönelik sözel şiddet; sözlü taciz, kadınları sözlü olarak incitme veya kontrol etme amacı güden bir davranış biçimi olarak tanımlanabilmektedir (Demir, 2019). Kadınlar, ev içinde olduğu kadar sosyal ortamlarda da eşleri tarafından sözlü tacize maruz kalabilmektedirler. Sözlü taciz, kadınlar arasında en yaygın taciz türlerinden birisi olsa da kadınlar genellikle bu durumu görmezden gelme eğiliminde olabilmektedirler. Bu durum, sosyal yaşamda kullanılan üslubun kadınlara yönelik saldırgan ve aşağılayıcı tutumları içermesi ve diğer taciz türlerine göre daha az tolere edilebilir görünmesi nedeniyle ortaya çıkabilmektedir (Demir, 2019).

Sözel şiddet genellikle fiziksel ve cinsel şiddetle birlikte görülmektedir. Bu durum kadının ruh sağlığını derinden etkileyen ve ikincil konumunu pekiştiren bir husus olmaktadır (Özkan, 2017).

1.2.1.5. Ekonomik şiddet

Ekonomik şiddet, kadınları tehdit etmek veya cezalandırmak amacıyla kaynakların ve paranın sistematik olarak kullanılmasıdır (Uçar, 2003). Kadının çalışmasını veya iş yapmasını engellemek, kadına sınırlı para vermek veya hiç vermemek, aile birikimleri, gelir ve giderler hakkında kadına bilgi vermemek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda tek başına karar almak gibi davranışlar bu şiddet türüne örnek olarak gösterilebilir. (Uçar, 2003).

Ekonomik şiddet, kadınlara yönelik şiddet türleri arasında adı sıkça geçmeyen bir türdür. Birçok kadın, ekonomik meselelerden dışlandığı için bu şiddet türünün farkında değildir. İnsanlık tarihi boyunca avcı-toplayıcı toplumlardan tarım toplumlarına geçiş, kadınları ekonomik hayattan soyutlama eğilimi başlatmıştır ve bu durum, kadınlar için doğal

bir kabul haline gelmiştir. Birçok kadın, ekonomik haklarını bilmeden ve erkeklerin ekonomik üstünlüğünü meşrulaştıran bir zihniyetin etkisi altında yaşamaktadır (Karabela, 2020). Ekonomik özgürlüğe sahip olan kadınlar bile, maaş kartlarına el konularak ya da kişisel harcamaları engellenerek ekonomik şiddete maruz kalabilmektedir (Ünsal, 2019).

Toplumsal yaşamda kadına yönelik ekonomik şiddet diğer şiddet biçimlerinden daha az konuşulan bir kavram olsa da diğer şiddet türlerinin temelini oluşturabilmektedir. Kadınları ekonomik olarak bağımlı hale getirmek, onları fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete karşı daha savunmasız kılabilir. Ekonomik şiddetin temelde aile içinde başladığı, kız çocuklarının eğitim ve iş hayatına katılımını engelleyerek kadınları ekonomik açıdan savunmasız hale getirdiği görülmektedir (Gökkaya, 2011).

1.3. Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler

Kadına yönelik şiddete hak arayış mücadelesi, 1789 Fransız İhtilali'nden 1908'de Rusya'da Kadın Kongresi'nin toplanmasına kadar uzanmaktadır. Bu süreçte kadınlar, ekmek ayaklanmalarından sendikal hakları elde etmeye, seçme ve seçilme hakkını kazanmaktan kadın haklarını evrensel insan hakları olarak kabul ettirmeye kadar çeşitli mücadeleler vermişlerdir (Halıcı, 2007).

Kadına yönelik şiddet içeren davranışlara karşı yasal düzenlemelerin yürürlüğe konulması bu hususta kabul edilebilir ve kabul edilemez davranış normları oluşturmak, toplumsal refahın ve kamu düzenin tesis edilmesi yönünden önem arz etmektedir.

Türkiye, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 1979 yılında kabul edilmiş ve bu alanda uluslararası toplum tarafından kabul edilen en kapsamlı belgelerden biri olan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi İçin Uluslararası Sözleşme (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*) kısa adıyla CEDAW'ı 1985 yılında imzalayarak bu konudaki taahhütlerini artırmıştır (Özkara ve Kahn, 2012).

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki çerçeve, 2012 yılında kabul edilen 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile güçlendirilmiştir. Bu Kanun, istismara uğramış veya uğrama tehlikesi bulunan kadınların,

çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı taciz mağdurlarının korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir (Nuhoğlu, 2012).

Ülkemizde kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan ilk yasal düzenleme, 1998 yılında kabul edilen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dur (Bozkurt Şener, 2011). Ardından, 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Bunun yanı sıra ulusal eylem planlarıyla bu düzenlemeler desteklenmektedir (Bozkurt Şener, 2011)

1.3.1. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu

6284 sayılı Kanun'da şiddet, ev içi şiddet ve şiddet mağdurları ile şiddet uygulayan tanımları yapılmıştır. Kanun'un amacı 1'inci maddede *“Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.”* şeklinde belirtilmektedir. Bu Kanun'da şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiler ifade edilmektedir. Böylece genel bir şiddet kavramı ülkemizde resmi olarak ilk kez bu Kanun' un ikinci maddesi ile tanımlanmaktadır (Bölükbaşı, 2014).

6284 sayılı Kanun kapsamında devletin alacağı tedbirler insan onuruna uygun olmalıdır (madde 1/ 2/c). Kanun, kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurları için devlete ve devlet kurumlarına birtakım tedbirlerin alınmasını öngörmektedir. Kanun' da tedbirler önleyici ve koruyucu şekilde düzenlenmiştir. Diğer kanunlarda olmamasına rağmen bu Kanun'daki tedbirlerin kadına yönelik şiddetin verdiği zarar düşünüldüğünde etkin, seri, çabuk uygulanması gerekmektedir (Yağcıoğlu, 2017).

İstismara uğrayan kadınların ihtiyaçlarının karşılanması için kolluk kuvvetleri, sağlık sektörü, hukuk sistemi, sosyal hizmetler, yerel yönetimler, barolar, üniversiteler ve kadın örgütlerinin ortak çabalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Jandarma Genel Komutanlığı, 2022).

Şekil 1.2. Şiddet mağduru kadınlara hizmet veren kurumlar (Kaynak: Jandarma Genel Komutanlığı, 2022).

İstismara uğrayan kadınlar, ihtiyaçları doğrultusunda başvurabilecekleri çeşitli kurum ve makamlar bulunmaktadır (Jandarma Genel Komutanlığı, 2022). Bu kurumlar, şiddet mağdurlarına yönelik destek ve koruma sağlama konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Aşağıda bu makamların başlıcaları sıralanmış ve her biri kısaca açıklanmıştır:

Kolluk Kuvvetleri: Polis, jandarma ve sahil güvenlik olarak kolluk kuvvetleri, şiddet mağduru kadınlara yasal kapsamda hizmet sunan önemli kuruluşlardır. Şiddet içeren durumların kolluk kuvvetlerine bildirilmesi, olayların soruşturulmasında etkili olmaktadır.

Sağlık Tesisleri: Sağlık merkezleri, aile klinikleri, hastaneler ve acil servisler, istismara uğrayan kadınların sağlık ihtiyaçlarına cevap veren kurumlardır. Sağlık profesyonelleri, mağdurun durumunu değerlendirip tedavi sürecine katkıda bulunmakta ve istismarı belgeleyen raporlar hazırlamaktadır.

Yargı Kurumları: Başsavcılık ve Aile Mahkemesi Hakimlikleri, kadına yönelik aile içi şiddeti önleme ve soruşturma yetkisine sahip yargı kurumlarıdır.

Valiler ve Kaymakamlar: Devlet yönetiminde görev alan vali, kaymakam gibi yetkililer kadınların barınma, mali yardım, psikolojik destek gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli tedbirler almaktadır.

BARO: Ceza Muhakemesi Kanunu çerçevesinde mağdurlara zorunlu hukuki hizmet sunan BARO'lar, aynı zamanda maddi gücü olmayan vatandaşlara ücretsiz hukuki destek sağlamaktadır

Yerel Yönetimler: Belediyeler, kadınlara yönelik hizmet sunan önemli kuruluşlardır. Kadın danışma merkezleri aracılığıyla belediyeler ücretsiz psikolojik, sağlık, ekonomik ve hukuki destek sunmaktadır. Bazı belediyelerin sığınakları da bulunmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları: Kadın kuruluşları, danışma merkezleri ve bağımsız sığınma evleri aracılığıyla istismara uğramış kadınlara kapsamlı destek, danışmanlık ve çeşitli hizmetler sunulmaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: ALO 183 numaralı telefon aracılığıyla veya bireysel başvurularla en yakın Sosyal Hizmetler Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ve diğer ilgili danışma merkezlerine başvuruda bulunmak mümkündür.

Sığınma Evleri: Güvenlik endişelerinin arttığı durumlarda en yakın polis karakoluna başvurularak kadın sığınma evine yerleştirilme başvurusu yapılabilir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı sığınma evleri, istismara uğrayan kadınlara ve çocuklarına barınma, sosyal, psikolojik ve hukuki destek sağlamayı amaçlamaktadır (KİHYÇD, 2018).

Yukarıda açıklanan kurumlar ve hizmetler, istismara uğrayan kadınların farklı ihtiyaçlarına yönelik etkili bir destek sağlamak üzere bir arada çalışmaktadır (Jandarma Genel Komutanlığı, 2022; KİHYÇD, 2018).

1.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) yer alan ceza hükümleri, şiddetle ilgili olarak cinsiyetsiz bir şekilde düzenlenmiştir. Ancak, TCK'nın 3/2. maddesinde eşitlik ilkesine vurgu yapılarak kişiler arasında ayrım yapılamayacağı belirtilmiştir (Resmî Gazete, 2004).

Bunların yanı sıra, kasten öldürme suçu (madde 82), kasten yaralama (madde 83) ve eziyet suçu (madde 96), kadına yönelik şiddetin fiziksel alt boyutu olarak ele alınabilir. Kasten öldürme suçu, kasten yaralama ve ağırlaştırılmış yaralama fiilleri ile ilgili maddelerde ise eşe, kardeşe, altsoy veya üstsoya karşı işlenmesi, gebe olduğu bilinen kadına

karşı işlenmesi, çocuk ya da savunmasız kişilere karşı işlenmesi gibi haller cezayı artırıcı sebep olarak düzenlenmiştir. Eziyet suçu ise eşe karşı işlendiğinde ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmektedir. Ancak, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında caydırıcılığın sağlanması amacıyla; 2022 yılında 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte şiddet içeren suçların kadına yönelik işlenmesi durumunda ceza yaptırımını arttırılmıştır (Resmî Gazete, 2022). Ayrıca psikolojik şiddet türlerinden biri olan ısrarlı takip, bu değişiklik ile TCK'da suç olarak hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda, kasten öldürme suçunun nitelikli hallerinden biri kadına karşı işlenmiş olmasıdır (madde 82/1.f). Yine fiziksel şiddet türlerinden biri olan kasten yaralamanın kadına karşı işlenmesi durumunda ceza süresinin 6 aydan az olamayacağı (madde 86/2), işkence suçunun kadına karşı işlenmesi halinde ceza sınırının asgari 5 yıl (madde 94/1), eziyet suçunun kadına karşı işlenmesi halinde asgari ceza süresinin iki yıl altı ay olduğu (madde 96/1) düzenlenmiştir (Resmî Gazete, 2022).

Kadına yönelik şiddetin alt boyutlarından biri olan cinsel şiddet, TCK'da madde 102, madde 103, madde 104 ve madde 105 uyarınca suç olarak tanımlanmıştır. Madde 102/2'de yer alan cinsel saldırı suçunun nitelikli şeklinin eşe yönelik işlenmesi de düzenlenmiştir.

Hakaret (madde 125), tehdit (madde 106), şantaj (madde 107), özel hayatın gizliliğini ihlal (madde 132) gibi eylemler de psikolojik şiddet kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Ayrıca, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar da özellikle aile içinde üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı işlendiğinde veya evlatlık ilişkisiyle üvey ana, üvey baba, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından işlendiğinde cezanın artırılacağı belirtilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan cinsel istismar maddeleri, cinsel varlıkların korunması amacıyla düzenlenmiştir. Bu kapsamda, kadının rızası olmaksızın çocuk düşürtme ve kadın-erkek rızası olmaksızın kısırlaştırma suçları da yer almaktadır. Ayrıca, cinsel saldırı suçunun eşe karşı işlenmesi durumunda mağdurun şikayetiyle soruşturma ve kovuşturmanın yapılacağı belirtilmiştir. Suçun aile içerisinde üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı işlenmesi veya evlat edinme ilişkisiyle üvey ana, üvey baba, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından işlenmesi durumunda ise cezanın artırılacağı öngörülmüştür.

1.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travması

Travma terimi, psikolojide sarsıntı anlamına gelen Fransızca kökenli bir kelimedir (TDK, 2023). *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı veya Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı* beşinci baskısında (DSM-5) travma terimi "örselenme" terimiyle değiştirilmiştir. DSM-5 tanımına göre ruhsal travma; cinsel saldırıya uğrama, gerçek ya da göz korkutucu bir şekilde ölümle veya ağır yaralanma ile karşılaşma durumlarını içermektedir. Bu tür travmatik olaylar; bireyin doğrudan maruz kalmış olması, bir aile üyesinin veya yakın arkadaşının başına gelmiş gibi öğrenmesi, başkalarının başına gelenlere tanıklık etmesi veya travmatik olayların hoş olmayan detaylarıyla tekrarlayıcı ya da aşırı şekilde karşılaşma yollarından biri (veya birden fazlası) ile deneyimlenmelidir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013).

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013) tanımına göre travmatik olaylar, fiziksel bütünlüğe zarar veren veya tehdit eden, yaşam kaybı, ölüm tehdidi veya ciddi yaralanma ile karakterize edilen olaylardır. Bu olaylara tanıklık etmek veya bir yakınıyla deneyimlemek de manevi açıdan zorlayıcı olabilmektedir. Bu tür zorlayıcı ve stresli deneyimler, mevcut savunma mekanizmaları ve başa çıkma stratejileri ile başa çıkılamayacak kadar güçlü olduğunda, kişinin ruhsal sağlığında kalıcı bir etki bırakabilmektedir. Bu tür olumsuz deneyimlere psikolojik travma adı verilmektedir (Bülbül vd., 2013).

Spiegel'e (1988) göre travmatik olaylardan etkilenen bireyler çaresizlik, korku, acı, kaygı, içsel ve diğer hoş olmayan duygusal durumlar yaşadıklarını belirtmektedirler. Öyle ki travmatik olaylar bireyin olayları anlamlandırma, bağ kurma ve kendi üzerindeki kontrol yeteneğini ortadan kaldırarak, olağan baş etme mekanizmalarını kullanılamaz hale getirmektedir (Öztürk, 2017). Van der Kolk'a (1989) göre insanlar güçlü bir şekilde sosyal destekle bağlandıklarında kendilerini güvende, anlamlı, güçlü ve kontrol altında hissedebilirler.

Çocukluk çağı ruhsal travması, doğal veya kazara meydana gelen olaylar (fırtına, yangın, trafik kazaları vb.), büyük sosyal felaketler (savaşlar, yerinden edilmeler vb.), tıbbi yaralanmalar (felç, kalp krizi vb.), kişisel yaralanmalar (saldırı, zorbalık, şiddet tanıklığı vb.) ve son olarak kişilerarası travmaları (ihmal, istismar) içerebilir (Fink vd., 1995). Bu tür

travmatik olaylar, çocukların duygusal ve psikolojik gelişimini derinden etkileyebilmekte ve ilerleyen yaşamlarında sorunlara neden olabilmektedir.

Aile içinde şiddete maruz kalan çocukların travma geçirme olasılıkları yüksektir. Çocuğun aşırı kaygısı ve güçlü dürtüleri kontrol etme çabaları, savunma mekanizmaları geliştirmesine neden olabilmektedir. Erken travmatik deneyimlere maruz kalan çocukların psikolojik gelişimi olumsuz etkilenebilmektedir. Bu durum da öfke ve saldırganlık gibi olumsuz davranışların devam etme olasılığını artırabilmektedir (Daud, 2008). Çocukluk çağı travması ile saldırgan kişilik özelliklerinin gelişimi arasındaki ilişkiyi açıklayan birçok çalışma bulunmaktadır. Fonagy ve diğerleri (1993), saldırganlığı bir savunma mekanizması olarak ele alarak, yetişkinlikte saldırgan ve şiddet içeren eylemlerin erken çocukluk travmasının veya uzun süreli travmatizasyonun bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirtmiştir.

Önemli bir çocukluk çağı travması olarak çocuk istismarı; çocuğun yaşamının devam ettirmesine, sağlığına, gelişimine veya saygınlığına eylem ya da potansiyel zarara uğratılmasıyla sonuçlanan her türlü fiziksel, duygusal ve cinsel kötü muamele, ihmal, ihmalkârlık ya da diğer etkileme yöntemlerini içeren geniş bir yelpazede tutum ve davranışı kapsadığı görülmektedir (DSÖ, 2006). Çocukluk çağı travmaları genellikle fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olmak üzere dört ana kategori altında incelenmektedir. Bu kategoriler genellikle istismar ve ihmal terimleriyle açıklanmaktadır (Demirkapı, 2013). İhmal ve istismar gibi olumsuz deneyimler, dünya genelinde milyonlarca insanı etkileyen yaygın bir küresel sorundur (Kessler vd., 2010).

Dünya genelinde çocuk istismarı artış göstermekte olup, çocukluk çağı travmasının yaygınlığı %5-%50 aralığında değişmektedir (DSÖ, 2002). Bu travmaların bireyler üzerindeki olumsuz etkileri psikolojik, fiziksel, sosyal ve davranışsal düzeyde kendini gösterebilmekte ve çocukluk çağı istismarı, bireyin yaşamı boyunca ciddi fiziksel ve zihinsel sağlık sorunlarına yol açabilmektedir (DSÖ, 2006). Çocukluk çağı travmalarının, yetişkinlik döneminde depresyon, anksiyete, suç eğilimi gibi sorunlara neden olduğu ilgili yazında vurgulanmaktadır (Herman, 1992; Van der Kolk vd., 1996). Terr (1991), çocukluk çağı ruhsal travmalarının hem çocukluk döneminde hem de yetişkinlik döneminde birçok ciddi bozukluğun oluşmasında önemli bir etiyolojik faktör olduğuna dikkati çekmektedir. Lichter ve McCloskey'e (2004) göre çocukluk döneminde şiddete maruz kalma, özellikle aile içi

şiddet tanıklığı veya fiziksel şiddetle karşılaşma, bireyin yetişkinlik döneminde aile içi şiddete yönelik tutumlarını etkilemektedir. Bunun yanı sıra Widom ve Czaja (2011), çocuk ihmalinin genç yetişkinlerde suç davranışını önemli ölçüde yordadığını bulmuştur. Sosyal öğrenme teorisine göre, ebeveynleri arasındaki şiddeti tanık olan veya kötü muamele gören çocuklar, bu tür şiddeti normal olarak görmeye başlamaktadır (Wareham vd., 2009).

Çocukluk çağı istismar ve ihmalinin uzun vadeli etkileri arasında yetişkinlikte kendi çocuklarına şiddet uygulama, şiddet suçu işleme, suça yönelme, antisosyal davranışlar, alkol-madde kötüye kullanımı, sosyal izolasyon, dissosiyasyon ve kişilik bozuklukları bulunmaktadır (Felitti vd., 1998; Nasıroğlu, 2014). Cinsel tacize uğramış bireylerde çocukluk çağı ihmal ve istismarının yetişkinlikte suça eğilim ve madde kullanımı ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Howell vd., 2017; Minh vd., 2013; Wilson ve Widom, 2011).

Çocuk ihmali ve istismarı türleri aşağıda detaylandırılmıştır.

1.4.1. Çocuğun Fiziksel İstismarı

Çocuğun fiziksel istismarı, 18 yaş altındaki çocukların, bakım verenleri veya çevresi tarafından fiziksel olarak zarar görecektir şekilde hırpalanması veya zarar görmesidir. Bu zararlar, çocuğa yönelik kasıtlı bir şiddet uygulamayı içermekte ve yanıklarla, itilmelerle, ısırılmalarla (Taner ve Gökler, 2004) vücuda zarar verme ve itaati sağlama amacıyla cezalandırma ve iz bırakan şiddet uygulamayı içermektedir (Tıraşçı ve Gören, 2007).

Fiziksel istismar genellikle kaza olarak algılanabilir veya gözden kaçırılabilir (Taner ve Gökler, 2004). Bildirilmeyen birçok vaka olduğu düşünülmektedir. Kaplan ve arkadaşlarının (1999) ifadesine göre, çocukluk çağında fiziksel istismar genellikle anneler tarafından gerçekleştirilirken, ergenlik çağında çoğunlukla babalar tarafından uygulanmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Fiziksel istismar ve ihmalin gerçekleşmesinde bakım verenin çocukluğunda istismara uğramış olması, psikiyatrik bozuklukları, sosyal destek eksikliği, madde kullanımı gibi faktörlerin etkili olabileceği belirtilmektedir (Powers vd., 1990).

Fiziksel istismara maruz kalan çocukların toplumsal işlevselliğinde birçok eksiklik görülebilmektedir. Bu çocuklar duygusal açıdan kısıtlıdır, ilişkiler kurmakta zorlanırlar ve çevreleriyle iletişim kurma konusunda güçlük yaşarlar (Tıraşçı ve Gören, 2007). Bu çocukların gelecekte sosyal ilişkilerinde çeşitli sorunlarla karşılaştığı, gergin, içe dönük oldukları ve çevreleriyle iletişim kurma konusunda önemli zorluklar yaşadıkları belirtilmiştir (Kalkavan, 2018). Ayrıca, bu mağdurların ilerleyen dönemlerde şiddet eylemlerine başvurdukları, kendi çocuklarını istismar ettikleri, kendilerine zarar verdikleri, intihar, kaygı, somatizasyon, depresyon, dissosiyasyon gibi uzun vadeli etkilerle karşılaştıkları gözlemlenmiştir (Wekerle vd., 2006).

1.4.2. Çocuğun Cinsel İstismarı

Çocuğun cinsel istismarı, çocuğun tam olarak anlamadığı, gelişimsel olarak hazır olmadığı veya toplum normlarını veya sosyal tabuları ihlal eden cinsel etkinliklere katılımını içermektedir (Polat, 2007). Çocuklar yaşlarına veya gelişim evrelerine bağlı olarak üzerlerinde güç, güven veya sorumluluk pozisyonunu kullanma yoluyla hem yetişkinler hem de diğer çocuklar tarafından cinsel istismara uğrayabilirler (Polat, 2007). Tecavüz, enstest ilişki, cinsel içerikli konuşmalar, pornografik film izlettirme, cinsel organları okşama, teşhircilik ve oral seks gibi tüm cinsel içerikli eylemler cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir (Ovayolu, 2007).

Cinsel istismar, tespiti en zor olan istismar türlerinden biridir (Polat, 2007). Öyle ki cinsel istismar, çocuklar tarafından zor itiraf edilir ve bu durum çocuğun üzerinde olumsuz etkiler bırakabilir (Aktepe, 2009). Cinsel istismar çocukta öfke, antisosyal davranışlar, saldırganlık ve suça yatkınlık gibi çeşitli problemlere neden olabilmektedir (Ayan, 2006). Bu istismar türü baskın, katı ebeveyn tutumu içeren ailelerde, alkol ve madde kötüye kullanımının olduğu ailelerde, cinsel sorunlar yaşayan ebeveynlerde, rol karmaşalarının yaşandığı ailelerde ve sosyal izolasyon içindeki ailelerde daha sık görülmektedir (Canat, 1994; Green, 1996).

İlgili yazına göre, cinsel istismarcı genellikle erkektir ve her sosyoekonomik düzeyden olabilir. İstismarcı, tanıkların olmaması ve yargıya çekilebileceğini bilmesi nedeniyle suçu inkâr edebilmektedir (Aktepe, 2009; Ovayolu, 2007). Aile yapılarına bakıldığında, sosyoekonomik seviyeleri ve eğitim seviyeleri düşüktür. İstismarcıların çoğu çocukluk

dönemlerinde istismara uğramış veya aile içi şiddete maruz kalmıştır (Ovayolu, 2007). Diğer kişilik özellikleri göz önüne alındığında, psikoseksüel olarak olgunlaşmamış, ailesi veya eşiyle yakın ilişki kuramayan, narsistik, içe kapanık, benmerkezci ve hem kendini hem de diğer çocukları istismar eden pedofilik, psikopatik kişiliklere sahiptirler. Empati duygusu eksikliği, düşük benlik saygısı, işledikleri suçu bastırabilmek adına mağdura karşı duyarsız bir tepki geliştirme istismarcıların genel özelliklerindendir. Doyumlarının karşılanamaması, suçlu anksiyetesi yaşamalarına ve çevrelerine karşı saldırgan tavırlar sergilemelerine neden olabilir (Aktepe, 2009).

Çocukluk çağı cinsel istismar mağdurlarının yetişkinlik dönemlerinde cinsel istismar, içgörü eksikliği, dürtüsel davranışlar ve özsaygı eksikliği gibi sorunlarla karşılaştığı gözlemlenmiştir (Mercado, Martinez-Taboas ve Pedros, 2008; Nelson, Baldwin ve Taylor, 2012). Bu bireyler, sosyal ilişkiler kurma ve sürdürme konusunda zorlanmaktadır. Ayrıca depresyon, kaygı bozuklukları, takıntılar, madde bağımlılığı, intihar girişimleri, uyku bozuklukları gibi sorunlar yaşayabilmektedirler. Bu kişilerin hayatlarındaki yakın ilişkilerde, evliliklerinde ve ebeveynlik rollerinde zorlanma eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Cole ve Putnam, 1992; Harvey ve Pauwels, 2000). Cinsel istismara uğrayan çocukların ilerleyen yaşamlarında travmatik deneyimlerinden kaynaklanan ciddi psikolojik sonuçlarla baş etmeleri gerekebilir ve bu durum uzun süreli terapi ve destek gerektirebilir

1.4.3. Çocuğun Duygusal İstismarı

Çocuğun duygusal istismarı, genellikle bir ebeveynin veya bakım verenin gelişimsel olarak uygun ve destekleyici bir ortam sağlamakta başarısız olduğu uzun vadeli bir modeli içermektedir. Bu istismar türü, çocuğun fiziksel veya zihinsel sağlığına, fiziksel, manevi, ahlaki, zihinsel veya sosyal gelişimine zarar verebilecek davranışları kapsamaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Duygusal istismar, çocuğa yönelik fiziksel olmayan düşmanca muamele veya reddetme biçimlerini içermekte olup; hareketin kısıtlanması, yargılama, küçümseme, ayrımcılık yapma, tehdit etme, korkutma veya alay etme gibi kalıpları kapsamaktadır (Polat, 2007). Duygusal istismarın etiyolojisi üzerine yapılan araştırmalar, annenin çocuğuna karşı artan sözel öfkesi, madde kötüye kullanımı, duygudurum bozuklukları ve azalmış duygusal besleme ile ilişkilendirilmiştir (Kaplan vd., 1999).

Duygusal istismarın, çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir modeli temsil ettiği ve uzun vadeli sonuçları olduğu literatürde vurgulanmaktadır (Tıraşçı ve Gören, 2007). Bu tür istismar, çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilmekte ve öğrenme zorlukları, dikkat dağınıklığı gibi sorunlara neden olabilmektedir (Kara, 2004). Duygusal istismara maruz kalan çocuklarda antisosyal davranışlar, bağımlı kişilik, sosyal uyumsuzluk, hırsızlık gibi sorunlar sıkça gözlemlenmektedir (Bilir vd., 1991; Kaplan vd., 1999). Bu bağlamda, duygusal istismarın çocukların uzun vadeli psikososyal sağlığı üzerindeki etkilerini anlamak ve bu istismarı önlemeye yönelik etkili stratejiler geliştirmek oldukça önemlidir (bkz; Taner ve Gökler, 2004; Polat, 2007).

1.4.4. Çocuğun İhmali

Çocuğun ihmali, bakım veren kişiler tarafından sağlık, beslenme, barınma, sevgi gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ve görmezden gelinmesi durumudur. Bu, çocuğun izole edilmesini içeren her türlü olayı kapsamakta ve bir ebeveynin veya başka bir aile bireyinin, çocuğun gelişimini ve refahını sağlayabilecek durumda olmasına rağmen sağlık, beslenme, barınma, eğitim, duygusal gelişim ve güvenli yaşam şartları sağlama konularında bir başarısızlık örüntüsünü içermektedir (DSÖ, 2006). Çocuk ihmali ile çocuk istismarı arasındaki temel fark, ihmalin pasif bir durum olması, istismarın ise aktif bir süreç olmasıdır (Aral ve Gürsoy, 2001).

İhmal genellikle fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olarak iki ana kategoride ele alınmaktadır. Fiziksel ihmal, duygusal ihmale göre daha kolay tespit edilmektedir (Polat, 2007). Fiziksel ihmalde organik olmayan büyüme ve gelişme geriliği görülürken; duygusal ihmalde eğitim, temizlik, sosyal yardım ve güvenlik gibi alanlarda yapılan ihmaller söz konusu olmaktadır.

Fiziksel ihmal, 18 yaş altındaki çocuk ya da gençlerin eksik bakım, yetersiz beslenme, yetersiz giydirmeye ve temizlik eksikliği sonucunda zarara uğraması olarak tanımlanır (Kaplan vd., 1999; Zeytinoğlu, 1999). Bu kapsamda, çocuğun terk edilmesi, sağlık ihtiyaçlarının ihmal edilmesi, evden kovulması, kirli ve sağlıklı ortamda yaşaması gibi durumlar fiziksel ihmal olarak değerlendirilir (Yurdakök ve İnce, 2010).

Duygusal ihmal ise bakım veren bireyin çocuğa gerekli duygusal yakınlığı, desteği, ilgiyi ve sevgiyi göstermemesi, çocuğun şiddete ve kötü muameleye maruz kalmasına izin vermesi durumudur (Glaser, 2002). Tyler ve diğerleri (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, ihmalin uyumsuzluk, davranış bozuklukları ve düşük özgüven gibi problemlere neden olduğu gözlemlenmiştir.

1.5. Bağlanma

Bağlanma, yaşamın erken dönemlerinde başlayan, kalıcı kabul edilen ve diğer insanlarla etkileşim örüntüsü oluşturan bir olgudur (Kesebir vd., 2011). Bağlanma, bireyin önemsendiği kişiler veya nesnelerle kurduğu temas ve yakınlık ihtiyacını ifade eden önemli bir kavramdır. Bu kavram genellikle bebeklik döneminde başlamaktadır ve bireyin duygusal ve psikolojik gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bağlanma, bir bebeğin annesi veya birincil bakıcısı ile geliştirdiği özel bir bağlamı ifade etmektedir. Bu dönemde bebek ihtiyaçlarını ifade edemese de bir bakıcının varlığı ve bu kişinin ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yanıt vermesi son derece önemlidir (Gümüş, 2017).

Bağlanma, özellikle stresli durumlarda ve çocuğun bakıcıya yakınlık arayışında, çocuk ve bakıcı arasında sürekli ve tutarlı bir duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır (Thompson, 2002). Bu bağlanma süreci sadece çocuklukla sınırlı kalmayıp yaşam boyu devam etmektedir. Bağlanmanın doğası ve ifadesi zamanla değişmektedir. Erken dönemde temel bir ilişki modeli olan anne-çocuk bağlanması, yaşamın ilerleyen aşamalarında bağlanma için bir model görevi görebilmektedir (Collins ve Laurson, 2003).

Bağlanma, bir kişiyi diğerine uzun bir süre boyunca bağlayan derin ve kalıcı bir duygusal bağ olarak görülmektedir (Ainsworth, 1973). Bağlanan bir kişi, özellikle üzüldüğünde veya tehdit edildiğinde bağlandığı kişiye yakınlık arama eğilimindedir (Bowlby, 1969). Yetişkinlerin çocuklara karşı tutumları, çocukların ihtiyaçlarına duyarlı ve uygun bir şekilde yanıt verme şeklinde özetlenebilir. Bu tür davranışlar kültürler arasında yaygındır (McLeod, 2009).

Çocukların Tedavi ve Eğitimi Derneği (ATTACH) tarafından bir bebek ile birincil bakıcısı arasında karşılıklı olarak kurulan duygusal bir bağ süreci olarak ifade edilen bağlanma çocuğun fiziksel, nörolojik, bilişsel ve psikolojik gelişimini etkilemektedir. İlk üç

yıl, bağlanma bağlarının gelişiminde kritik bir dönemdir ve bu bağ, yaşam boyu sürececek ilişkileri etkilemektedir. Bağlanma sorunları, bakıcı-çocuk ilişkisindeki travmatik bozulmalar veya diğer müdahaleler nedeniyle ortaya çıkabilmektedir (ATTACH, 2015).

Bağlanma sorunları, çeşitli zorluklardan ciddi duygusal ve davranışsal sorunlara kadar geniş bir yelpazede ortaya çıkabilir. Bağlanma konusundaki önemli araştırmacılardan birisi olan John Bowlby'ye (1974) göre, güvenli bir bağlanma geçmişi olan bireyler, diğerleriyle olumlu beklentilere ve sağlam ilişkiler kurma eğilimine sahip olabilmektedir (Scroufe, 2005). Duyarlı ve hassas bir bakım alan bebek, kendisini değerli hissetmekte, başkalarına güvenmekte ve dünyayı güvenli bir yer olarak algılamaya başlamaktadır. Bu duruma karşılık, duyarlı bakım almayan bebek, kendisini değersiz hissetmekte, başkalarına güvenmemekte ve dünyayı güvensiz bir yer olarak algılamaya başlamaktadır (Fivush, 2006)

Ayrıca, bebeklik döneminde kurulan bağlanmaların, yetişkinlik döneminde romantik ilişkilere dönüşebileceği gözlemlenmiştir (Hazan vd., 1988). Dolayısıyla, bebeklik dönemindeki bağlanmanın, bireyin ileriki yaşamında temel bir rol oynadığı söylenebilir.

1.5.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma, genel olarak insanların duygusal bağlar kurma yeteneğini tanımlayan bir kavramdır (Hazan ve Shaver, 1998). Bağlanma teorisi ilk defa 1940'ların ve 1960'ların başlarında John Bowlby tarafından tanıtılmıştır (Tüzün ve Sayar, 2006). Bowlby, bu teoriyi geliştirirken erken sosyal gelişimi anlamada baskın bir yaklaşım ortaya koyarak, anne-bebek ilişkisinin bebeğin güvenli bir ortamda bulunduğu bir temel oluşturduğunu öne sürmüştür. Bowlby, bağlanma teorisini benimseyen önemli bir teorisyen olup, bu alandaki öncü çalışmalarıyla tanınmıştır. Teorinin temel ilkesi, bebeklerin başarılı sosyal ve duygusal gelişim için en az bir birincil bakıcıyla ilişki kurması gerektiğini vurgular (Bowlby, 1952). Ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde ise bağlanma, insanlar arasındaki ilişkilerin temelini oluşturur (Dinç, 2017).

Bağlanma teorisinin temel amacı, çocuk ile bakıcı arasındaki bağı sürdürmektir. Yeni doğan bir çocuğun hayatta kalma mücadelesi, çevresiyle duygusal bağlar kurarak başlar. İlk duygusal bağlar genellikle anne ya da çocuğa değer veren biri ile oluşur. Bu bağlar, bireye

çevresini tanıma ve anlama fırsatı tanır ve çocuğun çevresini tanıma süreci, bakıcının güvenlik potansiyeli ile şekillenir (Çıkrıkcı, 2015).

Bowlby'nin çalışmaları çocuk hastaneleri ve yatılı okulların politika ve prosedürlerinde değişikliklere yol açmış ve aile mahkemeleri tarafından kullanılan prosedürleri etkilemiştir. İlaveten bağlanma teorisi, sosyal değişim üzerinde de etkili olmuştur. Uzmanlar, annenin depresyonu ve stresinin çocuğun bağlanma sürecini ve genel gelişimini etkileyebileceğini belirtmişlerdir (Crouch, 2015).

Bowlby'nin bağlanma teorisi, anne ve çocuk arasındaki ilişkinin önemini vurgulayarak, bu ilişkinin istikrarlı, zevkli ve tatmin edici olması gerektiğini savunmaktadır. Bowlby, bu tür ilişkilerin yokluğunun ruh sağlığı üzerinde önemli ve geri döndürülemez sonuçlara neden olabileceğini öne sürmüştür (Bowlby, 1952).

Erken bağlanma figürleriyle sosyal deneyimlerden gelişen bireyler, iç çalışma modelleri veya beklentiler geliştirirler. Örneğin, sevgi dolu ebeveynleri gözlemleyen çocuklar, ebeveynlerin sevecen insanlar olduğu ve olması gerektiği düşüncesini geliştirirler. Dolayısıyla, iç çalışma modellerinin davranışı yönlendirdiği ve bağlanma ilişkilerini etkilediği düşünülmektedir. Bağlanma teorisyenleri iç çalışma modellerini evrensel, nispeten stabil ve değişime dirençli olarak düşünmüşlerdir (Bowlby, 1982; 1988; Feeney ve Noller, 1996).

Bowlby'nin bağlanma konusundaki araştırmaları, özellikle anne yoksunluğuna odaklanmıştır. Bowlby, psikanalitik geleneğin yanı sıra nesne ilişkileri okulu içinde yetişmiştir. Ancak, araştırmalarında psikanalitik ve nesne ilişkileri geleneklerinin eksikliklerini fark ederek, farklı yorumlar ve yaklaşımlar benimsemiştir (Soysal vd., 2005). Bowlby'nin erken ayrılma ile suç işleme arasında güçlü bir ilişki olduğu konusundaki bulguları, onu daha detaylı araştırmalara yönlendirmiştir.

Bağlanma sadece bebeklik döneminde değil, bireyin yaşamı boyunca önemli olduğunu ve insan ilişkilerini "beşikten mezara" kadar şekillendirmektedir. (Bowlby, 1969). Olumlu anne-bebek bağlanmasının yetişkin bağlanmasıyla ilişkili olduğu ve olumsuz bebek bağlanması durumunda yetişkin bağlanmasının sorunlu olabileceğine dair kanıtlar bulunmaktadır (Waters vd., 2000). Bowlby'nin belirttiği bağlanma davranışının temel

özellikleri arasında, belirli bir kişiye karşı tutum, yaşam boyu devam eden bir süreç, çeşitli duygusal ilişkiler, ontogenetik gelişim, öğrenme, organizasyon ve biyolojik işlevler bulunmaktadır (Yazıcı Çelebi, 2016).

Bağlanma teorisi, John Bowlby ve Mary Ainsworth'un ortak çalışmasından ortaya çıkan bir alandır (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Ainsworth, bağlanma figürü kavramı ile bebeğin dünyayı anlaması için güvenilir bir temel oluşturarak teoriye katkıda bulunmuştur. Ayrıca, bağlanma figürüne olan bebek ipuçlarına anne hassasiyeti kavramını eklemiş ve bu faktörün bebek-anne bağlanma kalıplarının gelişimindeki rolünü formüle etmiştir. Bowlby ve Ainsworth, bağlanma teorisini genişleterek, psikanalitik düşünceye ve diğer geleneklere eleştirel bir yaklaşım benimsemişlerdir (Bretherton, 1992).

Harry Harlow'un yaptığı araştırmalar, bağlanmanın doğuştan gelen bir yetenek olduğunu göstermektedir. Yine Harlow, izole edilen bebek maymunların diğerlerine göre daha endişeli, sinirli ve saldırgan olduğunu gözlemlemiş ve bu durumun bağlanmanın sosyal davranışı olumlu yönde etkilediği bir gösterge olarak kabul etmiştir (Öztürk vd., 2020).

1.5.2. Bağlanma Stilleri

Bağlanma stilleri literatürde farklı perspektiflerden ele alınmıştır. Ainsworth'un üçlü bağlanma modeli, Hazan ve Shaver'ın benzer üçlü bağlanma modeli ile Bartholomew ve Horowitz'un dörtlü bağlanma modeli, bağlanma stillerini açıklamada kullanılan temel yaklaşımlardan bazılarıdır. Ainsworth'un bağlanma modeli; güvenli, kaygılı ve kaçınan olmak üzere üç kategoriye ayrılırken; Hazan ve Shaver'ın bağlanma modeli bu kategorileri güvenli, kaygılı, kararsız ve kaçınan olarak sürdürmekte ve yetişkin romantik ilişkilerine odaklanmaktadır. Bartholomew ve Horowitz ise Ainsworth'un çalışmasına dayanarak, genç erişkinlikte de etkili olduğunu savundukları güvenli, kaygılı, korkulu ve ihmalkâr bağlanma kategorilerinden oluşan bir dörtgen bağlanma modeli geliştirmişlerdir (Çıkrıkcı, 2015).

Güvenli bağlanma, çocuğun sürekli, tutarlı, duyarlı ve her zaman ulaşılabilir bir bakıcıya sahip olmasının bir sonucu olarak gelişir. Güvenli bağlanan çocuklar, anneleri ayrıldığında tepki göstermekte ancak döndüklerinde rahatlamaktadır. Güvensiz bağlanan çocuklar ise sosyal olarak izole, sinirli, huzursuz, beceriksiz, saldırgan, uyumsuz, depresif ve oyunlarda başarısız olabilirler. Kaygılı ve kararsız bağlanma stiline sahip çocuklar ise

anneleri aradıklarında kararsızlık gösterir, ayrılığa direnir ve anne döndüğünde huzursuzluklarını sürdürürler (Bartholomew vd., 1991; Keskin ve Çam, 2009).

İlerleyen sayfada başlıca bağlanma stilleri detaylandırılmıştır.

1.5.2.1. Güvenli bağlanma

Güvenli bağlanma, esnek ve karşılıklı bağımlı ilişkileri besleyen sağlıklı bir bağlanma stili olarak tanınmaktadır (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Bowlby (1988) güvenli bağlanmayı, başkalarıyla ilişkilerde sağlıklı ve güvenli bağlar sürdürme yeteneği olarak tanımlamıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, çeşitli insanlarla esnek ve birbirine bağlı ilişkiler kurabilme yeteneği sergileyerek sağlıklı bir davranış modeli ortaya koymaktadır. Güvenli kişilik özellikleri, ihtiyaç duyulduğunda güvenilir bir sosyal ağa başvurabilme ve tek başına etkili bir şekilde çalışabilme yeteneği sağlamaktadır (Simmons vd., 2009).

Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, kendileri ve başkaları hakkında olumlu benlik kavramlarına sahip olma eğilimindedir. Yüksek benlik saygısına sahip ve sevgiye değer olduklarına inanan bireylerdir. Başkalarını güvenilir olarak algılamakta ve genellikle başkalarının destekleyici olduğuna inanmaktadırlar. Bu durum olumlu sosyal ilişkiler geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, başkalarına daha az bağımlı olma eğiliminde olup başkalarıyla yakın ilişkiler kurarken bağımsızlıklarını sürdürebilmektedir (Kızgın, 2018).

Bu bağlamda, güvenli bağlanma modeline sahip çocuklar, bir bakıcı eşliğinde çevreyi kolayca keşfederler. Güvenli yetiştirilen çocuklar, bakıcıları yanlarında olmadığında daha az kaygılı olup bakıcıları yanlarında olduğunda ise daha az bağlanma eğilimi göstermektedir. Ainsworth'a göre güvenli çocuklar, ihtiyaçları düzenli bir şekilde karşılanan ve bu deneyimi tekrarlayan çocuklardır. Güvenli bağlanma tipine sahip yetişkinler, başkalarına yaklaşmayı ve sağlıklı ilişkiler kurmayı kolaylıkla başarmaktadır. İnsanlarla yakın ilişkiler kurma konusunda çekinmemekte ve reddedilme korkusu yaşamamaktadır (Shaver ve Brennan, 1992). Şefkatli kişiler, çocukluk dönemlerinde bakıcılarıyla olumlu deneyimlere ve inançlara sahip yetişkinlerdir (Ahmadova ve Yavuz, 2019).

Umuda bağılı bireyler, başkalarının olumlu duygularını teşvik eden bir içsel doğaya sahiptir ve kabullenme, duyarlılık ve ilgi deneyimleriyle motive olurlar. Bu olumlu özellikler, yetişkinlikte romantik ilişkilere genellenirse, güvenli yakın ilişkiler içinde olanların eşleri hakkında olumlu inançlara sahip oldukları ve eşlerinin sevgi ve konfor kaynağı olduğuna inandıkları söylenebilir (Alfasi vd., 2010).

Firestone'a (2013) göre güvenli ilişkilere sahip yetişkinler, ilişkilerinden daha memnundur. Güvenli bağlanma modeline sahip çocuklar, ebeveynlerini kendi başlarına dünyayı keşfedecekleri güvenli bir üs olarak görürler. Güvenli yetişkinlerin bir partnerle benzer bir ilişkisi vardır; Kendilerini güvende ve bağılı hissetmek için eşlerinin ve kendilerinin özgürce hareket etmelerine izin verirler. Kendine güvenen yetişkinler, kötü hissettiklerinde eşlerini desteklemeye isteklidirler ve sıkıntıya düştüklerinde tatmin olmayı tercih etmekte, bu durumda eşlerine başvurmaktadır.

Güvenli bağlanma dışındaki bağlanma türleri genellikle güvensiz olarak kabul edilmektedir. Yetişkinlerde bağlanma üzerine yapılan araştırmalarda, güvensiz bağlanma örüntüleri genellikle iki boyutta ele alınmaktadır: *kaygılı bağlanma ve kaçınma eğilimleri* (Mikulincer ve Shaver, 2007). Endişeli bireyler, çevrelerindeki insanlardan sürekli olarak herhangi bir tehdit, rahatsızlık veya destek aramalarına neden olan kronik bir duygusal sıkıntı yaşarlar. Bağlanmadan kaçınan bireyler ise bağımsızlık ve özgüveni vurgulayan bir benlik imajına sahip olup yakın ilişkilerde daha az bağlantı ve yakınlık deneyimi yaşamaktadır (MacDonald vd., 2013).

1.5.2.2. Güvensiz Bağlanma

1.5.2.2.1. Kaygılı ve kararsız bağlanma

Bağlanma endişesi, bireyin eşinin duyarlı olup olmadığına dair şüphelerle tanımlanır. Bu endişe yüksek olduğunda, bireyler reddedilme ve terkedilme korkuları yaşarlar. Bağlanmaktan kaçınanlar ise, diğer insanları kendilerinden uzak tutma ya da açılmaktan kaçınma eğilimindedirler. Bu durum, bireyin yakın ilişkiler kurmasını veya başkalarına bağımlı hale gelmesini engeller (Lee vd., 2013).

Endişeli ve belirsiz yetişkinler genellikle özgüven eksikliği çekerler ve sosyal reddedilmekten korkarlar. Bu bağlanma biçimini inceleyen çalışmalar, duygusal ilişkilerde partnerlerin olumlu geri dönüşlerine odaklanma eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Bu kişiler kolayca ve sık sık aşık olabilirler ve romantik ilişkilerinde kıskançlık, kaygı, korku ve yalnızlık hissedebilirler; genellikle düşük benlik saygılarına sahiptirler. Ancak bu kişiler genellikle partnerlerini yetersiz, duyarsız ve sorumluluk almaktan kaçınan kişiler olarak görme eğilimindedirler (Hazan ve Shaver, 1994; Kurt, 2019).

Güven duygusu olmayan çiftlerin aksine, endişeli kişiler genellikle hayali bağlar kurma eğilimindedir. Gerçek sevgi ve güven yerine duygusal bir açlık hissederler ve eşlerine saldırgan davranabilirler. Bu kişiler eşlerine karşı yapışkan, talepkâr ya da sahiplenici davranışlar sergileyebilirler (Firestone, 2013).

Kaygılı kişiler genellikle başkalarıyla istikrarlı ve tatmin edici ilişkiler kuramazlar ve maddi şeylere aşırı düşkünlük gösterirler (Norris vd., 2012). Yüksek kaygılı kişiler genellikle çelişkili tepkiler verir ve partnerlerinin duygularına ve tepkilerine sürekli odaklanırlar. Bu, zamanla ilişkideki istikrarsızlıklarla ilişkilendirilir. Evli bireyler arasında yapılan çalışmalarda, kaygılı bireylerin eşleri hakkında daha olumsuz algılara sahip oldukları ve ilişkilerinin uzun vadede daha az tatmin edici olduğu bulunmuştur (Alfasi vd., 2010).

Kaygılı bağlanma, sürekli reddedilme korkusu ve yüksek cinsel istekle birlikte daha fazla samimiyet arayışı ve güvensizlikle ilişkilidir. Bu durum, saldırganlık ve düşük özdenetim gibi olumsuz özelliklerle bağlantılıdır (Gormley, 2005). Ayrıca kaygılı bağlanmanın aile içi şiddet ve eşe yönelik şiddetle ilişkisi, kaygılı bireylerin şiddeti bir ilişki koruma stratejisi olarak kullanmalarıyla açıklanabilir (Gormley, 2005). Bu bireyler aşırı duyarlılık gösterir ve ilişkilerde yaşanan hayal kırıklıkları ve öfke gibi olumsuz duyguları artırabilirler (Mikulincer vd., 2002).

Bu negatif duygusal durumlar, kaygılı bireylerin eşlerine karşı daha proaktif tepkiler vermelerine ve evliliklerinin süresi uzadıkça daha az memnuniyet hissetmelerine yol açabilir. Bu durum, yüksek bağlanma kaygısının, zaman içinde artan ilişki çatışmaları ve düşük ilişki doyumuyla ilişkilendirilmesine neden olur (Feeney, 2002; Young ve Acitelli, 1998).

Kaygılı bağlanma özelliklerine sahip bireyler, aşırı sahiplenme ve kontrol etme davranışları gösterme eğilimindedir. Bu durum, romantik ilişkilerde fiziksel ve psikolojik şiddetle ilişkilendirilmiş çeşitli çalışmalarda ele alınmıştır. Bağlanma kaygısının yüksek olduğu ilişkilerde, eş şiddeti daha yaygın görülür ve genellikle aile içi şiddetle bağlantılıdır. Kaygılı bireyler, terk edilme korkusundan kaynaklanan aşırı duyarlılık gösterirler ve bu durum, şüphe ve güvensizlikleri çözmekte zorlanmalarına neden olur (Barbaro ve Shackelford, 2016).

Bağlanma kaygısı taşıyan bireylerde görülen bu davranış ve duygusal özellikler, genellikle ilişkilerdeki anlık değerlendirme olaylarına ve eşlerin tepkilerine sürekli dikkat etmeleriyle birleşir. Bu, ilişkideki genel dengesizliği ve çatışmayı artırabilir. Ayrıca, bu kişilerin yaşadıkları içsel çatışmalar, ilişkilerindeki problemleri daha da kötüleştirebilir ve çözüm bulmalarını zorlaştırabilir (Mikulincer ve Shaver, 2007).

1.5.2.2.2. Kaçınan bağlanma

Kaçınan bağlanma davranışının, çatışma durumlarında kaygı ve öfkeyi azaltmaya yardımcı olan ancak bakıcıdan uygun bir mesafeyi koruyan bir savunma mekanizması olduğuna inanılmaktadır (Ainsworth, 1979).

Bebeklerin sıkıntı anında bakıcılardan rahatlık ve güvenlik arama girişimleri genellikle reddedilirse veya tahmin edilemeyecek şekilde kabul edilir veya reddedilirse, güvensiz bağlanma kalıpları gelişebilir (Rholes vd., 2006). Bu durumda, kaçınan bağlanma davranışı bebeklik döneminde kendini gösterir ve kaçınan bağlanma stiline sahip çocuklar ayrılmayı tam bir terketme olarak algılar ve bakıcılarına ret tepkisi verir, bu tepkiler yeniden birleşme anında bile devam edebilir. Reddetme, birleşme sırasında bile devam ederse ve çocuklarda pekiştirilirse, çocuklarda bozulmaya ve olumsuz davranışlara neden olabilir (Main vd., 1985). Bilimsel araştırmalar, kaçınan modele güvensiz bağlanan çocukların dürtülerini kontrol etmekte zorlandıklarını, istismara uğrayan çocukların olumsuz ve kaçınan bireyler haline geldiklerini ortaya koymuştur (Dumlupınar, 2016).

Hazan ve Shaver (1987), yetişkinlerdeki romantik ilişkileri tanımlamak için ilk olarak kaçınan bağlanma kavramını ortaya atmıştır. Bakıcılarla çocukluk etkileşimleri sırasında geliştirilen çalışma modellerinin, yetişkinlikte yakın ilişkilere yönelik tutum ve davranışlara

rehberlik etmeye devam ettiğini öne sürmüşlerdir. Bu nedenle, kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinler genellikle başkalarıyla psikolojik mesafeyi korumaya ve başkalarına bağımlı olmaktan kaçınmaya çalışır. Kaçınma eğilimi yüksek olan bireyler, başkalarıyla ilgili olumsuz modellere sahip oldukları ve yakın ilişkilere daha az duyarlı oldukları için başkalarıyla duygusal bağlantılardan kaçınma eğilimindedir (Li ve Fung, 2013).

Yakın ilişkiler istemeyen ve onlardan kaçınan insanlar, etraflarındaki insanlara karşı çok soğuk ve mesafelidirler. Kaçınan insanlar, insanları güvenilmez olarak gördükleri ve onlara soğuk davrandıkları için kendilerini bu şekilde tanımlarlar. Kaçınanlar duygusal olarak zayıftır. Yardıma ihtiyacı olduğunda başkalarından destek ister. Bu kişiler tamamen özel hayatlarına odaklanırlar (Güldür, 2020).

Bağlanmadan kaçınan yetişkinler, çocuklukta daha fazla reddedilme ve ihmal yaşarlar; sonuç olarak, başkaları hakkındaki görüşleri genellikle olumsuzdur (Collins ve Read, 1990). Buna karşılık, yüksek bağlanma kaygısı olan yetişkinler, çocuklukta aşırı korumacı, müdahaleci ve müdahaleye eğilimli bağlanma figürlerinden dengesiz bakım almışlardır. Bu olumsuz geçmişe rağmen, bağlanma kaygısı yüksek olan bireyler, kendilerine bakmak ve bakımını yapmak için hala bir bağlanma figürüne ihtiyaç duyarlar ve partnerlerini, ilişkilerinde bu desteği sağlamaya yönlendirebilecek daha güçlü ve bilge insanlar olarak algırlar (Alfasi vd., 2010).

Kaçınan bağlanma modeline sahip yetişkinler sık sık iniş ve çıkışların olduğu sert veya aşırı ilişkilere girme eğilimindedir. Genellikle terk edilme korkusu yaşarlar, ancak aynı zamanda yakınlık sorunları da yaşarlar. Reddedildiklerinde partnerlerine daha fazla ilgi gösterirler ve yakın olduklarında kendilerini kapana kısılmış hissederler. Bağlanmadan kaçınanlar, partnerlerinden duygusal olarak geri çekilme eğilimindedir. Umuttan kaçınan insanlar daha içe dönük hayatlar yaşamaya, sevdiklerinin önemini inkâr etmeye ve onlardan kolayca kopmaya eğilimlidirler. Öfkeli veya duygusal bir durumda bile kendilerini kapatabilir ve karşı tarafa cevap vermeyebilirler. Örneğin, eşi ayrılmakla tehdit ettiğinde, *"umrumda değil"* diye cevap verebilirler (Firestone, 2013).

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler hem yakınlıktan kaçınma hem de yoğun bir sevilme ihtiyacı gösterir. Bu çelişkili durum, ilişkide sürekli bir gerilim ve belirsizlik yaratarak, şiddet eğilimlerini artırabilir. Bu bireyler, partnerlerine karşı hem fiziksel hem de

psikolojik şiddet uygulama olasılığı daha yüksek olan gruplar arasında yer alır (Spencer vd., 2020).

1.6. Araştırma Konusuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar

Çocukluk çağı travmalarının, bağlanma stillerinin ve yaşanan kötü tecrübelerin, yetişkinlik döneminde bireylerin şiddet eğilimleri üzerinde etkili olduğuna dair literatürde birçok araştırma (Arrigo ve Griffin, 2004; Fonseka vd., 2015; Fry vd., 2012; Karaçay, 2021; Zhan vd., 2013; Widom 1989) bulunmaktadır. Bu araştırmaların bazılarında örneklem grubu olarak ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler seçilmiştir (Ayan, 2013; Bar, 2022; Cantürk, 2017; Meydan, 201; Şahin, 2014; Teksin, 2023) Bu bölümde, araştırma konusuna benzer yerli ve yabancı yazındaki bulgulara yer verilecektir.

İlk suç işleme yaşı, birçok çalışmada incelenen değişkenlerden birisidir. South ve Messner (2000) tarafından yürütülen çalışmada gençlerin, erkeklerin ve dezavantajlı azınlıkların suç işleme ve mağdur olma riskinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulguyla tutarlı olacak şekilde Ayan'ın (2013) kasten öldürme suçu işlemiş erkek hükümlüleri örneklem grubuna aldığı çalışmasında katılımcıların çoğunluğunun 40 yaşın altında olduğu belirlenmiştir. Teksin (2023) tarafından yürütülen yakın zamanlı bir çalışmada ise hükümlü katılımcılarının yaş ortalaması 43 olarak bulunmuştur. Türkmen ve Epsoylu (2019) tarafından yürütülen diğer bir çalışmada, şiddet suçu işleyen katılımcıların yaş ortalaması 31,5 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların ilk kez suç işleme yaş ortalaması olan 17,6 ise suçluluğun erken yaşlarda geliştiğini gösteren önemli bir bulgu olmuştur. Ural ve arkadaşları (2013) tarafından şiddet suçu işlemiş, ceza ehliyeti bulunmayan 52 şizofreni hastası (deney grubu) ile ceza sorumluluğu tam olan 31 şizofreni hastasını karşılaştırdığı çalışmada şizofreni grubunun çalışma yapıldığı sıradaki yaş ortalamasının (38,17), ilk kez suç işleme yaşının (31,43) ve suç esnasındaki yaş ortalamasının (34,31), kontrol grubuna (30,58; 21,47; 28,26) göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Türkiye'de kadına yönelik şiddet üzerine yapılan bir meta-analizde, failin yaşı ile kadına yönelik şiddet arasında pozitif korelasyon tespit edilmiş ve şiddet uygulayan erkeklerin yaşlarının uygulamayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Najafova, 2020).

Alanyazında medeni durumun (bkz. Dursun, 1997) ve çocuk sahibi olma durumunun (South ve Messner, 2000) suç üzerine etkisi olduğunu öne süren çalışmalar mevcuttur. Şahin

(2013), çalışmasında hükümlülerin neredeyse yarısının (%59,4) bekar olduğunu belirtmiştir. Öncü ve arkadaşlarının (2007) suçluluğa etki eden faktörleri incelediği çalışmasında, medeni durumun suç işleyen grup ile kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı ancak suç işleyenlerin evli olma durumunun diğer gruba göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçla tutarlı olmayacak şekilde Ayan'ın (2013) erkek hükümlülerle yürüttüğü bir çalışmada, katılımcıların çoğunlukla evli olmadığı (%59) belirlenmiştir. Diğer yandan Cantürk'ün (2017), Anamur T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 300 hükümlüyü örneklem grubuna dahil ettiği çalışmasında, katılımcıların %50'sinin çocuk sahibi olmadığı, çocuğu olanların ise çoğunlukla üç ve üzeri sayıda çocuğu olduğu belirlenmiştir.

Dezavantajlı durumların suçlulukla ilişkisi sıklıkla incelenmektedir (South ve Messner, 2000). Örneğin, düşük sosyoekonomik düzey, kadına yönelik şiddet için bir risk faktörüdür (Wormer ve Roberts, 2009). Öyle ki Öncü ve arkadaşlarının (2007) çalışma grubundaki hükümlülerin çoğunlukla çalışmıyor olduğu belirlenmiştir. Şanlıurfa ilindeki ceza infaz kurumlarında bulunan 18-25 yaş aralığındaki 180 hükümlünün örneklem grubunda olduğu başka bir çalışmada (Bar, 2022), katılımcıların %83,4'ünün dört ve üzeri kardeşe sahip olduğu, sadece %34'ünün lise ve üstü mezuniyet düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Sinop ilindeki ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin ise annelerinin (%90,7) ve babalarının (%72,5) öğrenim durumlarının çoğunlukla ilkokul ve daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir (Şahin, 2014).

Çocukluk çağı travmaları, intihar teşebbüsünde bulunma ve mükerrer suçluluk riski ile ilişkili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Bar, 2022). Ayan'ın (2013) kasten öldürme suçu işlemiş erkek hükümlülerin çocukluk çağı travmalarını incelediği çalışmasında, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği alt boyutlarındaki en yüksek ortalama, 2,00 değeriyle duygusal ihmal kategorisinde olmuştur. Bu kategoriyi duygusal istismar (1,56), fiziksel istismar (1,43), fiziksel ihmal (1,41) ve cinsel istismar (1,13) takip etmektedir. İlaveten çocukluk çağı travmaları ile yakın ilişkiler arası bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Diğer yandan Karadağ Şahan'ın (2022) kasten öldürme ve cinsel suçlar sebebiyle hüküm giymiş 500 erkek hükümlünün çocukluk çağı travmalarını incelediği çalışmasında, katılımcıların %95,4'ünde en az bir çocukluk çağı travması olduğu, en yaygın görülen travma türünün ise (%88,8) duygusal ihmal olduğu belirlenmiştir. Ayan'ın (2013) çalışmasında olduğu gibi bu çalışmada da çocukluk çağı travmaları içerisinde en yüksek

puan ortalaması duygusal ihmalde (11,3) olmuştur. Duygusal ihmali, fiziksel ihmal (8,2), duygusal istismar (7,4), fiziksel istismar (7,2) ve cinsel istismar (6,2) izlemiştir. Bu bulgular Çetinkaya (2020) tarafından Mersin Tarsus'da bulunan üç ayrı ceza infaz kurumundaki cinsel suçlu ve uyuşturucu madde kullanımından suçlu 492 erkek hükümlülerin çocukluk çağı travmalarının incelendiği çalışmayla da paralellik göstermektedir.

Sosyal öğrenme teorisine göre, ebeveynleri arasında gerçekleşen şiddete tanık olan veya kötü muamele gören çocuklar, bu tür şiddeti normal olarak görmeye başlamaktadır (Warahem ve Chavez, 2009). Bu doğrultuda annelerinin şiddete maruz kaldığına tanık olan erkeklerin yakın partner şiddeti uygulama riski daha yüksek olmaktadır (Fulu vd., 2017; Martin vd., 2002). Benzer olarak Paschall (1996), evlerinde veya diğer yerlerde şiddete maruz kalan çocukların, ilerleyen yaşamlarında şiddet eylemlerine yönelme olasılığının arttığını öne sürmüştür. Ayrıca, Fry ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada, şiddet mağduru çocukların yakın partner şiddeti uygulama riski ile intihar riskinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulguların aksine, Rende (2020)'nin evli erkeklerin kadına yönelik şiddet tutumlarının incelendiği çalışmasında, çocukluk döneminde şiddet görmüş olmanın, kadına yönelik şiddet davranışıyla ilişkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sri Lankalı erkekler arasında yapılan ve çocukluk dönemi kötü tecrübelerinin yetişkinlik dönemindeki yakın partner şiddeti uygulama eğilimi ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, çocukluk döneminde yaşanan kötü tecrübelerin, bu kişilerin partnerlerine karşı şiddet uygulama olasılığı ile doz-yanıt ilişkisi gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, çocukluk döneminde maruz kalınan fiziksel istismar ve annenin şiddete maruz kalmasına tanık olmanın, erkeklerin partnerlerine karşı fiziksel ve cinsel şiddet uygulama olasılığını arttırdığı görülmüştür (Fonseka vd., 2015). Levendosky ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışma da benzer sonuçları ortaya koymaktadır. Kırıkkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda kasten öldürme suçundan ötürü bulunan 106 hükümlüyle yürütülen başka bir çalışmada (Teksin, 2023), çocukluk çağı travmalarının artmasıyla karanlık üçlü olarak nitelendirilen özelliklerin (makyavelizm, narsisizm ve psikopati) de arttığı saptanmıştır.

Çocukluk dönemi ruhsal travmaları, yetişkinlik döneminde suçluluğun yanında başkaca olumsuz etkiler de bırakmaktadır (Zhan vd., 2013). Bunlardan birisi, mağduriyet riskidir. Rusya'da kadınlarla yürütülen bir çalışmada, çocukluk döneminde yaşanan istismarın, yetişkinlikte yakın partner şiddeti uygulama ve bu şiddete maruz kalma riskini artırdığı belirtilmektedir. Çocukluk döneminde fiziksel istismara maruz kalan bireylerin,

şiddet uygulama eğiliminde olduğu ve aynı zamanda şiddetin kurbanı olma riskinin de arttığı gözlemlenmiştir (Zhan vd., 2013). Fonseka ve arkadaşlarının (2015) çalışmasının sonuçları da bu bulguları destekler niteliktedir. Peru'da hamile kadınlar üzerinde yapılan bir çalışma da çocukluk döneminde yaşanan fiziksel ve cinsel istismarın, yetişkinlik dönemindeki yakın partner şiddetine maruz kalma riskini artırdığını ortaya koymaktadır (Barrios vd.,2015).

Çocukluk döneminde istismara uğramış kadınların ayrıca genel sağlık durumlarının daha kötü olma olma ve depresyon belirtileri gösterme olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Barrios vd., 2015). Yine Güney Afrika'da gerçekleştirilen bir çalışma, çocukluk döneminde fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan erkeklerin, yetişkinlik döneminde travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, aşırı alkol kullanımı gibi sorunlarla karşılaştığı, bu sorunların da partner şiddeti uygulama riskini artırdığı ortaya konmuştur (Machisa vd., 2016).

Suçluluk ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki, uzun zamandan beridir incelenen bir konu olmuştur. Arrigo ve Griffin'in (2004) çalışmasında, Aileen Wuornos'un vakası üzerinden bağlanma ve psikopati ile kasıtlı cinayet işleme arasındaki ilişki incelenmiştir. Wuornos, yedi kişiyi öldürme suçundan idama mahkûm edilmiş bir seri katildir. Araştırma, Wuornos'un güvensiz bağlanma özellikleri geliştirdiğini ve bu durumun, çevresindeki insanlara karşı düşmanca ve mesafeli bir tutum sergilemesine neden olduğunu ortaya koymuştur.

Çocukluk çağı travmaları, bağlanma stilleri ve suçluluk arasındaki ilişkiyi konu alan üniversite öğrencisi örnekleminde yürütülen bir çalışmada (Karaçay, 2021), katılımcıların kaygılı bağlanma düzeyleri ile fiziksel ihmale ve cinsel istismara maruz kalma düzeyleri, flört şiddetini anlamlı olarak yordamaktadır (Karaçay, 2021). Bu konuda yapılan çalışmalardan birisi de Papila ve Widom'a (2023) aittir. Amerika Birleşik Devletinde 1967-1971 yılları arasında çocukluk çağına ihmal ve istismar yaşadığı mahkeme kayıtlarınca sabit olan 908 birey ile çocukluk çağına herhangi bir kötü muameleye uğramamış 667 bireyle gerçekleştirilen çalışma, çocukluk döneminde ihmal ve istismara uğrayanların yetişkinlik döneminde güvensiz bağlanma stili geliştirdiğini ve bu durumun şiddet davranışlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Papila ve Widom, 2023).

Psikopatoloji, suçlulukla ilişkisine sıklıkla bakılan değişkenlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirbaş, 2019). Öncü ve arkadaşlarının (2007) Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne başvuran erkek ve suç işlemiş adli psikiyatri grubu ile yürüttüğü çalışmasında, katılımcıların en sıklıkla (%90,7) şizofreniye, ikinci en yüksek sıklıkla (%7,1) başka türlü adlandıramayan psikotik bozukluğa sahip olduğu bulgulanmıştır. Meydan'ın (2019) çalışmasında, Gümüşhane Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 249 hükümlünün depresyon ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Hükümlülerin depresyon puanları ortalama düzeyde, saldırganlık puanları ise oldukça yüksek düzeyde bulunmuştur. Ayrıca, depresyon ve saldırganlık arasında pozitif yönde korelasyon tespit edilmiştir.

Suçlular, ceza infaz kurumlarına hapsedildikten sonra da şiddet davranışlarında bulunabilmektedir. Kendi aralarında veya kurum çalışanlarına yönelik saldırgan davranışlarda bulunan hükümlülere rastlanabilmektedir. Nitekim Amerikan ceza infaz kurumlarındaki infaz koruma memurlarının %15,6'sı hükümlü saldırılarının mağduru olmuştur (Duhart, 2001). Bu konuyla ilgili kapsamlı ve sistematik bir çalışma Senck ve Fremouw (2012) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmaya göre, hükümlülerden genç olanların, eğitim seviyesi daha düşük olanların ve daha önceden mahkûmiyet almış olanların şiddet uygulama riski diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Ülkemiz ceza infaz kurumlarında da bu tür davranışlar, 5275 sayılı Kanun'un 37-44'üncü bölümlerinde detaylı olarak açıklandığı üzere disiplin cezasına sebep olmaktadır. Diğer yandan hükümlüler, 5275 sayılı Kanun'un 51'inci maddesi uyarınca gösterdikleri tutum sayesinde ödül de alabilmektedirler (Resmî Gazete, 2004).

İKİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ

2.1. Araştırma Modeli ve Örneklem

Bu tez çalışması, ilişkisel tarama modeli, kesitsel ve nicel yöntemli bir araştırmadır. Betimsel-ilişkisel tarama modeli, araştırmalarda bir durumu ya da olayı betimlemek ve bu duruma neden olan değişkenlerin ilişkilerini, etkilerini ve derecelerini belirlemek amacıyla kullanılan bir analitik yaklaşımı ifade etmektedir (Kaya, Balay ve Göçen, 2012).

Bu çalışmada, veri toplama araçlarının uygulanmak istendiği kitle, kadına yönelik şiddet içeren bir suçtan dolayı hüküm alan ve bu sebeple halen ceza infaz kurumunda bulunan yetişkin erkek bireylerdir. Günşen İçli (2020), kadına yönelik şiddetin esasen erkeklerin sorumluluğunda olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra kadına yönelik şiddetin tanımında (BPFA, 1995; DEVAW, 1993) temel faktörün cinsiyete dayalı olmasından yola çıkarak hedef kitle yalnızca erkeklerden oluşturulmuştur. Kadına yönelik şiddetin; fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik alt türlerini içeren şiddet suçları, çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

On sekiz yaşından küçük olan kız çocuklarının suç mağduru kategorisine dâhil edilip edilmeyeceği hususunda CEDAW (1993) ve Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (2011) incelenmiştir. CEDAW, kadın kavramının kapsamıyla ilgili açık bir hükme sahip değildir. Ancak Sözleşme'nin 10-16'ncı maddelerinin ve diğer bazı hükümlerinin kız çocuklarını da içerdiği anlaşılmaktadır. CEDAW Komitesi tarafından kabul edilen 19¹ ve 21² Sayılı Tavsiye Kararlarında kadın kavramının kız çocuklarını da kapsadığı belirtilmektedir. Ayrıca, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin üçüncü maddesinin j bendinde açıkça kadın kavramına 18 yaşından küçük olan kız çocuklarının da dâhil edildiği ifade edilmiştir (Avrupa Konseyi, 2011). Bu

¹ bkz;11'inci oturum, 1992. <https://www.aile.gov.tr/media/35255/cedaw-genel-tavsiye-kararlari-1986-2013.pdf>

² bkz 13'üncü oturum, 1994. <https://www.aile.gov.tr/media/35255/cedaw-genel-tavsiye-kararlari-1986-2013.pdf>

bağlamda, bu çalışmada kullanılan “kadın” kavramı kız çocuklarını da içermekte olup, kız çocuklarına yönelik belirtilen şiddet içeren eylemlerde bulunan failer (*örneğin çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçunda hükümlü olup mağduru kız çocuğu ise*) örneklem grubuna dâhil edilmiştir. Araştırma örnekleme, *amaçlı örnekleme* tekniği ile oluşturulmuştur.

Kadına yönelik şiddet uyguladığı mahkemelerce sabit olunan ve ceza infaz kurumlarında bu sebeple bulunan hükümlülere veri toplama araçlarını uygulamak üzere ulaşmak amacıyla Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nden kurum uygulama izni alınmıştır.

Uygulama izni alınan ceza infaz kurumlarında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu md.81-82 (kasten öldürme suçu), md. 86 (kasten yaralama suçu), md. 96 (eziyet suçu), md. 102 (cinsel saldırı suçu), md.103 (cinsel istismar suçu), md.104 (reşit olmayanla cinsel ilişki suçu), md.105 (cinsel taciz suçu), md. 106 (tehdit suçu), md. 107 (şantaj suçu), md.109 (kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu), md. 123/A (ısrarlı takip suçu) md. 125 (hakaret suçu), md. 134 (özel hayatın gizliliğini ihlal suçu) md. 227/2 (fuhşa teşvik suçu) ile 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında zorlama hapsine mahkûm edilmiş hükümlülerin listesi çıkarılmıştır. Bu hükümlülerin her birinin UYAP dosyası bu eylemlerin kadınlara karşı işlenmiş olup olmadığına göre incelenerek nihai liste belirlenmiştir. Farklı suç motivasyonlarını elimine etmek ve çalışmanın odağından ayrılmamak için terör suçundan hüküm alanlar, bunun yanı sıra masumiyet karinesi ilkesi doğrultusunda tutuklu olanlar araştırmanın örnekleme dâhil edilmemiştir. Buna göre kadına yönelik; psikolojik şiddet (örneğin; ısrar suçu), fiziksel şiddet (yaralama suçu, öldürme suçu) ve cinsel şiddet (örneğin; cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar), ekonomik şiddet (fuhşa teşvik suçu), sözel şiddet (hakaret suçu) eylemlerinde bulunduğu mahkemeyeyle sabit olan erkek bireyler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ 33), Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği (KYŞDÖ) veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Bu araçlar ilerleyen sayfada sırayla detaylandırılmıştır.

2.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Katılımcıların sosyal ve demografik özellikleri hakkında bilgi elde etmek üzere araştırmacı tarafından ilgili yazın ışığında hazırlanan; katılımcıların yaşı, medeni durumu, çocuk sayısı, ekonomik durum algısı, kim/kimler tarafından büyütüldüğü, ebeveynlerin eğitim durumu, ailelerinde kaçınıcı çocuk oldukları, küçükken evden kaçma durumu, küçükken hoşuna gittiği için hayvanlara zarar verme durumu, ceza infaz kurumuna girmeden önce düzenli bir işe sahip olma durumu, başka bir suçtan hüküm giyme durumu, askerlik durumu, aile içi şiddete tanık olup olmadıkları, ceza infaz kurumuna ilk giriş yaşları, ceza infaz kurumunda bulundukları süre boyunca davranışları neticesinde disiplin cezası veya ödül alıp almadıkları, psikiyatrik tedavi görüp görmedikleri, varsa psikiyatrik tanıları, daha önceden intihar girişiminde bulunup bulunmadıkları, hayatı boyunca herhangi bir kadına veya kız çocuğuna fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet uygulama durumu ve 2022 tarihinde yapılan düzenleme ile şiddet içeren suçların kadına yönelik işlenmesi halinde TCK kapsamında ağırlaştırılmış cezaların öngörüldüğü hakkında bilgilerinin olup olmadığı hususlarını ölçmeye yönelik otuz bir sorudan ve iki sayfadan oluşan bir formdur.

2.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği veya İngilizce adıyla Childhood Traumas Questionnaire (CTQ), çocukluk döneminde geniş bir yelpazede travmatik deneyimleri kısa, güvenilir ve geçerli bir şekilde değerlendirmek amacıyla Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından geliştirilen retrospektif, öz-bildirim ölçeğidir (Bernstein vd., 1998).

Ölçeğin 28 maddeden oluşan kısa versiyonu Bernstein ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiş ve Türk kültürüne uyarlanma çalışmaları ilk olarak Şar, Öztürk ve İkikardeş (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, Şar ve diğerleri (2020), ölçeği genişleterek 33 soruluk bir versiyon hazırlamıştır. Bu çalışmada, Şar ve arkadaşları (2020) tarafından genişletilmiş ve geliştirilmiş 33 soruluk versiyon olan CTQ-33 Ölçeği kullanılmıştır.

CTQ-33, altı alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; duygusal taciz (3, 8, 14, 18, 25. sorular), fiziksel taciz (9, 11, 12, 15, 17. sorular), cinsel taciz (20, 21, 23, 24, 27. sorular), duygusal ihmal (5, 7, 13, 19, 28. sorular), fiziksel ihmal (1, 4, 6, 2, 26. sorular) ve aşırı

koruma/kontrol (29 - 33. sorular) şeklindedir. Ölçekte inkâr (minimize etme) ile ilgili üç madde bulunmaktadır (10, 16, 22). Bu üç maddenin puanları toplam puana katkıda bulunmamaktadır. Ölçek, beşli likert tipinde (1= hiçbir zaman, 5= çok sık) bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçeğin uyarlama çalışmasında Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,87 olarak belirlenmiştir. CTQ-33'ün bu çalışmadaki Cronbach Alpha katsayıları duygusal taciz alt boyutunda 0,833, fiziksel taciz için 0,870, fiziksel ihmalde 0,799, duygusal ihmal için 0,833, cinsel taciz için 0,878 ve aşırı koruma - kontrol alt boyutunda 0,722'dir.

2.2.3. Ana - Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) veya İngilizce adıyla Parental Bonding Instrument (PBI), Parker ve arkadaşları (1979) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye Kapçı ve Küçüker tarafından 2006 yılında uyarlanmış bir ölçektir (Kapçı ve Küçüker, 2006). Ebeveyn bağlanmasını değerlendiren birçok ölçek bulunmasına rağmen ABBÖ, en yaygın kullanılanı olmuştur. ABBÖ, klinik veya klinik olmayan örneklemelerde ebeveyn tarzını değerlendirmek için kullanılan en tutarlı ölçüm aracı olarak kabul edilmektedir (Enns, Cox ve Clara, 2002). Bu ölçek, kişinin ilk 16 yılını düşünerek anne ve baba bağlanmasını değerlendirmek için kullanılan 25'er maddelik iki ayrı ölçeği (anne ve baba için sorular) içermektedir (Kapçı ve Küçüker, 2006).

ABBÖ, sıcaklık ve bakım (soğukluk ve reddetme karşısında) ile psikolojik bağımsızlığı (kontrol ve müdahalenin karşısında) yansıtan iki temel boyutu değerlendirmek üzere geliştirilmiştir (Parker vd., 1979).

ABBÖ, Bowlby'nin Bağlanma Kuramını temel alan ilk ölçeklerden birisidir. Bağlanma Kuramı'na göre, yetersiz veya patolojik anne-babalık genellikle ilgi ve kontrol/koruma boyutlarıyla ilişkilendirilmektedir. ABBÖ, bu iki boyutu ele almaktadır. Ölçekte algılanan anne ve baba davranışları bu iki boyuta göre ayrı ayrı puanlanmaktadır (Karim ve Begum, 2017).

ABBÖ'de yeterli ilgi ve aşırı koruma "optimal bağlanma" olarak değerlendirilirken, yetersiz ilgi ve aşırı korumada "zayıf bağlanma" söz konusudur. Ayrıca, yeterli ilgi ve aşırı koruma durumunda "duyarlı kontrol", yetersiz ilgi ile aşırı koruma durumunda "duyarsız kontrol" söz konusudur (Parker vd., 1979).

ABBÖ'nün Türk kültürüne uyarlanması sırasında, ölçeğin faktör kapsamlarında değişiklikler yapılmıştır. Özgün ölçekte ilgi ve aşırı koruma/kontrol boyutları bulunurken, Türkçe uyarlamasında bu boyutlar ilgi/kontrol ve aşırı koruma olarak değiştirilmiştir. Puanlama şekli de değiştirilmiş ve tüm maddeler anlam açısından aynı yönde puanlanmıştır. ABBÖ'nin uyarlama çalışmasında ilgi ve kontrol davranışına yönelik maddeler aynı alt ölçekte toplanmış ve kontrol, olumlu bir özellik olarak ortaya çıkmıştır (Kapçı ve Küçükler, 2006).

ABBÖ'nün güvenirlik katsayılarına bakıldığında, Cronbach Alpha değerleri anne ilgi - kontrol boyutunda 0,90, anne aşırı koruma için 0,91, baba ilgi - kontrolde 0,908 ve baba aşırı koruma için 0,70'tir (Kapçı ve Küçükler, 2006). Ölçeğin bu çalışmadaki Cronbach Alpha değerleri anne ilgi - kontrol boyutunda 0,872, anne aşırı koruma için 0,657, baba ilgi - kontrolde 0,908 ve baba aşırı koruma için 0,665'tir.

2.3.4. Kadına Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği (KYŞDÖ)

Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği (KYŞDÖ), kadınlara yönelen şiddetin düzeyini değerlendirmek amacıyla Marshall (1992) tarafından geliştirilmiş dokuz boyutlu bir değerlendirme aracıdır. Ölçekte toplam 42 madde bulunmaktadır. Katılımcılardan bu maddelerde belirtilen ifadelerle "asla yapmadım", "bir kez yaptım", "birkaç kez yaptım" ve "çok kez yaptım" gibi dört farklı derecelendirme seçeneği arasında görüş bildirmeleri istenmektedir. Ölçek; sembolik tehdit, hafif düzeyde tehdit, orta düzeyde tehdit, ciddi düzeyde tehdit, düşük düzeyde eylem, hafif düzeyde eylem, orta düzeyde eylem, ağır düzeyde eylem ve cinsel şiddet olmak üzere dokuz alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanlar 0 ile 126 arasında değişmektedir (Eryalçın vd., 2019).

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması, Eryalçın, Demirel ve Duyan (2019) tarafından 520 denetimli serbestlik yükümlüsü erkeğin katılımcı olduğu çalışma ile yapılmıştır. Çalışma sonucu ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,969 olarak bulunmuştur (Eryalçın vd., 2019). Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin bu çalışmadaki Cronbach Alpha değerleri sembolik tehdit alt boyutu için 0,859, hafif düzeyde tehditte 0,830, orta düzeyde tehdit için 0,838, ciddi düzeyde tehditte 0,882, düşük düzeyde eylemde 0,807, hafif düzeyde eylemde 0,785, orta düzeyde eylemde 0,855, ağır düzeyde eylem için 0,930 ve cinsel şiddet alt boyutunda 0,590 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında değişkenler arasındaki

ilişkilere bakılırken ölçeğin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları dikkate alınmıştır.

2.3. İşlem

Tez çalışmasının yürütülebilmesi için öncelikle ölçeklerin uyarlayıcılarından ölçek kullanım izni e-mail üzerinden talep edilmiştir. Ardından yapılan başvuruyu müteakip 20.07.2023 tarihinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden kurum uygulama izni alınmıştır. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Etik Kurulu'ndan 15.12.2023 tarihli ve 2023/4 toplantı no'lu Etik Kurul onayı alınmıştır. Kurum uygulama izni alınan ceza infaz kurumlarına ilk olarak 28.12.2023 tarihinde gidilmiştir. Mahkûm olduğu suç, kadına yönelik şiddet suçu olan hükümlü erkeklerin sayısı belirlenmiştir. Buna göre, ilgili ceza infaz kurumlarının ilkinde kadına yönelik şiddet içeren eylemlerden hükümlü 218, diğerinde ise 64 kişi olmak üzere toplamda 272 kişilik hükümlü havuzu oluşturulmuştur. Bu 272 kişiden 11'i 6284 sayılı Kanun kapsamında zorlama hapsine mahkûm olanlardır.

Araştırmacı tarafından 28.12.2023 – 05.01.2024 tarihleri arasında belirlenen havuza Bilgilendirmiş Onam Formu doğrultusunda bilgilendirme yapılmış olup, çalışmaya katılımcı olmaya gönüllü olan 235 hükümlüye anket ve ölçek formlar sunulmuştur. Katılımcılar, 10'ar veya 20'şerli gruplar halinde ceza infaz kurumu kütüphanelerine gelerek veri toplama araçlarını doldurmuşlardır. Havuzdan kayıp 37 kişi arasında çalışmaya gönüllü olmayan 8 kişi, okuma yazma bilmeyen 2 kişi, veri toplandığı gün itibarıyla hastanede bulunan 2 kişi, başka bir etkinlikte bulunduğu için (örneğin, okuma-yazma kursu) bilgilendirme yapılamadığından çalışmaya dâhil edilemeyen 16 kişi ve o tarih itibarıyla başka bir ceza infaz kurumuna nakil giden veya tahliye olan 9 kişi bulunmaktadır. Bunun yanında, doldurulan 235 anket ve ölçek formların 15'i, eksik veri sebebiyle işleme alınmamış, nihai katılımcı sayısı 220 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada verilerin analiz edilmesi için uygun istatistiksel paket programı kullanılmıştır. Sürekli veriler ortalama $\pm$ standart sapma ve medyan olarak, kategorik veriler ise frekans ve yüzde olarak gösterilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0.05 üzerinden değerlendirilmiş ve kadına yönelik şiddet içeren bir suçtan dolayı hüküm alan katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ölçeklerden alınan puanların çarpıklık ve basıklık katsayıları sırasıyla Çizelge 2.1.'de verilmiştir.

Çizelge 2.1. Ölçeklerden Alınan Puanların Normal Dağılım Gösterip Göstermediğinin Belirlenmesinde Yer Alan Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği	Duygusal Taciz	2.128	4.664
	Fiziksel Taciz	2.090	3.785
	Fiziksel İhmal	0.921	0.264
	Duygusal İhmal	0.591	-0.604
	Cinsel Taciz	4.597	24.876
	Aşırı Koruma-Kontrol	0.779	-0.104
Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği	Anne İlgi-Kontrol	-1.054	0.678
	Anne Aşırı Koruma	0.102	-0.572
	Baba İlgi-Kontrol	-0.763	0.129
	Baba Aşırı Koruma	-0.192	-0.402
Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği	Ciddi Düzeyde Tehdit	3.553	14.633
	Ağır Düzeyde Eylem	2.586	6.854

Ölçekten alınan puanların çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olması normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Çizelge 2.1. incelendiğinde araştırmada kullanılan Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları ile Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin tüm alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olduğu, Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin tüm alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık katsayılarının ise ± 1.5 aralığında olmadığı görülmektedir. Buna göre normal dağılım gösteren puanlarla analizler yapılırken parametrik testlerin, normal dağılım göstermeyen puanlarla analizler yapılırken de non-parametrik testlerin kullanılması uygundur.

Kadına yönelik şiddet içeren bir suçtan dolayı hüküm alan katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki ilişkilerde iki değişken de normal dağılım gösteriyorsa Pearson momentler çarpım korelasyon testi, iki değişkenden en az biri normal dağılım göstermiyorsa Spearman'ın sıralama korelasyon testi; normal dağılım gösteren ölçek puanlarının ikili karşılaştırmalarında bağımsız gruplar-t testi, üçlü veya daha fazla karşılaştırmalarında ise tek yönlü ANOVA testi kullanılıp çoklu karşılaştırma testlerini yaparken homojen dağılım gösteren verilerde Tukey ve homojen dağılım göstermeyen verilerde ise Tamhane T2 testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen ölçek puanlarının ikili karşılaştırmalarında

Mann Whitney U testi, üçlü veya daha fazla karşılaştırmalarında ise Kruskal Wallis H testi kullanılıp çoklu karşılaştırmalar Bonferonni düzeltmeli Mann Whitney U testiyle yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Betimsel İstatistik

Kadına yönelik şiddet içeren bir suçtan dolayı hüküm alan katılımcıların tanıtıcı bilgilerinin dağılımı Çizelge 3.1.'de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Kadına Yönelik Şiddet İçeren Bir Suçtan Dolayı Hüküm Alan Katılımcıların Tanıtıcı Bilgilerinin Dağılımı (N=220)

Tanıtıcı Bilgiler		N	%
Medeni Durum	Evli	84	38.5
	Bekâr	82	37.6
	Boşanmış	52	23.9
Kaçınıcı Çocuk	İlk	75	34.2
	Ortanca	80	36.5
	Son	64	29.2
Büyüten Kişi	Anne-Baba	198	90.8
	Dede-Nine	10	4.6
	Akrabalar	1	0.5
	Devlet Kurumu	6	2.8
	Sokakta/Belirli Bir Yeri Yok	3	1.4
Anne Sağ Durumu	Evet	168	76.4
	Hayır	52	23.6
Baba Sağ Durumu	Evet	127	58.0
	Hayır	92	42.0
Anne-Babanın Birlikte Yaşama Durumu	Ayrı	40	19.0
	Birlikte	170	81.0
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	59	27.3
	İlköğretim Terk	33	15.3
	İlköğretim	100	46.3
	Lise ve Dengi	24	11.1
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	29	13.6
	İlköğretim Terk	29	13.6
	İlköğretim	117	54.7
	Lise ve Dengi	39	18.2
Babanın Anneye Fiziksel Şiddet Uyguladığına Şahit Olma	Evet	44	20.2
	Hayır	174	79.8
Babanın Anneye Hakaret, Küfür Ettigine Şahit Olma	Evet	69	31.5
	Hayır	150	68.5
Küçükken Evden Kaçma	Evet	81	37.2
	Hayır	137	62.8

Tanıtıcı Bilgiler		N	%
Küçükken Hoşuna Gittiği için Hayvanlara Zarar Verme	Evet	12	5.5
	Hayır	208	94.5
Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Düzenli Bir İşe Sahip Olma	Evet	181	85.0
	Hayır	32	15.0
Başka Bir Suçtan Hüküm Giyme	Evet	116	53.7
	Hayır	100	46.3
Ceza İnfaz Kurumundayken Disiplin Cezası Alma	Evet	38	17.4
	Hayır	180	82.6
Ceza İnfaz Kurumundayken Ödül Alma	Evet	58	27.2
	Hayır	155	72.8
Algılanan Ekonomik Durum	Çok Kötü	27	12.6
	Kötü	47	21.9
	Orta	97	45.1
	İyi	38	17.7
	Çok İyi	6	2.8
İntihar Girişiminde Bulunma	Hayır	184	84.4
	Bir Kez	19	8.7
	İki veya Daha Fazla	15	6.9
Askerlik Durumu	Evet	162	74.0
	Hayır	35	16.0
	Muaf	22	10.0
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tanı Alma	Evet	48	21.9
	Hayır	171	78.1
Psikiyatrik Tanının Adı	Anksiyete	4	10.3
	Depresyon	7	17.9
	Antisosyal Kişilik Bozukluğu	15	38.5
	Bipolar Bozukluk	3	7.7
	Obsesif Kompulsif Bozukluk	2	5.1
	Uyum Bozukluğu	1	2.6
	Şizofreni	2	5.1
	DEHB	2	5.1
	Psikotik Bozukluk	2	5.1
	Panik Atak	1	2.6
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tedavi Görme	Evet	51	23.3
	Hayır	168	76.7
Hayatı Boyunca Herhangi Bir Kadına veya Kız Çocuğuna Fiziksel Şiddet Uygulama	Evet	27	12.4
	Hayır	191	87.6
Hayatı Boyunca Herhangi Bir Kadına veya Kız Çocuğuna Psikolojik Şiddet Uygulama	Evet	11	5.0
	Hayır	208	95.0
Hayatı Boyunca Herhangi Bir Kadına veya Kız Çocuğuna Cinsel Şiddet Uygulama	Evet	4	1.8
	Hayır	215	98.2
Türk Ceza Kanunu'nda Suçun Kadına Yönelik İşlenmesi Halinde Ağırlaştırılmış Tedbirleri Olduğu Hakkında Bilgi Sahibi Olma	Evet	136	62.4
	Hayır	82	37.6

Tanıtıcı Bilgiler				N	%
	N	Min.	Maks.	$\bar{x}$	SS
Yaş	219	19	74	38.47	11.43
Çocuk Sayısı	136	0	8	1.98	1.44
Kardeş Sayısı	220	0	17	4.10	2.34
Cefa İnfaz Kurumuna İlk Kez Girdiği Yaş	213	12	73	27.66	12.45
Ceza İnfaz Kurumuna Giriş Sayısı	217	1	12	2.73	2.02

Çizelge 3.1. incelendiğinde katılımcıların yaş ortalaması ve standart sapması 38.47 ± 11.43 , bekâr dışındakilerin çocuk sayısı ortalaması ve standart sapması 1.98 ± 1.44 , kardeş sayısı ortalaması ve standart sapması 4.10 ± 2.34 , cefa infaz kurumuna ilk kez girdiği yaş ortalaması ve standart sapması 27.66 ± 12.45 ve ceza infaz kurumuna giriş sayısı ortalaması ve standart sapması 2.73 ± 2.02 'dir. Katılımcıların %38.5'i evli, %37.6'sı bekâr ve %23.9'u boşanmış olup %34.2'si ilk, %36.5'i orta ve %29.2'si son çocuktur. Katılımcıların %90.8'ini anne-babası, %4.6'sını dede-ninesi, %0.5'ini akrabaları, %2.8'ini devlet kurumu büyütmüş olup %1.4'ü ise sokakta/belirli bir yeri yoktur. Katılımcıların annesinin %76.4'ü sağken, %23.6'sı değil ve babasının %58'i sağken, %42'si değildir. Katılımcıların anne-babasının %81'i birlikte yaşarken, %19'u birlikte yaşamamaktadır. Annelerinin %27.3'ü okuryazar değil, %15.3'ü ilköğretim terk, %46.3'ü ilköğretim mezunu, %11.1'i lise ve dengi olup babalarının %13.6'sı okuryazar değil, %13.6'sı ilköğretim terk, %54.7'si ilköğretim mezunu, %18.2'si lise ve dengidir. Katılımcıların %20.2'si babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığına şahit olmuşken, %79.8'i olmamış; %31.5'i babasının annesine hakaret, küfür ettiğine şahit olmuşken, %68.5'i olmamıştır. Katılımcıların %37.2'si evden kaçmışken, %62.8'i kaçmamıştır. Katılımcıların %5.5'i küçükken hoşuna gittiği için hayvanlara zarar vermiş, %85'i ceza infaz kurumuna girmeden önce düzenli bir işe sahipti, %53.7'si başka bir suçtan hüküm giymiş, %17.4'ü ceza infaz kurumundayken disiplin cezası almış ve %27.2'si ceza infaz kurumundayken ödül almıştır. Katılımcıların %12.6'sı ekonomik durumunu çok kötü, %21.9'u kötü, %45.1'i orta, %17.7'si iyi ve %2.8'i çok iyi algılamaktadır.

Katılımcıların %84.4'ü intihar girişiminde bulunmamış, %8.7'si bir kez ve %6.9'u ise iki veya daha fazla intihar girişiminde bulunmuştur. Katılımcıların %74'ü askerliğini yapmış, %16'sı yapmamış ve %10'u ise askerlikten muafır. Katılımcıların %78.1'i daha önce psikiyatrik bir tanı almamışken, %21.9'u almış olup bunların %10.3'ü anksiyete, %17.9'u depresyon, %38.5'i antisosyal kişilik bozukluğu, %7.7'si bipolar bozukluk, %5.1'i

OKB, %2.6'sı uyum bozukluğu, %5.1'i şizofreni, %%5.1'i DEHB, %5.1'i psikotik bozukluk ve %2.6'sı panik atak tanısı almıştır. Katılımcıların %23.3'ü daha önce psikiyatrik bir tedavi görmüş, %12.4'ü hayatı boyunca herhangi bir kadına veya kız çocuğuna fiziksel şiddet uygulamış, %5'i hayatı boyunca herhangi bir kadına veya kız çocuğuna psikolojik şiddet uygulamış ve %1.8'i hayatı boyunca herhangi bir kadına veya kız çocuğuna cinsel şiddet uygulamıştır. Katılımcıların %62.4'ü Türk Ceza Kanunu'nda suçun kadına yönelik işlenmesi halinde ağırlaştırılmış tedbirleri olduğu hakkında bilgi sahibiyken %37.6'sı bilgi sahibi değildir.

3.2. Analiz Sonuçları

Araştırmada kullanılan ölçeklerden ve alt boyutlarından alınan puanların dağılımı Çizelge 3.2'de verilmiştir.

Çizelge 3.2. Kadına Yönelik Şiddet İçeren Bir Suçtan Dolayı Hüküm Alan Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Dağılımı (N=220)

Ölçek ve Alt Boyutlar		Ölçekten Alınabilecek Puan		Katılımcıların Aldığı Puan		$\bar{x}$	SS
		Min.	Maks.	Min.	Maks.		
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	Duygusal Taciz	5.00	25.00	5.00	25.00	7.62	4.02
	Fiziksel Taciz	5.00	25.00	5.00	23.00	7.14	3.76
	Fiziksel İhmal	5.00	25.00	5.00	23.00	10.25	4.19
	Duygusal İhmal	5.00	25.00	5.00	25.00	11.87	5.12
	Cinsel Taciz	5.00	25.00	5.00	25.00	5.82	2.56
	Aşırı Koruma-Kontrol	2.00	10.00	2.00	10.00	3.94	1.91
Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği	Anne İlgi-Kontrol	0.00	54.00	3.00	54.00	37.33	10.29
	Anne Aşırı Koruma	0.00	28.00	0.00	21.00	11.16	4.47
	Baba İlgi-Kontrol	0.00	54.00	0.00	54.00	37.56	11.81
	Baba Aşırı Koruma	0.00	28.00	0.00	21.00	11.64	4.52
Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği	Ciddi Düzeyde Tehdit	0.00	21.00	0.00	21.00	1.14	2.88
	Ağır Düzeyde Eylem	0.00	24.00	0.00	22.00	2.06	4.29

Çizelge 3.2. incelendiğinde katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalama ve standart sapmaları sırasıyla duygusal taciz 7.62 ± 4.02 , fiziksel taciz 7.14 ± 3.76 , fiziksel ihmal 10.25 ± 4.19 , duygusal ihmal 11.87 ± 5.12 , cinsel taciz 5.82 ± 2.56 ve aşırı koruma-kontrol 3.94 ± 1.91 olup katılımcıların çocukluk çağı travmalarına ait alt boyutların tamamı ortalama puanının altındadır. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalama ve standart sapmaları sırasıyla anne ilgi-kontrol 37.33 ± 10.29 , anne aşırı koruma 11.16 ± 4.47 , baba ilgi-kontrol 37.56 ± 11.81 ve baba aşırı koruma 11.64 ± 4.52 olup anne ilgi-kontrol ve baba ilgi-kontrol ortalama puanın üzerindeyken anne aşırı koruma ve baba aşırı koruma ortalama puan düzeyindedir. Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalama ve standart sapmaları sırasıyla ciddi düzeyde tehdit 1.14 ± 2.88 ve ağır düzeyde eylem 2.06 ± 4.29 olup kadına yönelik şiddete ait alt boyutların tamamı ortalama puanın altındadır.

Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği puanları arasındaki ilişkinin sonuçları Çizelge 3.3'te verilmiştir.

Çizelge 3.3. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (N=220)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Duygusal Taciz	-											
2.Fiziksel Taciz	0.708**	-										
3.Fiziksel İhmal	0.500**	0.516**	-									
4.Duygusal İhmal	0.611**	0.594**	0.682**	-								
5.Cinsel Taciz	0.181**	0.204**	0.119	0.124	-							
6.Aşırı Koruma-Kontrol	0.398**	0.382**	0.237**	0.358**	0.043	-						
7.Anne İlgi-Kontrol	-0.542**	-0.554**	-0.564**	-0.700**	-0.065	-0.462**	-					
8.Anne Aşırı Koruma	0.045	-0.052	0.074	0.166*	0.014	-0.130	-0.260**	-				
9.Baba İlgi-Kontrol	-0.526**	-0.548**	-0.488**	-0.687**	-0.100	-0.443**	0.783**	-0.224**	-			
10.Baba Aşırı Koruma	0.064	-0.025	0.059	0.199**	0.039	-0.122	-0.181**	0.744**	-0.292**	-		
11.Ciddi Düzeyde Tehdit	0.340**	0.369**	0.159*	0.252**	0.080	0.162*	-0.216**	0.101	-0.259**	0.115	-	
12.Ağır Düzeyde Eylem	0.166*	0.219**	0.095	0.183**	-0.011	0.120	-0.101	0.047	-0.192**	0.069	0.620**	-

*p<0.05, **p<0.01, İtalik olarak verilen korelasyon katsayıları Spearman'ın sıralama korelasyon testiyle hesaplanmıştır

Duygusal taciz ile anne ilgi/kontrol ($r_s=-0.542$, $p<0.01$) ve baba ilgi/kontrol ($r_s=-0.526$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde negatif yönlü; ciddi düzeyde tehdit ($r_s=0.340$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve ağır düzeyde eylem ($r_s=0.166$, $p<0.05$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Fiziksel taciz ile anne ilgi/kontrol ($r_s=-0.554$, $p<0.01$) ve baba ilgi/kontrol ($r_s=-0.548$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde negatif yönlü; ciddi düzeyde tehdit ($r_s=0.369$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve ağır düzeyde eylem ($r_s=0.219$, $p<0.01$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

Fiziksel ihmal ile anne ilgi/kontrol ($r=-0.564$, $p<0.01$) ve baba ilgi/kontrol ($r=-0.488$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Fiziksel ihmal ile ciddi düzeyde tehdit ($r_s=0.159$, $p<0.05$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Duygusal ihmal ile anne ilgi/kontrol ($r=-0.700$, $p<0.01$) ve baba ilgi/kontrol ($r=-0.687$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde negatif yönlü, anne aşırı koruma ($r=0.166$, $p<0.05$) ve baba aşırı koruma ($r=0.199$, $p<0.01$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Duygusal ihmal ile ciddi düzeyde tehdit ($r_s=0.252$, $p<0.01$) ve ağır düzeyde eylem ($r_s=0.183$, $p<0.01$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Aşırı koruma-kontrol ile anne ilgi/kontrol ($r=-0.462$, $p<0.01$) ve baba ilgi/kontrol ($r=-0.443$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Aşırı koruma-kontrol ile ciddi düzeyde tehdit ($r_s=0.162$, $p<0.05$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

Anne ilgi/kontrol ile ciddi düzeyde tehdit ($r_s=-0.216$, $p<0.01$) arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Baba ilgi/kontrol ile ciddi düzeyde tehdit ($r_s=-0.259$, $p<0.01$) ve ağır düzeyde eylem ($r_s=-0.192$, $p<0.01$) arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının tanıtıcı bilgilere göre karşılaştırılması Çizelge 3.4.'te verilmiştir.

Çizelge 3.4. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere Göre Karşılaştırılması (N=220)

Tanıtıcı Bilgiler		N	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği											
			Duygusal Taciz		Fiziksel Taciz		Fiziksel İhmal		Duygusal İhmal		Cinsel Taciz		Aşırı Koruma-Kontrol	
			$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
Medeni Durum	Evli	84	7.17	3.12	6.96	3.69	10.27	3.99	11.52	4.78	5.75	2.44	3.96	1.90
	Bekâr	82	7.75	4.63	7.07	3.54	10.07	4.36	12.17	5.77	5.84	2.65	4.06	1.95
	Boşanmış	52	8.21	4.33	7.58	4.29	10.45	4.34	11.90	4.64	5.93	2.69	3.77	1.86
Test ve Anlamlılık			H=2.253 ^d , p=0.324		H=1.241 ^d , p=0.538		F=0.129 ^c , p=0.879		F=0.331 ^c , p=0.719		H=1.587 ^d , p=0.452		F=0.373 ^c , p=0.689	
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil-İlköğretim Terk	92	7.71	3.92	7.52	3.95	10.97	4.18	12.39	5.24	5.87	2.56	3.89	2.06
	İlköğretim-Lise ve Dengi	124	7.49	3.97	6.76	3.36	9.63	4.01	11.40	4.95	5.80	2.60	4.02	1.80
Test ve Anlamlılık			Z=-0.181 ^b , p=0.857		Z=-1.308 ^b , p=0.191		t=2.387 ^a , p=0.018		t=1.424 ^a , p=0.156		Z=-1.562 ^b , p=0.118		t=-0.477 ^a , p=0.634	
Baba Eğitim Durumu	1.Okuryazar Değil-İlköğretim Terk	58	8.34	4.67	8.09	4.49	11.70	4.52	12.27	5.69	5.80	2.81	4.15	2.20
	2.İlköğretim	117	7.37	3.63	6.69	3.21	9.92	3.91	11.92	4.82	5.92	2.70	3.88	1.87
	3.Lise ve Dengi	39	7.13	3.65	6.75	3.29	8.90	3.61	10.92	4.98	5.52	1.77	3.92	1.56
Test ve Anlamlılık			H=2.283 ^d , p=0.319		H=4.382 ^d , p=0.112		F=6.308 ^c , p=0.002		F=0.855 ^c , p=0.427		H=0.416 ^d , p=0.812		F=0.407 ^c , p=0.666	
Anlamlı Fark			-		-		1-2, 1-3		-		-		-	
Babanın Anneye Fiziksel Şiddet Uyguladığına Şahit Olma	Evet	44	11.31	6.05	10.86	5.38	12.34	4.83	15.32	5.64	6.84	4.55	4.48	2.35
	Hayır	174	6.70	2.66	6.22	2.52	9.75	3.88	11.05	4.61	5.55	1.66	3.82	1.76
Test ve Anlamlılık			Z=-5.499 ^b , p<0.001		Z=-6.150 ^b , p<0.001		t=3.296 ^a , p=0.002		t=4.636 ^a , p<0.001		Z=-2.549 ^b , p=0.011		t=1.730 ^a , p=0.089	

^aBağımsız gruplar t-testi, ^bMann-Whitney U testi, ^cTek yönlü ANOVA testi, ^dKruskal-Wallis H testi

0	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği													
			Duygusal Taciz		Fiziksel Taciz		Fiziksel İhmal		Duygusal İhmal		Cinsel Taciz		Aşırı Koruma-Kontrol	
			N	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	SS
Babanın Anneye Hakaret, Küfür Ettiğine Şahit Olma	Evet	69	10.07	5.50	9.28	4.91	11.57	4.72	13.93	5.73	6.43	3.76	4.67	2.15
	Hayır	150	6.52	2.43	6.17	2.59	9.67	3.80	10.96	4.53	5.54	1.70	3.59	1.68
Test ve Anlamlılık			Z=-5.531 ^b , p<0.001		Z=-5.581 ^b , p<0.001		t=2.936 ^a , p=0.004		t=3.792 ^a , p<0.001		Z=-2.299 ^b , p=0.021		t=3.686 ^a , p<0.001	
Küçükken Evden Kaçma	Evet	81	9.86	5.16	9.37	4.69	11.74	4.62	14.67	5.32	6.46	3.55	4.59	2.05
	Hayır	137	6.34	2.38	5.84	2.27	9.34	3.65	10.14	4.11	5.45	1.65	3.56	1.71
Test ve Anlamlılık			Z=-6.581 ^b , p<0.001		Z=-7.480 ^b , p<0.001		t=4.006 ^a , p<0.001		t=6.597 ^a , p<0.001		Z=-3.495 ^b , p<0.001		t=3.797 ^a , p<0.001	
Başka Bir Suçtan Hüküm Giyme	Evet	116	7.84	3.96	7.25	3.58	10.88	4.32	12.81	5.20	5.61	1.99	4.00	1.90
	Hayır	100	7.36	4.18	7.02	4.00	9.58	4.05	10.80	4.81	6.12	3.15	3.91	1.91
Test ve Anlamlılık			Z=-1.823 ^b , p=0.068		Z=-1.784 ^b , p=0.074		t=2.235 ^a , p=0.026		t=2.908 ^a , p=0.004		Z=-1.449 ^b , p=0.147		t=0.349 ^a , p=0.727	
Algılanan Ekonomik Durum	1.Çok Kötü-Kötü	74	8.79	4.54	8.23	4.48	12.14	4.45	13.34	5.38	5.45	1.07	4.27	2.02
	2.Orta	97	7.18	3.91	6.79	3.45	9.61	3.94	11.64	5.04	5.80	2.90	3.88	1.97
	3.İyi-Çok İyi	44	6.84	3.05	6.14	2.73	8.43	2.92	9.80	4.15	6.59	3.41	3.66	1.52
Test ve Anlamlılık			H=10.960 ^d , p=0.004		H=13.366 ^d , p=0.001		F=14.466 ^c , p<0.001		F=7.116 ^c , p=0.001		H=3.813 ^d , p=0.149		F=1.619 ^c , p=0.201	
Anlamlı Fark			1-2, 1-3		1-2, 1-3		1-2, 1-3		1-3		-		-	

^aBağımsız gruplar t-testi, ^bMann-Whitney U testi, ^cTek yönlü ANOVA testi, ^dKruskal-Wallis H testi

		Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği													
			Duygusal Taciz		Fiziksel Taciz		Fiziksel İhmal		Duygusal İhmal		Cinsel Taciz		Aşırı Koruma-Kontrol		
Tanıtıcı Bilgiler		N	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tanı Alma	Evet	48	9.28	5.27	8.55	4.42	12.00	4.71	14.04	5.74	5.72	2.39	4.58	2.38	
	Hayır	171	7.18	3.49	6.76	3.49	9.79	3.92	11.27	4.80	5.86	2.62	3.77	1.72	
Test ve Anlamlılık			Z=-2.801 ^b , p=0.005		Z=-3.962 ^b , p<0.001		t=2.982 ^a , p=0.004		t=3.059 ^a , p=0.003		Z=-0.067 ^b , p=0.947		t=2.207 ^a , p=0.031		
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tedavi Görme	Evet	51	9.61	5.29	9.10	4.70	12.00	4.76	14.52	5.57	5.80	2.36	4.58	2.30	
	Hayır	168	7.04	3.38	6.58	3.25	9.74	3.90	11.11	4.72	5.84	2.63	3.77	1.74	
Test ve Anlamlılık			Z=-3.709 ^b , p<0.001		Z=-4.923 ^b , p<0.001		t=3.074 ^a , p=0.003		t=3.924 ^a , p<0.001		Z=-0.899 ^b , p=0.369		t=2.308 ^a , p=0.024		

^aBağımsız gruplar t-testi, ^bMann-Whitney U testi

Çizelge 3.4. incelendiğinde katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin tüm alt boyutlarının puan ortalamalarının medeni durum göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Fiziksel ihmal alt boyutu puan ortalaması anne ($t=2.387$, $p<0.05$) ve baba ($F=6.308$, $p<0.01$) eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup annesi okuryazar değil-ilköğretim terk olanların fiziksel ihmal puan ortalaması ilköğretim, lise ve üzerinden mezun olanlara göre daha yüksek ve babası okuryazar değil-ilköğretim terk olanların fiziksel ihmal puan ortalaması ilköğretim, lise ve üzerinden mezun olanlara göre daha yüksektir. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin aşırı koruma-kontrol alt boyutu hariç tüm alt boyutlarının puan ortalamaları babanın anneye fiziksel şiddet uyguladığına şahit olmaya göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$, $p<0.05$) babanın anneye fiziksel şiddet uyguladığına şahit olanların puan ortalamaları şahit olmayanlara göre daha yüksektir. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin tüm alt boyutlarının puan ortalamaları babanın anneye hakaret, küfür ettiğine şahit olma ve küçükken evden kaçmaya göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$, $p<0.05$) babanın anneye hakaret, küfür ettiğine şahit olanların ve küçükken evden kaçanların puan ortalamaları daha yüksektir. Fiziksel ve duygusal ihmal alt boyutu puan ortalamaları başka bir suçtan hüküm giymeye göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.01$, $p<0.05$) başka bir suçtan hüküm giyenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

Duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt boyutu puan ortalamaları algılanan ekonomik duruma göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$) algılanan ekonomik durumu çok kötü ve kötü olanların duygusal taciz, fiziksel taciz ve fiziksel ihmal puan ortalamaları orta, iyi ve çok iyi olanlara göre daha yüksek ve algılanan ekonomik durumu çok kötü ve kötü olanların duygusal ihmal puan ortalamaları iyi ve çok iyi olanlara göre daha yüksektir. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin cinsel taciz alt boyutu hariç tüm alt boyutlarının puan ortalamaları daha önce psikiyatrik bir tanı alma ve daha önce psikiyatrik bir tedavi görmeye göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$, $p<0.05$) daha önce psikiyatrik bir tanı alanların ve daha önce psikiyatrik bir tedavi görenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

Katılımcıların Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının tanıtıcı bilgilere göre karşılaştırılması Çizelge 3.5.'te verilmiştir.

Çizelge 3.5. Katılımcıların Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere Göre Karşılaştırılması (N=220)

			Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği							
			Anne İlgili-Kontrol		Anne Aşırı Koruma		Baba İlgili-Kontrol		Baba Aşırı Koruma	
Tanıtıcı Bilgiler		N	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
Medeni Durum	Evli	84	38.31	9.73	11.13	4.46	37.39	11.75	11.23	4.73
	Bekâr	82	37.06	11.43	10.82	4.47	38.84	11.83	11.48	4.37
	Boşanmış	52	36.17	9.42	11.84	4.58	35.81	11.98	12.67	4.36
Test ve Anlamlılık			F=0.732 ^c , p=0.482		F=0.826 ^c , p=0.439		F=1.057 ^c , p=0.349		F=1.753 ^c , p=0.176	
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil-İlköğretim Terk	92	36.45	10.37	11.07	4.83	36.78	11.83	11.42	4.75
	İlköğretim-Lise ve Dengi	124	38.31	10.02	11.09	4.13	38.69	11.51	11.68	4.25
Test ve Anlamlılık			t=-1.332 ^a , p=0.184		t=-0.027 ^a , p=0.979		t=-1.192 ^a , p=0.234		t=-0.428 ^a , p=0.669	
Baba Eğitim Durumu	1.Okuryazar Değil- İlköğretim Terk	58	35.15	12.01	10.49	4.98	35.97	13.24	10.87	4.95
	2.İlköğretim	117	37.40	9.64	11.69	4.34	37.77	11.18	12.13	4.09
	3.Lise ve Dengi	39	41.33	7.85	10.36	3.62	40.80	10.23	11.21	4.64
Test ve Anlamlılık			F=4.424 ^c , p=0.013		F=2.149 ^c , p=0.119		F=2.024 ^c , p=0.135		F=1.761 ^c , p=0.174	
Anlamlı Fark			1-3		-		-		-	
Babanın Anneye Fiziksel Şiddet Uyguladığına Şahit Olma	Evet	44	30.85	13.07	10.84	4.17	29.42	13.86	11.59	5.16
	Hayır	174	38.88	8.86	11.30	4.56	39.44	10.33	11.70	4.37
Test ve Anlamlılık			t=-3.858 ^a , p=0.000		t=-0.611 ^a , p=0.542		t=-4.486 ^a , p<0.001		t=-0.140 ^a , p=0.889	
Babanın Anneye Hakaret, Küfür Ettiğine Şahit Olma	Evet	69	32.92	11.85	10.55	4.33	33.16	13.32	11.32	5.08
	Hayır	150	39.34	8.86	11.44	4.54	39.57	10.53	11.78	4.25
Test ve Anlamlılık			t=-4.014 ^a , p=0.001		t=-1.400 ^a , p=0.164		t=-3.523 ^a , p<0.001		t=-0.696 ^a , p=0.487	

^aBağımsız gruplar t-testi, ^cTek yönlü ANOVA testi

			Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği							
			Anne İlgili-Kontrol		Anne Aşırı Koruma		Baba İlgili-Kontrol		Baba Aşırı Koruma	
Tanıttıcı Bilgiler		N	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
Küçükken Evden Kaçma	Evet	81	32.50	11.58	10.89	4.09	32.27	13.05	11.43	4.38
	Hayır	137	40.42	8.00	11.24	4.65	40.84	9.70	11.72	4.56
Test ve Anlamlılık			t=-5.440 ^a , p<0.001		t=-0.586 ^a , p=0.558		t=-5.132 ^a , p<0.001		t=-0.465 ^a , p=0.642	
Başka Bir Suçtan Hüküm Giyme	Evet	116	35.16	10.28	11.36	4.46	35.77	11.25	12.06	4.32
	Hayır	100	39.87	9.66	10.86	4.50	39.41	11.92	11.14	4.69
Test ve Anlamlılık			t=-3.421 ^a , p<0.001		t=0.815 ^a , p=0.416		t=-2.291 ^a , p=0.023		t=1.497 ^a , p=0.136	
Algılanan Ekonomik Durum	1.Çok Kötü-Kötü	74	34.11	10.83	12.07	4.27	34.43	11.99	11.96	3.95
	2.Orta	97	38.99	10.06	10.44	4.59	39.50	11.49	11.31	4.68
	3.İyi-Çok İyi	44	39.94	8.05	11.06	4.25	39.18	11.42	11.59	4.99
Test ve Anlamlılık			F=6.677 ^c , p=0.002		F=2.881 ^c , p=0.058		F=4.424 ^c , p=0.013		F=0.436 ^c , p=0.647	
Anlamlı Fark			1-2, 1-3		-		1-2		-	
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tanı Alma	Evet	48	32.38	12.72	11.16	5.22	32.81	14.04	11.10	4.70
	Hayır	171	38.84	8.94	11.08	4.20	38.97	10.71	11.72	4.43
Test ve Anlamlılık			t=-3.297 ^a , p=0.002		t=0.098 ^a , p=0.922		t=-2.817 ^a , p=0.006		t=-0.840 ^a , p=0.402	
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tedavi Görme	Evet	51	31.60	12.60	10.94	4.85	31.82	13.74	11.06	4.50
	Hayır	168	39.15	8.73	11.18	4.33	39.33	10.56	11.75	4.49
Test ve Anlamlılık			t=-3.965 ^a , p<0.001		t=-0.331 ^a , p=0.741		t=-3.564 ^a , p<0.001		t=-0.953 ^a , p=0.342	

^aBağımsız gruplar t-testi, ^cTek yönlü ANOVA testi

Çizelge 3.5. incelendiğinde katılımcıların Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin tüm alt boyutlarının puan ortalamalarının medeni durum ve anne eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Anne ilgi-kontrol alt boyutu puan ortalaması baba eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.05$) babası lise ve üzerinden mezun olanların anne ilgi/kontrol puan ortalaması okuryazar değil ve ilköğretim terk olanlara göre daha yüksektir. Anne ve baba ilgi-kontrol alt boyutu puan ortalamaları babanın anneye fiziksel şiddet uyguladığına şahit olma, babanın anneye hakaret, küfür ettiğine şahit olma ve küçükken evden kaçmaya göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$) babanın anneye fiziksel şiddet uyguladığına şahit olmayanların, babanın anneye hakaret, küfür ettiğine şahit olmayanların ve küçükken evden kaçmayanların puan ortalamaları daha yüksektir. Anne ve baba ilgi-kontrol alt boyutu puan ortalamaları başka bir suçtan hüküm giymeye göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$, $p<0.05$) başka bir suçtan hüküm giymeyenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

Anne ve baba ilgi-kontrol alt boyutu puan ortalamaları algılanan ekonomik duruma göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.01$, $p<0.05$) algılanan ekonomik durumu orta, iyi ve çok iyi olanların anne ilgi-kontrol puan ortalaması çok kötü ve kötü olanlara göre daha yüksek ve algılanan ekonomik durumu orta olanların baba ilgi-kontrol puan ortalaması çok kötü ve kötü olanlara göre daha yüksektir. Anne ve baba ilgi-kontrol alt boyutu puan ortalamaları daha önce psikiyatrik bir tanı alma ve daha önce psikiyatrik bir tedavi görmeye göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$) daha önce psikiyatrik bir tanı almayanların ve daha önce psikiyatrik bir tedavi görmeyenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

Katılımcıların Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının tanıtıcı bilgilere göre karşılaştırılması Çizelge 3.6.'da verilmiştir.

Çizelge 3.6. Katılımcıların Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere Göre Karşılaştırılması (N=220)

Tanıtıcı Bilgiler		N	Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği			
			Ciddi Düzeyde Tehdit		Ağır Düzeyde Eylem	
			$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
Medeni Durum	Evli	84	0.82	2.19	2.10	4.56
	Bekâr	82	1.45	3.56	2.16	4.53
	Boşanmış	52	1.22	2.70	1.92	3.50
Test ve Anlamlılık			H=1.700 ^d , p=0.427		H=1.452 ^d , p=0.484	
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil-İlköğretim Terk	92	1.30	3.00	2.17	3.89
	İlköğretim-Lise ve Dengi	124	1.00	2.79	1.97	4.61
Test ve Anlamlılık			Z=-0.109 ^b , p=0.913		Z=-0.841 ^b , p=0.400	
Baba Eğitim Durumu	1.Okuryazar Değil- İlköğretim Terk	58	1.09	2.31	1.77	3.18
	2.İlköğretim	117	0.95	2.84	2.01	4.22
	3.Lise ve Dengi	39	1.50	3.37	2.67	5.92
Test ve Anlamlılık			H=0.239 ^d , p=0.887		H=0.037 ^d , p=0.981	
Babanın Anneye Fiziksel Şiddet Uyguladığına Şahit Olma	Evet	44	2.15	3.58	2.94	4.75
	Hayır	174	0.85	2.59	1.81	4.12
Test ve Anlamlılık			Z=-3.073 ^b , p=0.002		Z=-1.789 ^b , p=0.074	
Babanın Anneye Hakaret, Küfür Ettiğine Şahit Olma	Evet	69	1.85	3.79	3.15	4.85
	Hayır	150	0.82	2.30	1.57	3.93
Test ve Anlamlılık			Z=-2.983 ^b , p=0.003		Z=-3.142 ^b , p=0.002	
Küçükken Evden Kaçma	Evet	81	2.32	4.10	3.34	5.32
	Hayır	137	0.44	1.46	1.17	2.87
Test ve Anlamlılık			Z=-4.896 ^b , p<0.001		Z=-3.797 ^b , p<0.001	
Başka Bir Suçtan Hüküm Giyme	Evet	116	1.20	3.12	2.14	4.15
	Hayır	100	0.94	2.40	1.89	4.39
Test ve Anlamlılık			Z=-0.558 ^b , p=0.577		Z=-1.469 ^b , p=0.142	

^bMann-Whitney U testi, ^dKruskal-Wallis H testi

Tanıtıcı Bilgiler		N	Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği			
			Ciddi Düzeyde Tehdit		Ağır Düzeyde Eylem	
			$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
Algılanan Ekonomik Durum	1.Çok Kötü-Kötü	74	1.86	3.96	2.62	5.21
	2.Orta	97	0.93	2.29	1.77	3.40
	3.İyi-Çok İyi	44	0.51	1.54	2.00	4.52
Test ve Anlamlılık			H=2.238 ^d , p=0.327		H=0.390 ^d , p=0.823	
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tanı Alma	Evet	48	2.65	4.53	4.19	5.88
	Hayır	171	0.73	2.05	1.48	3.54
Test ve Anlamlılık			Z=-2.697 ^b , p=0.007		Z=-3.809 ^b , p<0.001	
Daha Önce Psikiyatrik Bir Tedavi Görme	Evet	51	2.38	4.46	3.44	5.72
	Hayır	168	0.73	2.03	1.61	3.63
Test ve Anlamlılık			Z=-1.781 ^b , p=0.075		Z=-2.238 ^b , p=0.025	

^bMann-Whitney U testi, ^dKruskal-Wallis H testi

Çizelge 3.6. incelendiğinde katılımcıların Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutu puan ortalamalarının medeni durum, anne ve baba eğitim durumu, başka bir suçtan hüküm giyme ve algılanan ekonomik duruma göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Ciddi düzeyde tehdit alt boyutu puan ortalaması babanın anneye fiziksel şiddet uyguladığına şahit olmaya göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.01$) babanın anneye fiziksel şiddet uyguladığına şahit olanların puan ortalaması şahit olmayanlara göre daha yüksektir. Kadına Yönelik Şiddetin Düzeyi ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutu puan ortalamaları babanın anneye hakaret, küfür ettiğine şahit olmaya göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$) babanın anneye hakaret, küfür ettiğine şahit olanların puan ortalamaları daha yüksektir. Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutu puan ortalamaları küçükken evden kaçmaya göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$) küçükken evden kaçanların puan ortalamaları daha yüksektir.

Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutu puan ortalamaları daha önce psikiyatrik bir tanı almaya göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.001$, $p<0.01$) daha önce psikiyatrik bir tanı alanların puan ortalamaları daha yüksektir. Ağır düzeyde eylem alt boyutu puan ortalaması daha önce psikiyatrik bir tedavi görmeye göre anlamlı olarak farklılaşmakta olup ($p<0.05$) daha önce psikiyatrik bir tedavi görenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Giriş

Bu çalışma, kadına yönelik şiddet suçundan hüküm giymiş erkek bireylerin kadınlara yönelik şiddet düzeyleri, ebeveynleri için geriye dönük olarak algıladıkları bağlanma stilleri ve çocukluk çağı ruhsal travmaları arasındaki ilişkileri ve bu değişkenlerin hangi sosyoekonomik özelliklere göre farklılaştığını belirlemek üzere yürütülmüştür. Bu amaçla, gerekli izinlerin alınmasının akabinde Sincan 1 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Sincan 2 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda kadına şiddet suçundan hükümlü ve çalışmaya katılımcı olmaya gönüllü olan 220 kişiye Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği uygulanmıştır. Veri analizinden elde edilen bulgular, ilgili yazın ışığında aşağıdaki gibi yorumlanmıştır.

4.2. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nden Aldığı Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu çalışma katılımcılarının Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları duygusal taciz için 7,62, fiziksel taciz için 7,14, fiziksel ihmal için 10,25, duygusal ihmal için 11,87, cinsel taciz için 5,82 ve aşırı koruma-kontrol için 3,94 olarak bulunmuş olup, katılımcıların çocukluk çağı travmalarına ait alt boyutların tamamının, ortalama puanın altında olduğu belirlenmiştir. Ayan'ın (2013) kasten öldürme suçu işlemiş erkek hükümlülerin çocukluk çağı travmalarını incelediği çalışmasında, katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmalarına ilişkin yapılan değerlendirmede, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği alt boyutlarındaki en yüksek ortalama puan, bu çalışmada olduğu gibi duygusal ihmal kategorisinde olmuştur. Karadağ Şahan'ın (2022) kasten öldürme ve cinsel suçlar sebebiyle hüküm giymiş 500 erkek hükümlünün çocukluk çağı travmalarını incelediği çalışmasında da katılımcılarda en yaygın görülen travma türü (%88,8) duygusal ihmal olarak belirlenmiştir. Çetinkaya'nın (2020) çalışması da bu bulgularla tutarlılık göstermektedir.

İlgili yazına göre güvenli bağlanma ile tatmin edici, olumlu ve yapıcı ilişkiler arasında ilişki kurulabilirken; güvensiz bağlanma çatışma, kıskançlık, ruhsal bozukluklar ve şiddet ile ilişkilendirilmektedir (Collins vd., 2006; Van Bakermans-Kranenberg ve Ijzendoorn, 2009). Bu çalışma katılımcılarının Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları anne ilgi-kontrol için 37,33, anne aşırı koruma için 11,16, baba ilgi-kontrol için 37,56 ve baba aşırı koruma için 11,64 olup; anne ilgi-kontrol ve baba ilgi-kontrol alt boyutları ortalama puanın üzerindeyken, anne aşırı koruma ve baba aşırı koruma alt boyutları ortalama puan düzeyinde bulunmuştur. Bu çalışmada kullanılan Ana-Babaya Bağlanma Ölçeğinin uyarlama çalışmasında ilgi ve kontrol davranışına yönelik maddelerin aynı alt ölçekte toplandığı ve kontrolün, olumlu bir özellik olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir (Kapçı ve Küçüker, 2006). Her ne kadar ölçüm aracındaki ilgi-kontrol alt boyutu, olumlu bağlanmayı ifade etse de ilgili yazında bazı bulgular, salt kontrol boyutundaki artışın, suçluluğu artıracak şekildedir (Parker vd., 1979). Esasen aşırı kontrol, çocuklara aşırı düzeyde müdahale edilmesi ile ilgili olumsuz bir ebeveyn tutumudur (Wood vd., 2003). Ebeveyn travması, güvensiz bağlanmayla ilişkili olan aşırı kontrol aracılığıyla aktarılabilmektedir (Machizawa-Summers, 2007; Öztürk & Şar, 2005; Scheeringa & Zeanah, 2001; Şar vd., 2020). Kadına şiddet göstermiş ve hâlihazırda buna ilişkin tedavi programına devam eden 80 erkeğin bağlanma stilleri ve öfke düzeyleri üzerine yapılan bir çalışmada, faillerin güvensiz bağlanma stiline (kaygılı-kaçıngan) sahip olduğu ve öfkeyi açıklamada güvensiz bağlanma stiline anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Anne-Genest ve Mathieu, 2014). Bununla birlikte, İngiltere'de tecavüz suçundan hükümlü 79 erkek üzerine yapılan bir çalışmada, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ile katılımcıların erken dönem bağlanma stilleri incelenmiş, cinsel suçtan hükümlü olanlarda aşırı kontrolün yaygın olduğu bulunmuştur (Craissati, McClurg ve Browne, 2002). Flört şiddeti ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen diğer bir çalışmada da şiddet düzeyi yükseldikçe katılımcılarda güvenli bağlanma düzeyi azalmaktadır (Öztürk, 2021).

Katılımcıların Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin tüm alt boyutlarından (sembolik tehdit, hafif düzeyde tehdit, orta düzeyde tehdit, ciddi düzeyde tehdit, düşük düzeyde eylem, hafif düzeyde eylem, orta düzeyde eylem, ağır düzeyde eylem ve cinsel şiddet) aldıkları puanların ortalamaları, ortalama puanın altında bulunmuştur. Katılımcılardan bu ölçek sorularını ceza infaz kurumuna girmeden önceki son 12 ayı düşünerek yanıtlamaları yönergesi kendilerine aktarılmıştır. Bu ölçekten alınan puan ortalamalarının, ortalama puanların altında olması, katılımcıların veri toplama araçlarını

ceza infaz kurumunda iken doldurmuş olmaları ve dolayısıyla kendilerini gerçekçi yansıtmamış (veya iyi göstermiş) olabileceklerinden kaynaklı olabilir. Örneğin, Romanova (2021) şiddet suçlularıyla yaptığı çalışmada, genç hükümlülerin işlediği suçun sorumluluğunu dışsal kaynaklara yükleme ihtimalinin daha fazla olduğunu, işlenen suçun sorumluluğunun kabul edilmesinin yaşla ilintili olduğunu ileri sürmüştür. Diğer yandan, her ne kadar bu örneklem grubundaki hükümlülerin madde kullanımına ilişkin veriler toplanmamış olsa da hükümlülerde madde bağımlılığının sıklıkla görüldüğüne dair çalışmalar mevcuttur (Fazel, Yoon ve Hayes, 2017; Proctor vd., 2019; Ögel vd., 1999). Böyle olası bir durum, katılımcı grubunun dikkatini odaklaması ve sürdürmesi üzerinde olumsuz etkiye sahip olmuş olabilir. Bunun yanı sıra, katılımcıların tamamı, ilgili UYAP kayıtlarından kadına yönelik şiddet içeren suçlardan hükümlü olma kriterine göre seçilmişse de çoğunluğu kadına yönelik fiziksel, psikolojik veya cinsel şiddet uyguladığını kabul etmemiştir. Walters (1990, 1995, 2002), suç davranışının bilişsel kalıplardan türediğini belirterek kriminal düşünceyle ilgili en önemli modeli geliştirmiştir. Buna göre suçlular, suç davranışlarını bilişsel olarak haklı çıkaran, destekleyen ve rasyonelleştiren bir inanç sistemine sahiptirler (Walters, 1990; Walters, 1995; Walters, 2002). Suçunu inkar etme, kendisini mağdur olarak algılama ve yaratılan mağduriyetin hak edildiğini düşünme gibi bilişsel yanlılıklar (Liau, Barriga, ve Gibbs, 1998) ve bilişsel atıf hataları (Dodge, 1991), psikolojik yaklaşımlara göre suçluları suç işlemeyenlerden ayıran bilişsel özellikler arasındadır. Kadına Yönelik Şiddet İçeren Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profili Raporu'nda da (2021) faillerin suçun sebebini daha sıklıkla mağdurda veya başkalarında arama eğiliminde oldukları belirtilmektedir. Ayrıca rapora göre (2021) kadına yönelik şiddet faillerinin büyük çoğunluğu (%73,2) kendilerini suçun mağduru olarak görmektedirler.

4.3. Katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nden Aldığı Puanlar Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Yapılan analizlere göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin duygusal ihmal alt boyutu ile Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin anne ve baba aşırı koruma alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü; cinsel taciz dışındaki diğer alt boyutları ile anne ve baba ilgi/kontrol alt boyutu arasında ise orta düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın birinci hipotezi olan, çocukluk çağı ruhsal travmaları alt boyutları ile katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol

davranışı arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır hipotezi, cinsel şiddet alt boyutu haricinde doğrulanmıştır. Yine bu araştırmanın ikinci hipotezi olan, çocukluk çağı ruhsal travmaları alt boyutları ile katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları aşırı koruma davranışı arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır hipotezi, yalnızca duygusal ihmal alt boyutu özelinde doğrulanmıştır.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin cinsel taciz alt boyutu haricindeki diğer alt boyutları ile Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ciddi düzeyde tehdit ve/veya ağır düzeyde eylem alt boyutları arasında orta ve düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Böylece araştırmanın üçüncü hipotezi olan, çocukluk çağı ruhsal travmaları alt boyutları ile kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır hipotezi, cinsel taciz alt boyutu haricinde çoğunlukla doğrulanmıştır. Bu çalışmada her ne kadar cinsel taciz alt boyutu ile kadınlara yönelik şiddetin düzeyi arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiş olsa da Debowska, Boduszek ve Willmott'un (2017) çalışmasında, çocukluk çağı cinsel istismara maruz kalan erkeklerin, yetişkinlik dönemindeki yakın ilişkilerinde cinsel şiddeti desteklediğini belirttiği bulgulanmıştır. Öyle görünmektedir ki çocukluk çağı ruhsal travmasına maruziyet ile gelecekte kadına ve çocuğa yönelen suçlar arasında bağlantı mevcuttur (Abbiati vd., 2014; Deniz, 2015; Grady, Yoder ve Brown, 2018; Karatay, 2018; Reavis vd., 2013).

Yapılan analizlere göre Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin anne ve baba ilgi/kontrol alt boyutu ile Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ciddi düzeyde tehdit alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı düzeyde; baba ilgi/kontrol alt boyutu ile ağır düzeyde eylem alt boyutu arasında da düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın dördüncü hipotezi olan, katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol davranışı ile kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır hipotezi, anne ve baba ilgi/kontrol alt boyutları ile ciddi düzeyde tehdit, baba ilgi kontrol alt boyutu ile de ağır düzeyde eylem alt boyutu özelinde doğrulanmıştır. İlaveten araştırmanın beşinci hipotezi olan, katılımcıların hem anne hem de babaları için geriye dönük olarak algıladıkları aşırı koruma davranışı ile kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki vardır hipotezi doğrulanmamıştır.

Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nde kontrol ve ilgi maddelerinin alt boyutlarda birlikte yer almasının nedeninin, ülkemiz kültüründe çocuğuyla ilgili bir ebeveyn olmanın, çocuğun davranışlarını denetlemeyi ve yaptıklarından haberdar olmayı da gerektirdiği düşüncesi olabileceği belirtilmektedir (Kapçı ve Küçüker, 2006). Kapçı ve Küçüker'e (2006) göre ebeveynlerin kontrol davranışları batı kültüründe aşırı koruyucu ebeveyn örüntüsünün bir parçası olabilirken, ülkemiz kültüründe ilgili ebeveyn davranışının bir parçası olarak görülebilmektedir. Ancak bu çalışmadan elde edilen sonuçlar göstermektedir ki hem anne hem de baba için geriye dönük olarak algılanan aşırı koruma stilinde bağlanma alt boyutu, duygusal ihmalle düşük düzeyde pozitif yönlü; çocukluk çağı ruhsal travma alt boyutu olan aşırı koruma-kontrol alt boyutu ise kadınlara yönelik ciddi düzeyde tehdit alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkili olmuştur. Dolayısıyla ebeveynin çocuğuna yönelik aşırı korucuyu yaklaşımı, bazı çalışmalarda olduğu gibi çocuğun özerkliğine müdahaleye veya ebeveyne olumsuz bağlanmaya (bkz. Parker vd., 1979; Wood vd., 2003) ve dolayısıyla şiddet düzeyinde artışa işaret edebilir (Dutton ve White, 2012).

Styron ve Janoff-Bulman (1997), çocukluklarında istismara uğradıklarını bildiren üniversite öğrencilerinin, istismar edildiğini bildirmeyenlere kıyasla daha güvensiz annelere, babalara ve romantik partnerlere bağlandıklarına işaret etmiştir. Çocukluk çağı travmaları, bağlanma stilleri ve suçluluk arasındaki ilişkiyi konu alan başka bir çalışmada (Karaçay, 2021), katılımcıların kaygılı bağlanma düzeyleri ile fiziksel ihmale ve cinsel istismara maruz kalma düzeylerinin flört şiddetini anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir. Papalia ve Widom (2023) tarafından Amerika Birleşik Devleti'nde 1967-1971 yılları arasında çocukluk çağında ihmal ve istismar yaşadığı mahkeme kayıtlarınca sabit olan 908 birey ile çocukluk çağında herhangi bir kötü muameleyle maruz kalmamış 667 bireyle gerçekleştirilen çalışmada, çocukluk döneminde ihmal ve istismara uğrayanların yetişkinlik döneminde güvensiz bağlanma stili geliştirdiği ve bu durumun şiddet davranışlarıyla ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Güvensiz (kaçınan) bağlanma stilinin şiddet davranışı ile ilişkili olduğu, Stirpe ve arkadaşlarının (2006) çalışması tarafından da desteklenmiştir. Başkaca çalışmalar da bu bulguları destekler nitelikte olmuştur (Abrahams ve Jewkes, 2005; Avery vd., 2002; Bartol ve Bartol, 2012; Currie ve Tekin, 2006; Deniz, 2015; Fonseka vd., 2015; Fulu vd., 2017; Gershoff, 2002; Özgentürk vd., 2012; Paschall, 1996; Rende, 2020; Rosenberg vd., 2007; Widom, 1989).

4.4.Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Bilgilere İlişkin Bulgularının Tartışılması

Potansiyel kadına şiddet faillerinin tanıtıcı veya sosyodemografik özelliklerinin bilinmesi, suç önleme müdahaleleri için öncelikli grubun tespitinde önem teşkil etmektedir (Abrunhosa vd., 2020; Çalışkan vd., 2014). Suçlulukla en sıklıkla ilişkilendirilen değişkenlerden birisi yaştır (Ayan, 2013; Craig, 2015; Karadağ Şahan, 2022; Teksin, 2023; Ural vd., 2013). Bu çalışma katılımcılarının yaş ortalaması, 38 yaş olarak tespit edilmiştir. Eğer örneklem grubundaki katılımcıların işledikleri suç, işledikleri ilk suç olsaydı, kadına yönelik şiddet suçu işleyen erkeklerin daha ileri yaşlarda suça karıştığı söylenebilirdi. Ancak bu çalışma katılımcıların ceza infaz kurumuna ilk girdikleri yaş ortalaması olan 27,6, suça ilk kez çoğunlukla 20-30 yaş aralığında sürüklendiklerini göstermektedir. Yine katılımcıların %53,7'si başka bir suçtan dolayı hüküm giymiş, ceza infaz kurumuna giriş sayıları ortalamaları 2,7 olarak belirlenmiştir. Kadına Yönelik Şiddet İçeren Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profili Raporu'nda (2021) da bu çalışma ile tutarlı şekilde hükümlülerin yaş ortalamaları 38 yaş olarak belirlenmiştir. Ayrıca ilgili raporda, kadına yönelik şiddet uygulayan suçlulardan 25'inin dava dosyaları incelenmiş ve bunların %84'ünün daha önce başka bir suçtan ötürü tutuklandığı görülmüştür. Bununla birlikte, ilgili yazında bu çalışma katılımcıların yaş ortalaması ile benzerlik gösteren başkaca çalışmalar (Ayan, 2013; Craig, 2015; Karadağ Şahan, 2022; Teksin, 2023; Ural vd., 2013) da bulunmaktadır. Bu araştırmanın bulgularıyla tutarlı olmayacak şekilde Türkmen ve Epsoylu (2019) çalışmasında şiddet suçu işleyen katılımcıların yaş ortalaması 31,5, ilk suç işleme yaşları 17,6 olarak belirlenmiştir.

Parçalanmış veya tek ebeveynli bir ailede büyümek, suçluluk için risk faktörlerinden birisi olarak belirtilmektedir (Kroese vd., 2021). Tek ebeveynli ailelerde doğan ve 14 yaşına kadar bu ortamda büyüyen çocukların, yetişkinliklerinde şiddet içeren suçlar işleme riskinin önemli ölçüde yüksek olduğu bulgulanmıştır (Sauvola, 2002) Bu çalışma katılımcılarının yalnızca %19'unun anne ve babasının birlikte yaşamıyor olması, bu bulguyu destekler nitelikte olmamıştır. Buna karşın bu bulgu, Lengerli (2010) tarafından eş şiddetine yönelik psikososyal faktörlerin incelendiği çalışmayla paralellik göstermektedir. İlgili çalışmada, eşine şiddet uygulayan erkek hükümlülerin %14,9'u ebeveynleriyle birlikte yaşamamıştır.

Katılımcıların kardeş sayısı ortalamasının 4,1 olması, kadına şiddet faillerinin genellikle çok çocuklu ailelerden geldiği bulgusunu bu çalışma özelinde doğrulamıştır. İçişleri Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi işbirliğinde yürütülen ve kadına yönelik şiddet faillerinin profilinin incelendiği çalışmada, faillerin ortalama beş kardeşe sahip olduğu görülmüştür (Kadına Karşı Şiddet İçeren Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profil Raporu, 2021). Benzer şekilde Bar (2022), ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin büyük çoğunluğunun (%83,84) kardeş sayısının 4 ve üzeri olduğunu, Çetinkaya (2020) ise kardeşi olmayan hükümlü oranının yalnızca %3,7 olduğunu bulgulamıştır. Bu sonuçlar, faillerin kalabalık bir aile ortamında yaşadığını akla getirmektedir. Bilindiği üzere kalabalık aile ortamı, ekonomik zorluklara ve aile içi strese sebep olabilecek yaşantılara, çocukların bireysel olarak vakit geçirebileceği odalarının veya alanların kısıtlı olmasına daha açıktır. Kalabalık aile ortamında büyümenin dolaylı olarak sebep olabileceği ekonomik zorluklar gibi bu faktörler, suçla ilintili olabilmektedir (South ve Messner, 2000). Nitekim Kadına Karşı Şiddet İçeren Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profili Raporu'nda (2021) da faillerin düşük sosyoekonomik seviyede olduğu belirtilmiştir. Ayrıca katılımcıların kardeşleri arasında çoğunlukla ortalanca çocuk olması dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Breining ve arkadaşlarına göre (2017) yetişkin suçluluğunda doğum sırasının oynadığı rol çoğunlukla görmezden gelinmektedir. Kendileri tarafından iki farklı bölge olan Danimarka ve Florida'da yürütülen çalışma (2017), iki veya daha fazla çocuğu olan ailelerde, ikinci doğan erkek çocukların okulda disiplin sorunu yaşama ve ceza adalet sistemine girme olasılıklarının, ilk doğan erkek kardeşlerine göre %20 ila %40 daha fazla olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Argys ve arkadaşları tarafından Ulusal Boylamsal Gençlik Araştırması (1979) verileri kullanılarak yapılan çalışmada (2006), ortalanca çocukların ilk doğan kardeşlerine kıyasla madde kullanımında ve cinsel suçlarda daha fazla yer aldığı belirlenmiştir.

Bu çalışmada, Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin alt boyutlarının puan ortalamalarının medeni duruma göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Dolayısıyla dördüncü hipotez olan, kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, medeni duruma göre farklılaşmaktadır hipotezi doğrulanmamıştır. Bu sonuç, Ayan (2013) ile Öncü ve arkadaşlarının (2007) bulgularıyla tutarlı görünmektedir. Yapılan bazı çalışmalar (Amato, 2014; Coomb, 1991) evli olmanın erkeklerin yaşam doyumunu artırıcı ve psikolojik iyi oluşa katkı sağlayıcı bir unsur olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla

evliliğin erkek bireyi suçtan da koruyucu olabileceği öne sürülebilir (Dursun, 1997). Bu çalışma katılımcıların önemli bir çoğunluğunun bekâr ve boşanmış olduğu bulgusu (%61,5), evliliğin kişiyi suç işlemekten koruyucu olduğu fikriyle tutarlı gibi görünmektedir. Ancak kadına yönelik şiddet suçunu önlemek adına potansiyel suç faillerini evliliğe yönlendirmeyi önermek, işlevsel bir öneri olmayacaktır. Diğer yandan, çocukluk çağı ruhsal travmaları (Krahe, Harvey ve Pauwels, 2000) ve güvensiz bağlanma stilleri (Scroufe, 2005), yetişkinlik dönemindeki yakın ilişkilerde ve evliliklerde bireylerin zorlanmasına sebep olabilir. Güvensiz bağlanma (kaygılı) stiline sahip olan bireylerin evlilik süreleri uzadıkça evlilikten daha az tatmin oldukları belirtilmektedir (Feeney, 2002).

Ebeveynin eğitim düzeyi, suçlulukla ilişkisi incelenen başka bir değişkendir (Acar vd., 2015) Ebeveynin eğitim düzeyinin yüksekliği, kadına şiddet suçundan koruyucu bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte daha yüksek düzeyde eğitime sahip olan ebeveynin çocuğuna olumlu bağlanması (Rawatlal ve Kliwer, 2015; Santi ve Salah, 2020) ve çocuğunu ihmal ve istismar yaşantısından koruma konusunda becerikli olması (Kim, Park ve Kim, 2013) mümkün görünmektedir. Bu çalışma katılımcılarının annelerinin ancak %11'i, babalarının ise 18'i lise ve dengi okul mezunudur. Bu bulgu, Sinop ilinde hükümlülerle yürütülen çalışmadaki bulgularla tutarlı görünmektedir (Şahin, 2014).

Yapılan analizlere göre, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin fiziksel ihmal alt boyutu puan ortalamasının anne ve baba eğitim durumlarına göre farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre annesinin eğitimi okuryazar değil - ilköğretim terk düzeyinde olan katılımcıların fiziksel ihmal alt boyutu puan ortalaması, ilköğretim - lise ve dengi okuldan mezun olanlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir. Babasının eğitimi okuryazar değil - ilköğretim terk düzeyinde olan katılımcıların fiziksel ihmal alt boyutu puan ortalaması, ilköğretim ile lise ve dengi okul mezunu olanlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu sonuç, anne ve babanın eğitiminin daha düşük düzeyde olmasının, çocukluk çağı fiziksel ihmal travması için risk faktörü olabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin anne ilgi/kontrol alt boyutu puan ortalamasının, baba eğitim durumuna göre farklılaştığı görülmektedir. Babasının eğitimi lise ve dengi düzeyde olan katılımcıların anne ilgi/kontrol alt boyutu puan ortalaması, babasının eğitimi okuryazar değil - ilköğretim terk düzeyinde olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu bilgiler kapsamında bu çalışmanın yedinci hipotezi olan, kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların

anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, annenin ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır hipotezi, kısmen doğrulanmıştır.

Sosyal Öğrenme Kuramı, şiddet davranışının model alma yoluyla öğrenilebileceğini (Warahem ve Chavez, 2009), Bilişsel Bakış Açısı ise çocukluk döneminde kazanılan şemaların gelecekte bireyin hayatını oldukça kalıcı şekilde etkileyebileceğini vurgulamaktadır (Baldwin, 1992; Beck, 1967; Young vd., 2003). Bir örnekle şiddete tanıklık, gelecekteki partner şiddetini yordamaktadır (Fulu vd., 2017; Fry vd., 2012; Martin vd., 2002; Paschall, 1996). Bu çalışmada katılımcıların %20'sinin babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığına, %31,5'inin hakaret, küfür ettiğine tanık olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizlere göre babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığına tanık olan katılımcılar, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin aşırı koruma-kontrol alt boyutu haricindeki diğer alt boyutlarından, anlamlı düzeyde daha yüksek puan almışlardır. Yine babasının annesine hakaret, küfür ettiğine tanık olan katılımcılar, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin tüm alt boyutlarından anlamlı düzeyde daha yüksek puan almışlardır. Babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığına tanık olmayanlar ile babasının annesine hakaret, küfür ettiğine tanık olmayanların Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin anne ve baba ilgi/kontrol alt boyutlarından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Ayrıca babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığına tanık olanların ve babasının annesine hakaret, küfür ettiğine tanık olanların Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ciddi düzeyde tehdit alt boyutundan anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. İlaveten babasının annesine hakaret, küfür ettiğine tanık olanların aynı ölçeğin ağır düzeyde eylem alt boyutundan anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı saptanmıştır. Böylece araştırmanın sekizinci ve dokuzuncu hipotezleri kısmen doğrulanmıştır.

Bu çalışmanın bulguları, annelerinin şiddete maruz kaldığına tanıklık eden erkeklerin yakın partner şiddeti uygulama riskinin daha yüksek olduğu bulgusuyla uyumlu görünmektedir (Fulu vd., 2017; Martin vd., 2002). Ayrıca, Bayrampaşa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda hükümlü bulunan 235 suça sürüklenen ergen ile yürütülen çalışmada, katılımcıların %70'inin şiddet içeren bir suç sebebiyle tutuklanmış olduğu, katılımcıların yarısından fazlasının (%60) anne ve babası arasında şiddet yaşandığına tanıklık ettiği, tanıklık ettikleri şiddetin ilk sırada sözel şiddet (%56,8), ikinci sırada fiziksel şiddet (%43,2)

olduğu belirlenmiştir (Ovacık, 2008). Başka bir çalışmada, ebeveynler arasındaki şiddete tanıklık etmenin, intihar düşünceleriyle ilişkili olduğu belirtilmiştir (Fry vd., 2012).

Vissing ve arkadaşları (1991) tarafından yapılan çalışmaya göre, sık sık sözel şiddetin hedefi olan çocuklarda, diğer çocuklara kıyasla daha yüksek oranda fiziksel saldırganlık, suç işleme ve kişilerarası sorunlar görülmüştür. Bu çalışmaya göre de babasının annesine gösterdiği sözel şiddete tanıklık eden katılımcılar, çocukluk çağı ruhsal travma alt boyutlarının tamamından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almışlardır. Aslında, sözel şiddete tanıklık çocukluk çağı ruhsal travmasıdır (Teicher vd., 2006). Böylelikle çocukları, ruhsal travmaların etkisinden korumada aile içi sözel şiddetten korumanın da önemi vurgulanmıştır. Ayrıca aile içi sözel ve fiziksel şiddete tanıklık etmemek, daha olumlu bağlanma için gerekli gibi görünmektedir. İlaveten çocukluk çağına babasının annesine sözel ve fiziksel şiddet uyguladığına tanık olma, gelecekteki kadına yönelik şiddetin ciddi ve ağır düzeyleri ile ilişkili gibi görünmektedir. Bu durum, şiddetin model alınarak sürdüğünü (Warahem ve Chavez, 2009) gösteren bir bulgu olabilir. Bu çalışmanın bulguları, Fonseka ve arkadaşlarının (2015) çocukluk döneminde babasının annesine şiddet gösterdiğine tanıklık etmenin, partnerlere fiziksel ve cinsel şiddet gösterme ihtimalini artırdığı bulgularıyla tutarlı görünmektedir. Levendosky ve arkadaşlarının (2012) sonuçları da benzer çıkarımlara sahiptir. Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan başka bir çalışmada, erkek katılımcıların çocukluk döneminde ebeveynleri arasındaki şiddete tanıklık etmeleri ile yetişkinliklerinde eşlerine yönelik şiddet uygulama davranışları arasında ilişki belirlenmiştir (Roberts vd., 2010). Katılımcıların yarısından fazlasının (%60) eşlerine karşı şiddet uyguladığını beyan ettiği Bangladeş'te yapılan bir çalışma, çocukluk döneminde babanın anneye şiddet uyguladığına tanıklık etmenin, yetişkinlik döneminde partnere karşı fiziksel veya cinsel şiddet uygulama riskini ve kadına yönelik şiddeti meşru gösteren tutum benimseme olasılığını arttırdığını göstermiştir (Islam vd., 2017). İlgili yazın, şiddetin nesilden nesile aktarıldığı (Widom, 1989) görüşünü destekler niteliktedir.

Alanyazın, gelecekteki norm dışı veya antisosyal davranışların çocukluk dönemindeki bazı emarelerden anlaşılabilceğine dikkati çekmektedir (Lahey vd., 2005). Bunun yanı sıra DSM 5'e göre bireylerin antisosyal kişilik bozukluğu tanısı alması için antisosyal davranışların 15 yaşından önce başlaması gerekmektedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). Bu çalışma katılımcılarının %5,5'inin çocukluk döneminde hoşuna gittiği için hayvanlara zarar verdiği belirlenmiştir. Güney Afrika'da orta ve yüksek güvenlikli ceza

infaz kurumunda bulunan 180 hükümlüyle yapılan çalışmada, çocukluk döneminde hayvanlara şiddet uygulama yöntemlerinin (örneğin; boğma, vurma, ateş etme, tecavüz) yetişkinlik döneminde insanlara karşı şiddet uygulama riski üzerindeki etkisi incelenmiş ve bu davranışların yetişkinlik döneminde şiddet uygulamanın bir göstergesi olduğu sonucuna varılmıştır (Henderson, Hensley ve Tallichet, 2011). Benzer olarak Merz ve arkadaşları (2001) da şiddet suçlularının çocukluk döneminde hayvanlara daha fazla zulmettiklerini belirtmiştir. Ayrıca, aile içi şiddete maruz kalan çocukların, şiddete maruz kalmayan çocuklara göre hayvanlara karşı zalimce davranma olasılıklarının önemli ölçüde daha yüksek bulunması (Currie, 2005) önemli bir bulgudur. Sadece engelli bireylerin, kadınların ve çocukların değil, hayvanların da savunmasızlıklarından ötürü kırılgan grupta yer aldığını söylemek mümkündür. Çocukluk döneminde kırılgan gruba karşı gösterilen bu şiddet davranışının, yetişkinlik döneminde de sürebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma katılımcıların %37,2'sinin küçükken evden kaçmış olduğu belirlenmiştir. Yapılan analizlere göre, küçükken evden kaçan katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin tüm alt boyutlarından; Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ise ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem boyutundan anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Öyle ki, Kaufmann ve Widom (1999) tarafından çocukluk çağında ihmal ve istismara uğradığı mahkeme ile sabit olan çocuklar üzerine yapılan kohort çalışmasında, yaşanan çocukluk çağı travmasının evden kaçma olasılığını arttırdığı, evden kaçan çocukların suça karışma ihtimalinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bahse konu çalışmada, evden kaçma davranışının çocukluk çağı travması olsun veya olmasın suça karışma ihtimalini arttırdığı belirtilmektedir (Kaufmann ve Widom, 1999).

Yapılan analizlere göre, küçükken evden kaçmayan katılımcıların Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nden anne ve baba için algılanan ilgi/kontrol davranışı alt boyutlarından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir. McGarvey ve arkadaşları tarafından (2010) ceza infaz kurumunda bulunan 159 suça sürüklenen erkek ergenle yapılan bir çalışmada, anne ve baba için algılanan duyarsız kontrol alt boyutunun, ergenlerin evden kaçma davranışı ile ilişkili olduğu görülmüştür (McGarvey vd., 2010) Bu araştırmanın onuncu hipotezi olan, kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, küçükken evden kaçma durumuna göre farklılaşmaktadır hipotezi, kısmen doğrulanmıştır.

Suçun önlenmesine dair Kriminoloji disiplinine sıkça konu olan caydırıcılık kavramı; suçun kesinliği, ağırlığı ve hızı ile ilintili bir kavramdır (Jacobs, 2010). Dolayısıyla suçun cezası ne kadar caydırıcı ise o suçu işleme ihtimalinin o kadar azalacağı belirtilebilir (Philips ve Votey, 1975). Bu çalışmada, kadına yönelik şiddet suçunun ağırlığı hakkında bilgi sahibi olmanın, bu suçu işleme olasılığını azaltacağı düşünülmüştü. Fakat bulgular, katılımcıların %62,4'ünün Türk Ceza Kanunu'nda suçun kadına yönelik işlenmesi halinde ağırlaştırılmış tedbirleri olduğu hakkında bilgi sahibi olduğu halde bu suçu işlediklerini ortaya koymuştur. Kadına Yönelik Şiddet Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profili Raporu'nda (2021) da faillerin %72,7'si işlenen suçtan dolayı alınacak ceza hakkında bilgi sahibi olduğu, %48.7'si aldığı cezanın caydırıcı olmadığını belirtmiştir. Bu noktada, Türk Ceza Kanunu'nda suçun kadına yönelik işlenmesi halinde cezanın ağırlaştırılmasına yönelik maddelerin 2022 yılında yürürlüğe girdiğini dikkate almak da önemlidir (Resmî Gazete, 2022). Öyle ki bu çalışmanın örneklemini, suçu kesinleşen hükümlüler oluşturmaktadır. Katılımcılardan 2023 yılında veri toplandığı düşünüldüğünde, büyük çoğunluğunun suçu TCK'da yapılan bu değişiklikten önce işlediği çıkarımına varmak mümkündür. İlerleyen yıllarda yapılacak olan çalışmalarla, TCK'da yapılan bu düzenlemenin kadına yönelik şiddet olaylarındaki caydırıcı etkisine dair daha kesin sonuçlara varılabilir.

Çocukluk çağı travmalarının, intihar teşebbüsünde bulunma durumu ile ilişkili bir kavram olduğu belirtilmektedir (Bar, 2022). Freud (1920)'un Haz İlkesinin Ötesinde adlı eserinde belirttiği üzere birey, ölüm içgüdüğü ile dünyaya gelmektedir. Bazı bireyler bu içgüdü ile intihar edebilirken; bazı bireylerde bu içgüdü, diğerlerine şiddet göstermekle dışa vurulabilmektedir. Bu çalışma katılımcılarının %8,7'si bir kez, %6,9'u iki veya daha fazla kez intihar girişiminde bulunduğunu belirtmiştir. Fry ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada, şiddet mağduru çocukların yakın partner şiddeti uygulama riski ile intihar riskinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Demirbaş'ın (2020) aktardığı, Almanya'da 1927-1931 yılları arasında cinayet faillerinin intihar oranının yaklaşık %30 olduğunu gösteren bir çalışma dikkat çekicidir.

Bu çalışma katılımcılarının %53,7'sinin başka bir suçtan hüküm giydiği belirlenmiştir. Adams'ın (2007) eş cinayeti işleyen erkeklerle yürüttüğü çalışmasında da faillerin dörtte birinin daha önceden suç öyküsü bulunduğu belirlenmiştir. Çocukluk çağı travmalarının, mükerrer suç işleme riski ile ilişkili bir kavram olduğu belirtilmektedir (Bar, 2022). Bu bulguyla tutarlı şekilde yapılan analizler, başka suçtan hüküm giyen katılımcıların Çocukluk

Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin fiziksel ve duygusal ihmal alt boyutlarından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı; başka suçtan hüküm giymeyen katılımcıların ise Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği'nin anne ve baba ilgi/kontrol alt boyutlarından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Bu bulgular, çocukluk dönemindeki ihmal travmasının, mükerrer suçluluk ile ilişkili olabileceğini hem anne hem de baba için geriye dönük olarak algılanan ilgi/kontrol davranışının ise mükerrer suçluluktan koruyucu olabileceğini düşündürmektedir. Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin tüm alt boyutlarının başka bir suçtan hüküm giymeye göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın on birinci hipotezi olan, kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, çocukluk çağı ruhsal travması alt boyutları ve katılımcıların anne ve babaları için geriye dönük olarak algıladıkları ilgi/kontrol ile aşırı koruma davranışları, başka bir suçtan hüküm giyme durumuna göre farklılaşmaktadır hipotezi, kısmen doğrulanmıştır.

Sosyoekonomik düzey ile suçluluk arasındaki ilişki birçok çalışmada incelenmektedir (South ve Messner, 2000). Bu çalışmada, ekonomik durumunu iyi ve çok iyi olarak nitelendiren katılımcıların oranı yalnızca %20,5'tir. Ekonomik sorunların bireyde gerilim düzeyini artırabileceği, bu durumun da suçlulukla sonuçlanabileceği belirtilmektedir (Artello ve Williams, 2014). Yine bu çalışma katılımcıların %15'i, ceza infaz kurumuna girmeden önce düzenli bir işe sahip olmadığını belirtmiştir. Düzenli bir işle ilgilenmek, bireyin sosyoekonomik düzeyini yükseltmekle birlikte, daha sıklıkla mala yönelik suçlara yönelme motivasyonunun ve vaktini suça harcamasının da önüne geçebilecektir (Good ve Pirog-Good, 1987). Öyle ki Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışma, göçmenlerin istihdam fırsatlarını azaltmanın, bu bireyleri daha fazla suça yönelttiğini göstermektedir (Freedman, Owens ve Bohn, 2018). Buradan hareketle işsizliğin artması, ekonomik problemlerin artmasına ve dolayısıyla suç artışına sebep olabilmektedir (İçli vd., 2007).

Yapılan analizler, ekonomik durumunu çok kötü – kötü olarak algılayan katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin duygusal taciz, fiziksel taciz ve fiziksel ihmal alt boyutlarından orta, iyi - çok iyi olarak algılayan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı; ekonomik durumunu çok kötü – kötü olarak algılayan katılımcıların duygusal ihmal alt boyutundan iyi - çok iyi olarak algılayan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Ekonomik durumu orta ve iyi – çok iyi olarak

algılayan katılımcıların anne için algılanan ilgi/kontrol davranışından çok kötü – kötü olarak algılayan katılımcılardan; ekonomik durumunu orta olarak algılayan katılımcıların baba için algılanan ilgi/kontrol davranışından çok kötü – kötü olarak algılayan katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı bulunmuştur.

Alanyazında, artan işsizlik oranlarının ve yaşanan ekonomik zorlukların, kadına yönelik şiddetin belirleyicisi olduğu vurgulanmaktadır (Van Wormer ve Roberts, 2009). Ancak bu çalışmada, Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutlarının algılanan ekonomik duruma göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla kadınlara yönelik şiddetin ciddi düzeyde tehdit ve ağır düzeyde eylem alt boyutları, algılanan ekonomik duruma göre farklılaşmaktadır hipotezi doğrulanmamıştır. Diğer yandan Tosun Altınözü'nün çalışmasında (2014) yüksek sosyoekonomik düzeydeki erkeklerin de kadına yönelik şiddet davranışında bulunabileceği belirtilmektedir. Başka bir çalışmada (Öncü vd., 2007) örneklem grubundaki hükümlülerin genellikle çalışmadığı belirlenmişken, bu çalışma katılımcılarının %15'inin ceza infaz kurumuna girmeden önce düzenli bir işi olmadığı tespit edilmiştir.

İlgili yazında, çocukluk çağı ruhsal travmalarının uzun vadeli olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Aydın, 2021; DSÖ, 2006; Kalkavan, 2018). Purtscher'in (2008) aktardığına göre, çocukluk çağı travmatik bir deneyime maruz kalan çocuklar, duygularını düzenleme ve hislerini tanımlama konusunda zorluklar yaşayabilmektedir. Travmatik yaşantılar depresyon, anksiyete, fobik bozukluklar, madde bağımlılığı ve antisosyal davranış gibi birçok psikolojik bozukluk ve komorbid durumlarla sonuçlanabilmektedir. Bununla birlikte, çocukluk çağı travmasının orta vadeli sonuçları arasında ergenlik döneminde okuldan atılma ve yasa ihlalleri nedeniyle yargılanma olasılığının daha yüksek olması yer almaktadır. Kişinin geçimini sürdürmesini sağlayacak düzenli bir işe sahip olmama ve ekonomik düzeyin düşüklüğü, çocukluk çağı travmalarına maruz kalmanın uzun vadeli etkilerinden birkaçıdır. Öyle görünmektedir ki olumlu bağlanma stilleri ile bireyin gelecekteki sosyoekonomik düzeyi arasında da bir bağlantı mevcuttur. Çok sayıda çalışma, ailenin sosyoekonomik durumunun ebeveynlik tarzını önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermektedir (Hoff ve Laursen, 2019). Yine ilgili yazın, ebeveynlik tarzının çocukların bağlanma stillerini etkileyebileceğini ileri sürmektedir (Ashraf vd., 2019). Eftekhari ve arkadaşları (2022) tarafından İran'da yürütülen bir çalışmada, çocukların bağlanma stilleri ile ebeveynlik tarzları ve sosyoekonomik düzey

arasında anlamlı ilişki olduğu; ebeveynin ilgi eksikliği ve düşük sosyoekonomik düzeyin çocuklarda olumsuz davranışlara yol açabileceği vurgulanmıştır.

Bu çalışma katılımcılarının %26'nın askerliğini yapmadığı veya askerlikten muaf olduğu belirlenmiştir. Askerlik eğitimi sırasında aile içi kadına yönelik şiddet konusunda eğitimler verildiği bilinmektedir (T.C. İç İşleri Bakanlığı, 2024). Dolayısıyla askerlik yapmış olmanın, kadına şiddet suçu faili olmaktan koruyucu olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu çalışma katılımcılarının %74'ünün askerlik yaptığı halde suç işlemiş ve hatta önemli bölümünün mükerrer suç faili olduğu, dikkat çekici bir bulgudur.

Psikolojik bozukluğa yönelik tedavi alma, gelecekteki suçluluğu azaltan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Andrews ve Bonta, 2010; David vd., 2005; Ross vd., 1988). Sokullu-Akıncı'ya (2012) göre suçun önlenmesi, faillerin psikolojik durumuyla yakından ilişkidir. Örneklem grubunun %23,3'ü öncesinde psikiyatrik tedavi gördüğünü ifade etmiştir. İsveç'te yapılan boylamsal bir çalışmada, madde bağımlılığı sebebiyle rehabilitasyon merkezine yatış yapan 1052 katılımcı, ölümlerine kadar incelenmiş ve antisosyal kişilik bozukluğu tanısı olanların birden çok suç işleme olasılığı 2,44 kat daha fazla bulunmuştur (Fridell vd., 2008). *Psikopatoloji ve Suç* (Demirbaş, 2019) isimli kitapta aktarıldığı üzere, araştırmacılar hükümlülerde antisosyal kişilik bozukluğu yaygınlığını incelemiş; en yaygın oran %72,1 (Moore vd., 2018), en düşük oran %27 (Berner ve Briken, 2002) olarak bulunmuştur. Hükümlülerin neredeyse yarısında antisosyal kişilik bozukluğu görülmektedir (Abdin vd., 2011; Naidoo ve Mkize, 2012). Bu çalışmanın katılımcılarının %21,9'unda psikiyatrik bozukluk tanısı olduğu ve bunların %10,3'ünün anksiyete bozukluğu, %17,9'unun depresyon, %38,5'inin antisosyal kişilik bozukluğu, %7,7'sinin bipolar bozukluk ve %5,1'inin şizofreniye sahip olduğu bulgusu, hükümlülerle yapılan diğer çalışma sonuçlarındaki psikolojik bozukluk yaygınlıklarıyla genel olarak örtüşmektedir (Fazel ve Danesh, 2002; Longata-Stadler vd., 2002) Öncü ve arkadaşlarının (2007) Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne başvuran erkek ve suç işlemiş adli psikiyatri grubu ile yürüttüğü çalışmasında katılımcıların en sıklıkla (%90,7) şizofreniye, ikinci yüksek sıklıkla (%7,1) başka türlü adlandırılmayan psikotik bozukluğa sahip olduğu bulgulanmıştır.

Bu çalışma katılımcılarının Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin cinsel taciz alt boyutu hariç diğer alt boyutlarının puan ortalamalarının, daha önceden psikiyatrik bir tanı

alma ve daha önceden psikiyatrik tedavi görme durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı; daha önceden psikiyatrik bir tanı alanların ve daha önceden psikiyatrik bir tedavi görenlerin puan ortalamalarının diğerlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, çocukluk çağı ruhsal travmalarının psikolojik bozukluk gelişimi riskini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada anlamlı farklılık tespit edilmese de çocukluk çağı cinsel travmasının, gelecekteki psikopatoloji ile ilişkisine değinen çalışmalar mevcuttur. Güney Afrika'da gerçekleştirilen bir çalışma ile çocukluk döneminde fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan erkeklerin, yetişkinlik döneminde travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, aşırı alkol kullanımı gibi sorunlarla karşılaştığı, bu sorunların da partner şiddeti uygulama riskini artırdığı ortaya konmuştur (Machisa vd., 2016). Bağrıaçık (2019), çocukluk çağı travmalarının intihar riskini artırdığını belirtmektedir. Berkel ve arkadaşları (2018), çocukluk döneminde istismara maruz kalmanın madde kötüye kullanımını yordadığını vurgulamıştır. İlâveten çocukluk çağı travması, sınırda kişilik bozukluğu gelişimi ile güçlü bir ilişki göstermektedir (Ball ve Link, 2009).

Yapılan analizlere göre, Ana-Baba Bağlanma Ölçeği'nin anne ve baba ilgi-kontrol alt boyutu puan ortalamalarının daha önceden psikiyatrik bir tanı alma ve daha önceden psikiyatrik tedavi görme durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı; daha önceden psikiyatrik bir tanı almayanların ve daha önceden psikiyatrik tedavi görmeyenlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, katılımcıların hem anne hem baba için algılanan ilgi/kontrol davranışlarının artmasının, psikolojik bozukluk tanısı alma ve psikolojik tedavi görmekten koruyucu olabileceğini göstermektedir. Yaka (2011) tarafından yapılan çalışmada, psikolojik bozukluğu olan bireylerin güvensiz bağlanma stillerinin ve erken dönem uyumsuz şemaların daha yüksek düzeyde olduğu, öz-yönetim becerilerinin ise daha düşük düzeyde olduğu gösterilmiştir. Başkaca çalışmalarda da güvensiz bağlanma stiline intihar düşüncesi, intihar girişimi ve bazı psikolojik bozukluklar ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Bulut ve Tunç, 2024; Palitsky vd., 2013; Yazıcı-Çelebi, Karacoşkun ve Şahin, 2024).

Bu çalışmada, daha önceden psikiyatrik tanı alanların ve psikiyatrik tedavi görenlerin Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği'nin ağır düzeyde eylem alt boyutundan; daha önceden psikiyatrik tanı alanların ciddi düzeyde tehdit alt boyutundan anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı bulunmuştur. Kadına yönelik şiddet dâhil, çeşitli türde suçlar ve şiddet içeren davranışlar ile psikolojik bozukluklar ilişkilendirilmektedir. Örneğin, Stuve ve Link

(1997) psikotik ve bipolar bozukluğu olan bireylerin diğerlerine kıyasla daha fazla şiddet içeren davranışlarda bulunduğunu vurgularken; Pulay ve arkadaşları (2008) madde kötüye kullanımı, kumar bağımlılığı, majör depresif bozukluk, bipolar bozukluk ve panik bozukluğun şiddet davranışını önemli ölçüde arttırdığını belirtmektedir. Başka bir çalışmada, psikolojik belirtilerin şiddeti ile partnere gösterilen şiddetin düzeyi arasında ilişki olduğu belirtilmektedir (Ferrari vd., 2014). Gümüşhane Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 249 hükümlü üzerinde yürütülen çalışmada (Meydan, 2019), katılımcıların depresyon puanları ortalama düzeyde, saldırganlık puanları ise oldukça yüksek düzeyde bulunmuş; depresyon ve saldırganlık arasında pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir (Meydan, 2019). Alanyazında, kadına şiddet eylemleri konusunda psikolojik bozuklukların sorumluluğu olup olmadığına yönelik bulguların çelişki gösterdiği de belirtilmektedir (Dobash vd., 2004). Yukarıdaki bulgular ışığında araştırmanın on üçüncü ve on dördüncü hipotezleri kısmen doğrulanmıştır.

Bu çalışma katılımcıların %17,4'ünün ceza infaz kurumunda iken disiplin cezası aldığı, daha yüksek bir oranının ise ödül aldığı (%27,2) görülmektedir. Ödül alanların oranı değerlendirildiğinde, ceza infaz kurumlarında uygulanan psikososyal müdahale programlarının şiddet önleme konusunda etkili olabileceği, ancak oran dikkate alındığında bu çalışmaların desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim ilgili Kanun gereği şiddet eyleminde bulunanların ödül alması mümkün değildir (Resmî Gazete, 2004).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Şiddetle mücadelede başarı sağlamak için öncelikle şiddet davranışının nedenlerinin tespiti önemlidir (Tezel Şahin vd., 2017). Kadına yönelik şiddet suçu işleme potansiyeli olan bireylerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının ve bağlanma stillerinin anlaşılması, bu şiddet türüne yönelik suç önleme stratejileri ile suç işlemiş bireylerin mükerrer suçtan korunmasına yönelik müdahaleler geliştirilmesi konusunda bir kavrayış sağlayabilir. Bu araştırma, erkek hükümlü örneklemini ile ilgili yazına veri sağlamıştır.

5.2. Öneriler

- Suçluluk açısından risk altında olan bireyler öncelikli olacak şekilde sosyoekonomik düzeylerinin yükseltilmesi ve bu bireylere düzenli iş imkânının sağlanması,
- İntihar teşebbüsünde bulunan bireylerin suça karışma riskinin de tespitinin sağlanması,
- Askerlik sürecinde kadına yönelik şiddet konusunda verilen eğitimlerin sürdürülmesi,
- Eğitim düzeyi daha düşük, maddi durumu daha yetersiz olan çok çocuklu aileler öncelikli olmak üzere bağlanma, çocuğa yönelik kötü muamele, çocuk yetiştirme tutumları ve çocuklarının gözlem ve denetimi konusunda ebeveynlere eğitimler planlanması,
- Toplumun eğitim düzeyini yükseltecek politikalara ağırlık verilmesi,
- Evden kaçan ve hayvanlara zarar veren çocukların koruyucu ve destekleyici tedbirlerle desteklenmesi,

- Suça sürüklenme riski olan çocuklara yönelik geliştirilecek eğitimsel müdahalelerin dağılmış aileye sahip, tek ebeveynli olan, ekonomik ve eğitimsel durumu daha düşük düzeyde olan ailelerin çocukları öncelikli yararlanacak şekilde tasarlanması,
- Ebeveynlerin yaşam boyu gelişim ve eğitimlerinin teşvik edilmesi ve kurumsal mekanizmalarla desteklenmesi,
- Şiddet suçundan caydırıcılığı sağlayabilecek başkaca unsurların araştırılması,
- Çocukluk çağında davranım bozukluğu gösteren çocukların tedavilerinin takibinin sağlanması,
- Hükümlülerin olumlu davranışlarının ödüllendirilmesi, olumsuz davranışlarının ise cezalandırılması suretiyle ve hükümlü bireylerin ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra istendik davranışlarının pekiştirilmeye devam edilmesi suretiyle olumlu ve istendik davranışların öğrenilmesinin ve içselleştirilmesinin sağlanması,
- Başta antisosyal kişilik bozukluğu olmak üzere suçluluk riski orta ve yüksek düzeyde olan psikolojik bozukluklara yönelik empati kazandırma ve öfke kontrolü gibi psikoeğitimlerin tedavi modeline entegre edilmesi,
- Ceza infaz kurumlarında görev alan psikologların sayılarının artırılması ve
- Hükümlülerle yürütülecek çalışmaların teşvik edilmesi, bu çalışma kapsamında kadına yönelik şiddeti önlemede ve hükümlülerin sağlıklı birer birey olarak topluma kazandırılmasında önemli görülmektedir.
- Gelecek çalışmalarda, fail ve mağdur (örneğin; annesi, kız kardeşi, eşi, tanımadığı bir kadın vb.) ilişkisi ile faili olunan kadına yönelik şiddet türlerinin de değerlendirmeye alınması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbiati, M., Mezzo, B., Waeny-Desponds, J., Minervini, J., Mormont, C., & Gravier, B. (2014). Victimization in childhood of male sex offenders: Relationship between violence experienced and subsequent offenses through discourse analysis. *Victims & Offenders*, 9(2), 234-254.
- Abrahams, N., & Jewkes, R. (2005). Effects of South African men's having witnessed abuse of their mothers during childhood on their levels of violence in adulthood. *American journal of public health*, 95(10), 1811-1816.
- Abrunhosa, C., Rodrigues, A., Cruz, A., Gonçalves, R., & Cunha, O. (2020). Crimes Against Women: From Violence to Homicide. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, NP12973 - NP12996. <https://doi.org/10.1177/0886260520905547>.
- Acar, G., Demir, A., Görmez, D., & Keser, İ. (2015). Aile ve çocuk suçluluğu ilişkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2.
- Adams, D. (2007). *Why do they kill? Men who murder their intimate partners*. Vanderbilt University Press.
- Afşar, S. T. (2015). Türkiye'de şiddetin "kadın yüzü". *Istanbul Journal of Sociological Studies*.
- Ahmadova, P., & Yavuz, M. (2019). Annenin bağlanma özelliği ile ebeveyn tutumları ve çocukların ruhsal, davranışsal durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Erişim tarihi: 01.02.2024, <https://openaccess.biruni.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12445/2886/2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ainsworth, M. D. S. (1973). The development of infant-mother attachment. In B. Cardwell & H. Ricciuti (Eds.), *Review of child development research* (pp. 1-94) Chicagos. University of Chicago Press.
- Ainsworth, M. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American psychologist*, 46(4), 333.
- Akar, T., Aksakal, F. N., Demirel, B., Durukan, E., & Özkan, S. (2010). The prevalence of domestic violence against women among a group woman: Ankara, Turkey: Domestic violence against women in Ankara. *Journal of family violence*, 25, 449-460
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 1(2), 95-119. Erişim tarihi: 23.09.2023, https://cappsy.org/archives/vol1/no2/cap_1_9.pdf
- Akyüz, A. ve Yavan, T., Şahiner, G. ve Kılıç, A. (2012). Domestic Violence and Woman's Reproductive Health: A Review of The Literature. *Aggression and Violent Behavior*, 17(6), 514-518.
- Alfasi, Y., Gramzow, R. H., & Carnelley, K. B. (2010). Adult attachment patterns and stability in esteem for romantic partners. *Personality and Individual Differences*, 48(5), 607-611.
- Ali, P. A., & Naylor, P. B. (2013). Intimate partner violence: A narrative review of the biological and psychological explanations for its causation. *Aggression and Violent Behavior*, 18(3), 373-382.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5). Tanı Ölçeütleri Başvuru Elkitabı'ndan çeviren Köroğlu E, Ankara. Hekimler Yayın Birliği.*
- Aral, N., & Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5), 27-54.
- Arendt, H. (1970). *İnsanlık Durumu*. (Çev. Bahadır Sina Şener). İstanbul. İletişim Yayınları.

- Arrigo, B. A., & Griffin, A. (2004). Serial murder and the case of Aileen Wuornos: Attachment theory, psychopathy, and predatory aggression. *Behavioral sciences & the law*, 22(3), 375-393.
- Ashraf, A., & Imran, H. (2019). Association between attachment styles and emotional regulation strategies: a study on non-clinical adolescents sample. *Pakistan Journal of Clinical Psychology*, 18(2).
- Aslan, İ., Akarçay, D., Güzel, İ., ve İnan, S. (2015). Kadına yönelik cinsel Şiddet. Kybele'nin günahı mı? M. Korkmaz, E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu, ve Y. Taşkiran, Dünyada, Türkiye'de Kadın ve Şiddet içinde (ss. 73-98). Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık
- ATTACH. Çocukların Tedavi ve Eğitimi Derneği, Association for Treatment and Training in the Attachment of Children (ATTACH) (2015). Erişim tarihi: 30.08.2024, <https://attach.org/>
- Avcı, A. (2010). Aile yapısı ve atmosferinin okul şiddetine etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 7-52.
- Avrupa Konseyi. (2011). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. Erişim tarihi: 03.07.2023, <https://rm.coe.int/1680462545>
- Avery, L., Hutchinson, K. D., & Whitaker, K. (2002). Domestic violence and intergenerational rates of child sexual abuse: A case record analysis. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 19, 77-90.
- Ayan, S. (2007) Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 3, 206-14.
- Ayan, S. (2013). Kasten adam öldürme suçu işlemiş hükümlü erkeklerin bağlanma stillerinin, çocukluk çağı travmalarının ve öfke ifade biçimlerinin incelenmesi (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall
- Bar, S. (2022). Ceza infaz kurumunda bulunan 18-25 yaş arası tutuklu ve hükümlülerin çocukluk çağı travmalarının gelecek algısına ve suç tekrarına etkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü].
- Barbaro, N., & Shackelford, T. K. (2019). Environmental unpredictability in childhood is associated with anxious romantic attachment and intimate partner violence perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(2), 240-269.
- Barnett, O. W., Martinez, T. E., & Bluestein, B. W. (1995). Jealousy and romantic attachment in maritally violent and nonviolent men. *Journal of Interpersonal violence*, 10(4), 473-486.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Bartol, C.R., & Bartol, A.M. (2012). *Introduction to forensic psychology: Research and application* (Laureate Education, Inc., custom ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc
- Baysan, C., Burke, M., González, F., Hsiang, S., & Miguel, E. (2019). Non-economic factors in violence: Evidence from organized crime, suicides and climate in Mexico. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 168, 434-452.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., & Foote, J. (1994). Childhood Trauma Questionnaire (CTQ) [Database record]. APA PsycTests.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., & Foote, J. (1998). Childhood trauma questionnaire. *Assessment of family violence: A handbook for researchers and practitioners*.

- Bernstein, D. P., Stein, J. A., Newcomb, M. D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T., ... & Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire. *Child abuse & neglect*, 27(2), 169-190.
- Bilir Ş, Arı Dönmez NB, Güneysu S. (1991) 4-12 yaşları arasında 16.000 çocukta örselenme durumları ile ilgili bir inceleme. *Çocuk İstismarı ve İhmali*, Ankara, ILO, s.45-54. *British Journal of Psychiatry*, 197(05), British 378-385.
- BM, (1995). Birleşmiş Milletler Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Raporu. Erişim tarihi:03.07.2023, <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20E.pdf> .
- Bowlby J. (1969). Attachment. attachment and loss. Vol. 1. Loss. New York. Basic Books.
- Bowlby, J., & World Health Organization. (1952). Maternal care and mental health: A report prepared on behalf of the World Health Organization as a contribution to the United Nations programme for the welfare of homeless children. World Health Organization.
- Bowlby, J. (1974). The making and breaking of affectional bonds. London. Tavistock
- Bowlby, J. (1988). A secure base. New Yorks. Basic Books.
- Boyacıoğlu, İ. (2019). Kadına yönelik şiddeti önleyici devlet politikaları. *Psikolojik şiddetle mücadele. Madde, Diyalektik ve Toplum* 2(3), 246-249.
- Bozkurt Şener, E. (2011). Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanun ve değerlendirilmesi. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Bölükbaşı, Ö. (2015). 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması. Ankara. Yetkin Yayınları.
- BPFA. Beijing Declarataion and Platform for Action. (1995). Erişim taihi: 05.08.2023, <https://northeastnetwork.org/wp-content/uploads/2021/07/BEIJING-DECLARATION-AND-PLATFORM-FOR-ACTION.pdf>
- Bretherton, I. (2013). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. In *Attachment theory* (pp. 45-84). Routledge.
- Bülbül, F., Çakır, Ü., Ülkü, C., Üre, I., Karabatak, O., & Alpak, G. (2013). Yineleyen ve ilk atak depresyonda çocukluk çağı ruhsal travmalarının yeri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 93-9.
- Canat, S. (1994) Ergenlerde aile içi cinsel taciz. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 1s.18 22.
- Cantürk, M. (2017). Cezaevinde yatan erkek mahkumlarında şiddet eğilimi ve travma sonrası gelişimi belirleyen etmenler [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı].
- Carpenter, D. O., & Nevin, R. (2010). Environmental causes of violence. *Physiology & behavior*, 99(2), 260-268.
- Cavanaugh, M. M. (2012). Theories of violence: Social science perspectives. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(5), 607-618.
- CEDAW Genel Tavsiye Kararları (1989-2013). Erişim tarihi: 23.02.2024, <https://www.aile.gov.tr/media/35255/cedaw-genel-tavsiye-kararlari-1986-2013.pdf>
- Clark, D. M., Ehlers, A., McManus, F., Hackmann, A., Fennell, M., Campbell, H., ... & Louis, B. (2003). Cognitive therapy versus fluoxetine in generalized social phobia: a randomized placebo-controlled trial. *Journal of consulting and clinical psychology*, 71(6), 1058.
- Cole PM, Putnam FW. (1992) Effect of incest on self and social functionings. A developmental psychopathology perspective. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 60(2), 174-184.

- Collins, N. L., & Laurson W. (2003). Adolescents' relationships with parents. *Journal of Language and Social Psychology*, 22, 58-65.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Collins, N. L., Ford, M. B., Guichard, A. C., & Allard, L. M. (2006). Working models of attachment and attribution processes in intimate relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 201-219.
- Craissati, J., McClurg, G., & Browne, K. (2002). The parental bonding experiences of sex offenders: A comparison between child molesters and rapists. *Child Abuse & Neglect*, 26(9), 909-921.
- Crouch, M. (2015). Attachments. What is it and why is it so important? *Kairaranga* 16(2), 18-23.
- Cuomo, C., Sarchiapone, M., Di Giannantonio, M., Mancini, M., & Roy, A. (2008). Aggression, impulsivity, personality traits, and childhood trauma of prisoners with substance abuse and addiction. *The American journal of drug and alcohol abuse*, 34(3), 339-345.
- Currie, J., & Tekin, E. (2006). Does child abuse cause crime?.
- Currie, J., & Tekin, E. (2012). Understanding the cycle: Childhood maltreatment and future crime. *Journal of Human Resources*, 47(2), 509-549.
- Çakır, Ö., Harcar, T., Sürgevil, O., ve Budak, G. (2014). Kadına yönelik şiddet ve Türkiye’de kadına yönelik şiddetin durumu. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 51-70.
- Çalışkan, H., & Çevik, E. İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.
- Çetinkaya, H. (2020). Cinsel istismar ve uyuşturucu madde suçundan dolayı cezaevinde tutuklu ve hükümlü olarak bulunan erkeklerin çocukluk çağı travmalarının, dissosiyatif yaşantılarının ve suçluluk-utanç duygularının değerlendirilmesi [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü].
- Çıkrıkci, Ö. (2015). Öz-belirleme kuramına göre ihtiyaç doyumunun olumlu yönelimler üzerindeki etkisinin bağlanma stilleri açısından incelenmesi. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Daud, ATİ. (2008) Post-Traumatic Stress Disorder and Resilience in Children of Traumatized Parents. a Transgenerational Perspective Karolinska Institutet Department of Woman and Child Health Child and Adolescent Psychiatric Unit Stockholm, Sweden.
- Demir, D (2019). Kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet. Evli kadın ve erkeklerde algı, tutum ve yaşantıların incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimler Enstitüsü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Demirbaş, H. (2019). Psikopatoloji ve Suç (1. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demirkapı, EŞ. (2013) Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatolojiler ile İlişkisi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Deniz, D. (2015). Suça karışan bireylerde çocukluk çağı travmaları ve dissosiyatif yaşantıların sıklığı.

- Devries, K., Mak, J., García-Moreno, C., Petzold, M., Child, J., Falder, G., Lim, S., Bacchus, L., Engell, R., Rosenfeld, L., Pallitto, C., Vos, T., Abrahams, N., & Watts, C. (2013). The Global Prevalence of Intimate Partner Violence Against Women. *Science*, 340, 1527 - 1528. <https://doi.org/10.1126/science.1240937>.
- Dinç M. (2017). Lise öğrencilerinde özgül internet bağımlılığının bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri açısından incelenmesi. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- Dişsiz, M., Şahin, N. (2008). Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu. *Kadına Yönelik Şiddet*.
- Dobash, R. E., Dobash, R. P., Cavanagh, K., & Lewis, R. (2004). Not an ordinary killer—Just an ordinary guy: When men murder an intimate woman partner. *Violence against women*, 10(6), 577-605.
- Doğan, İ. (2012). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara. Pegem Yayınevi
- DSÖ, (2023). Kadına Karşı Şiddet. Erişim tarihi: 23.02.2024, https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1
- DSÖ. (2006). World Health Report. Erişim tarihi: 01.05.2023, <https://www.who.int/whr/2006/en/>
- DSÖ (2012). Understanding and addressing violence against women. Intimate partner violence (No. WHO/RHR/12.36). World Health Organization, Geneva, Switzerland.
- DSÖ. (2018). Kadına Karşı Şiddetin Yaygınlık Tahminleri Erişim tarihi: 02.07.2023, <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/341337/9789240022256-eng.pdf?sequence=1>
- Dutton, D. G., & White, K. R. (2012). Attachment insecurity and intimate partner violence. *Aggression and violent behavior*, 17(5), 475-481.
- Duhart, D. T. (2001). *Violence in the workplace, 1993-99*. Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs.
- Dumlupınar, M. (2016). İş görenlerin iş güvencesizliği algısı ile örgütsel güven düzeyleri ve bağlanma modelleri arasındaki ilişkilerin etkisi. Isparta özel öğretim sektöründe bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi
- DSÖ. (2002). World report on violence and health. (Krug,E.G, Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi,A.B., Lozano,R. (Edts .)) Geneva
- Ediz, A., & Altan, Ş. (2017). Türkiye’de kadına yönelik şiddet üzerine bir alan araştırması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (2017), 397-410.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2011(3), 60-74.
- Eryalçın, M., Demirel, S., & Duyan, V. (2020). Kadına Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği’nin Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(1), 33-40.
- Fagan, J., & Wexler, S. (1987). Family origins of violent delinquents. *Criminology*, 25(3), 643-670.
- Fazel, S., Yoon, I. A., & Hayes, A. J. (2017). Substance use disorders in prisoners: an updated systematic review and meta-regression analysis in recently incarcerated men and women. *Addiction*, 112(10), 1725-1739.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction, and relationship satisfactions. A diary study. *Personal Relationships*, 9, 39-55.
- Felitti VJ, Anda RF, Nordenberg D, Williamson DF, Spitz AM, Edward V, Koss MP, Marks JS. (1998) Realitionship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The adverse childhood experiences (ACE) study. *Am J Prey Med*, 14s.245- 258.

- Ferrari G, Agnew-Davies R, Bailey J, et al. Domestic violence and mental health: a cross-sectional survey of women seeking help from domestic violence support services. *Glob Health Action* 2014; 7:25519
- Fink, L. A., Bernstein, D., Handelsman, L., Foote, J., & Lovejoy, M. (1995). Initial reliability and validity of the childhood trauma interviews. a new multidimensional measure of childhood interpersonal trauma. *The American journal of psychiatry*.
- Firestone, L. (2013). How your attachment style impacts your relationship. *Psychology Today*, 2013, 1-2.
- Fivush, R. (2006). Scripting attachments. Generalised even representations and internal working models. *Attachment and Human Development*, 8, 283- 289.
- Follingstad, D. R. (2007). Rethinking current approaches to psychological abuses. Conceptual and methodological issues. *Aggression and Violent Behavior*, 12(4), 439-458.
- Fonagy P, Moran G &Target M. (1993) Aggression and the Psychological self. *The International Journal of Psycho-Analysis*, 74s. 471-485.
- Fonseka, R., Minnis, A., & Gomez, A. (2015). Impact of Adverse Childhood Experiences on Intimate Partner Violence Perpetration among Sri Lankan Men. *PLoS ONE*, 10. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0136321>.
- Fry, D., McCoy, A., & Swales, D. (2012). The consequences of maltreatment on children's lives: a systematic review of data from the East Asia and Pacific Region. *Trauma, Violence, & Abuse*, 13(4), 209-233.
- Fulu, E., Miedema, S., Roselli, T., McCook, S., Chan, K. L., Haardörfer, R. et al. (2017). Pathways between childhood trauma, intimate partner violence, and harsh parenting: findings from the UN Multi-country Study on Men and Violence in Asia and the Pacific. *The Lancet Global Health*, 5(5), e512-e522.
- Garland, R. J., & Dougher, M. J. (1990). The abused/abuser hypothesis of child sexual abuse: A critical review of theory and research. *Pedophilia: Biosocial dimensions*, 488-509. [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(17\)30103-1](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(17)30103-1)
- Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*. <https://doi.org/10.1177/0022343390027003005>.
- Genest, A. A., & Mathieu, C. (2014). Intimate partner violence: The role of attachment on men's anger. *Partner Abuse*, 5(4), 375-387.
- Gershoff, E. T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviors and experiences: a meta-analytic and theoretical review. *Psychological bulletin*, 128(4), 539.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 697-714.
- Gormley, B. (2005). An adult attachment theoretical perspective of gender symmetry in intimate partner violence. *Sex Roles*, 52, 785-795.
- Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye'de kadına yönelik ekonomik şiddet. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2), 101-112.
- Grady, M., Yoder, J., & Brown, A. (2018). Childhood Maltreatment Experiences, Attachment, Sexual Offending: Testing a Theory. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, NP6183 - NP6217. <https://doi.org/10.1177/0886260518814262>.
- Green, A. (1996) Child sexual abuse and incest. Lewis M, editör. *Child and adolescent psychiatry. A comprehensive textbook*. 2nd edition. Baltimore, MAs. A Williams& Wilkins, 1041 1048.

- Griffin D. W., & Bartholomew K. (1994). Models of the self and others. *Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. Journal of Personality and Social Psychology*, 67(3), 430-445.
- Güldür, M. (2020). Romantik kıskançlık ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilerle ilişkisi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., & Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Gümüş, C. (2017). Ebeveynleri boşanmış 21 yaş ve üzeri yetişkin bireylerin kişilerarası ilişkilerindeki bağlanma modelleri ve ayrılma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi.
- Günşen İçli, T. (2020). Kriminoloji. (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık: İstanbul.
- Gürhan, N., Erdoğan, G., ve Seyran, F. (2020). Cinsel şiddet. *Meyad Akademi*, 1(1), 59-65.
- Halıcı, C. (2007). Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet. *Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı.*
- Han, B.C. (2018). Şiddetin Topolojisi. (Çev. Dilek Zaptçioğlu). İstanbuls. Metis Yayınları.
- Harvey JH, Pauwels BG. (2000) Post Traumatic stress theorys. *Research and application.*
- Hansen, A. L., Waage, L., Eid, J., Johnsen, B. H., & Hart, S. (2011). The relationship between attachment, personality and antisocial tendencies in a prison sample: A pilot study. *Scandinavian journal of psychology*, 52(3), 268-276.
- Hazan, C. & Shaver, P.R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.
- Hazan, C. & Shaver, P.R. (1998). Bağlanma yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. A. Dönmez. (Çev). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 1-49.
- Hazan, C., & Shaver, P. (2017). Romantic love conceptualized as an attachment process. In *Interpersonal development* (pp. 283-296). Routledge.
- Hazan, C., Shaver, P. R., & Bradshaw, D. (1988). Love as attachments. the integration of three behavioral systems. R.J. Sternberg, & M.L. Barnes (Eds.), *The psychology of love.* (pp. 68-99) New Haven, CTs. Yale University Press
- Herbolzheimer, K. (2009). Challenging political violence. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 1, 37-47. <https://doi.org/10.1108/17596599200900016>.
- Herman, JL. (1992) *Trauma and recovery.* Basic Books
- Hoeve M, Stams GJJM, vander Put CE, et al. A Meta-analysis of Attachment to Parents and Delinquency. *Journal of Abnormal Child Psychology* July 2012, Volume 40, Issue 5, pp 771-785
- Horowitz, L. M., Rosenberg, S. E., & Bartholomew, K. (1993). Interpersonal problems, attachment styles, and outcome in brief dynamic psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(4), 549-560.
- Howell, K., Cater, Å., Miller-Graff, L., Schwartz, L., & Graham-Bermann, S. (2017). The relationship between types of childhood victimisation and young adulthood criminality. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 27, 341–353. <https://doi.org/10.1002/cbm.2002>.
- ILO (2019). Çalışma Yaşamında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Tacizle Mücadele El Kitabı. https://www.ilo.org/ankara/publications/WCMS_731371/lang--tr/index.htm
- İbiloğlu, A. O. (2012). Aile içi şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 204-222.

İçli, T., Arslan,Z., Başpınar,T., Bahtiyar,H., Dinler,V., Altay, A. (2007) Türkiye'nin suçlu profili: cezaevlerinde bulunan hükümlülerin Sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri. Ankara Proje No:105K014

- Jandarma Genel Komutanlığı (2022). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Jandarmanın Rolü ve Prosedürler. https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/4%20Jandarma.pdf
- Jeunemaitre, X., Soubrier, F., Kotelevtsev, Y. V., Lifton, R. P., Williams, C. S., Charru, A., & Corvol, P. (1992). Molecular Basis Of Human Hypertensions. Role Of Angiotensinogen. *Cell*, 71(1), 169-180.
- Kadına Yönelik Şiddet İçeren Suçları İşleyenlerin Kriminolojik Profili (2021). İçişleri Bakanlığı, & Ankara Üniversitesi. İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Kalkavan, F. (2018) Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının ahlaki gelişim yeteneklerine etkilerinin incelenmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman. Prof. Dr. Uğur Tekin).
- Kapçı, E. G., & Küçüker, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Kaplan SJ, Pelcovitz D, Labruna V. (1999) Child and adolescent abuse and neglect researchs. a review of the past 10 years. Part Is. physical and emotional abuse and neglect. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 38s.1214-1222.
- Kara, E. (2019). Evli bireylerde çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ile ilişkisel yılmazlık ve evlilikte öz yetkinlik arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü. Doktora Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Karabela, A. (2020). Kadına yönelik şiddet ve iletişim becerileri (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Karaçay, E. (2021). Genç yetişkinlerde çocukluk çağı travmalarının, bağlanma stillerinin ve benlik saygısının flört şiddetine yönelik tutumları üzerindeki yordayıcı etkisi [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. T.C. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Karadağ Şahan, M. C. (2022). Kasten öldürme ve cinsel suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerde çocukluk çağı travmaları ile dissosiyatif yaşantılar ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi İstanbul Üniversitesi] İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). "Türkiye'de kadına yönelik şiddet". Uluslararası stratejik araştırmalar kurumu (USAK) sosyal araştırmalar merkezi, rapor no. 12- 01, Ankara.
- Karim, A. R., & Begum, T. (2017). The Parental Bonding Instrument: A psychometric measure to assess parenting practices in the homes in Bangladesh. *Asian journal of psychiatry*, 25, 231-239.
- Kaufman, J., & Widom, C. (1999). Childhood Victimization, Running Away, and Delinquency. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 36, 347 - 370. <https://doi.org/10.1177/0022427899036004001> .
- Kaya, A., Balay, R., & Göçen, A. (2012). The level of teachers' knowing, application and training need on alternative assessment and evaluation techniques. *Journal of Human Sciences*, 9(2), 1229-1259.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö., & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatriye güncel yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Keskin, G., ve Çam, O. (2009). Bağlanma sürecis. Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23(2), 145-158.

- Kessler RC, McLaughlin KA, Green JG, Gruber MJ, Sampson NA, Zaslavsky AM, Williams DR. (2010) Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO World Mental Health Surveys.
- Kempe, C. H., Silverman, F. N., Steele, B. F., Droegemueller, W., & Silver, H. K. (1962). The battered-child syndrome. *Jama*, 181(1), 17-24.
- Kesner, J. E., Julian, T., & McKenry, P. C. (1997). Application of attachment theory to male violence toward female intimates. *Journal of Family Violence*, 12, 211-228.
- Kızıgın, T. S. (2018). Evlilik sorunu yaşayan ve yaşamayan çiftlerde bağlanma stilleri ve çift uyumu arasındaki ilişki. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- KİHYÇD (2018). Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği. Destek almak için başvurulabilecek kurumlar. Erişim tarihi: 26.06.2023, <httpss://kadinininsanhaklari.org/destek-almak-icin-basvurulabilecek-kurumlar/>
- Kim, Y., Park, I., & Kim, T. (2013). Awareness Toward Child Abuse of Parents With the Elementary School Students. *International Journal of Contents*, 9, 42-47. <https://doi.org/10.5392/IJOC.2013.9.3.042>.
- King, B. (2012). Psychological Theories of Violence. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22, 553 - 571. <https://doi.org/10.1080/10911359.2011.598742>.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet olgusu üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Kurt, M. (2019). Yetişkinlerde varoluşsal kaygının bağlanma stilleri ve umutsuzluk ile olan ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Arel Üniversitesi.
- Lee, M., Reese-Weber, M., & Kahn, J. H. (2013). Exposure to family violence and attachment styles as predictors of dating violence perpetration among men and women. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(1), 20-43.
- Lengerli, A. (2010). Eş şiddeti suçu ile ilişkili olabilecek psiko-sosyal faktörlerin belirlenmesi ve suç analizi. [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Adli Tıp Ana Bilim Dalı].
- Lester, D., & Zeyrek-Rios, E. Y. (2017). İntihar Bombacılarının Profilini Cıkarma [Profiling Suicide Bombers]. *Adli Psikoloji [Forensic Psychology]*, 259-283.
- Levendosky, A. A., Lannert, B., & Yalch, M. (2012). The effects of intimate partner violence on women and child survivors: An attachment perspective. *Psychodynamic Psychiatry*, 40(3), 397-434. *The American Academy of Psychoanalysis and Dynamic Psychiatry*.
- Levinson, D. (1988). Family violence in cross-cultural perspective. In *Handbook of family violence* (pp. 435-455). Boston, MA: Springer US.
- Li, T., & Fung, H. H. (2013). How avoidant attachment influences subjective well-beings. An investigation about the age and gender differences. *Aging & Mental Health*, 18(1), 4-10.
- Lichter, E. L., & McCloskey, L. A. (2004). The effects of childhood exposure to marital violence on adolescent gender-role beliefs and dating violence. *Psychology of Women Quarterly*, 28(4), 344-357.
- MacDonald, G., Locke, K. D., Spielmann, S. S., & Joel, S. (2013). Insecure attachment predicts ambivalent social threat and reward perceptions in romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(5), 647-661.
- Machisa, M. T., Christofides, N., & Jewkes, R. (2016). Structural pathways between child abuse, poor mental health outcomes and male-perpetrated intimate partner violence (IPV). *PloS one*, 11(3), e0150986.

- Main, M., Kaplan, N. Ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthoods. A move to the level of representation, *Monographs of The Society For Research in Child Development*, 50(1-2)s. 66-104.
- Malamuth, N. M. (1984). Aggression against women: Cultural and individual causes. In *Pornography and sexual aggression* (pp. 19-52). Academic Press.
- Martin, S. L., Moracco, K. E., Garro, J., Tsui, A. O., Kupper, L. L., Chase, J. L., & Campbell, J. C. (2002). Domestic violence across generations: findings from northern India. *International journal of epidemiology*, 31(3), 560-572.
- McLeod, S. (2009). Attachment theory. *Simply psychology*.
- McGarvey, E. L., Keller, A., Brown, G. L., DeLonga, K., Miller, A. G., Runge, J. S., & Koopman, C. (2010). Parental bonding styles in relation to adolescent males' runaway behavior. *The Family Journal*, 18(1), 18-23. <https://doi.org/10.1177/1066480709356>
- Mercado R, Martinez-Taboas A & Pedrosa O. (2008) Childhood sexual abuse, eating disturbance and dissociations. A study in Puerto Rico. *Journal of Psychological Trauma*, 7(4), 298-309.
- Meydan, H. N. (2019). Gümüşhane E Tipi Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan erkek hükümlülerin depresyon düzeyleri ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı].
- Meyer-Lindenberg, A., Buckholtz, J., Kolachana, B., Hariri, A., Pezawas, L., Blasi, G., Wabnitz, A., Honea, R., Verchinski, B., Callicott, J., Egan, M., Mattay, V., & Weinberger, D. (2006). Neural mechanisms of genetic risk for impulsivity and violence in humans.. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 103 16, 6269-74 . <https://doi.org/10.1176/FOC.4.3.360>.
- Michaud, Y. (1986). Şiddet. (Çev. Cem Muhtaroglu). İstanbul. İletişim Yayınları.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2010). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. Guilford Publications.
- Mikulincer, M., Gillath, O., & Shaver, P. R. (2002). Activation of attachment system in adulthoods. Threat-related primes increase the accessibility of mental representations of attachment figures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 881-895.
- Minh, A., Matheson, F., Daoud, N., Hamilton-Wright, S., Pedersen, C., Borenstein, H., & O'Campo, P. (2013). Linking Childhood and Adult Criminality: Using a Life Course Framework to Examine Childhood Abuse and Neglect, Substance Use and Adult Partner Violence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 10, 5470 - 5489. <https://doi.org/10.3390/ijerph10115470>.
- Moses, A. (1996). *The psychological effects of violence on inner-city youth*. University of California, Berkeley.
- Müftüoğlu, V. Avrupa insan hakları mahkemesi kararları ışığında türkiye'de kadına yönelik şiddetin önlenmesi kapsamında son dönemde alınan tedbirler. Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Daire Başkanlığı. Erişim tarihi, 18.09.2023, https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2903202316063222_inhak_inhak11-4.pdf
- Nasıroğlu, S. (2014) Çocuk istismarında rehabilitasyon ve tedavi merkezleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1)s.67-78.
- Türkmen, S. N., & Epsoylu, H. (2019). Madde kullanım varlığının, suç işleyen ve işlemeyen hastalarda suç ve şiddet özelliklerine etkisi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(2), 108-113.

- Nelson S, Baldwin N, Taylor J. (2012) Mental health problems and medically unexplained physical symptoms in adult survivors of childhood sexual abuses. An integrative literature review. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 19, 211-220
- Neugebauer, R. (2000). Research on intergenerational transmission of violence. The next generation. *The Lancet*, 355(9210), 1116-1117.
- Nikulina, V., Widom, C. S., & Czaja, S. (2011). The role of childhood neglect and childhood poverty in predicting mental health, academic achievement and crime in adulthood. *American journal of community psychology*, 48, 309-321.
- Norris, J. I., Lambert, N. M., Nathan DeWall, C., & Fincham, F. D. (2012). Can't buy me love? Anxious attachment and materialistic values. *Personality and Individual Differences*, 53(5), 666-669.
- Nuhoglu, A. (2012). Kadına Yönelik Şiddet. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, 8(97-98), 62-78.
- Ovacık, A. C. (2008). Aile içi şiddetin erkek çocuğun şiddet içeren suç işleme davranışına etkileri [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı]. İstanbul.
- Ovayolu, N., Uçan, Ö., & Serindağ, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.
- Öncü, F., Sercan, M., Ger, C., Bilici, R., Ural, C., & Uygur, N. (2007). Sosyoekonomik etmenlerin ve sosyodemografik özelliklerin psikotik olguların suç işlemede etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(1), 4-12.
- Özerkmen, N. (2012). Toplumsal Bir Olgusu Olarak Şiddet. *Akademik Bakış*. Sayı.28.
- Özgentürk, İ., Karğın, V., Baltacı, H. (2012). Aile içi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14 (4): 55-77.
- Özkan, G. (2017). Kadına yönelik şiddet-aile içi şiddet ve konuya ilişkin uluslararası metinler üzerine bir inceleme. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 533-564.
- Özkara, E., ve Can, İ. Ö. (2012). Kadına yönelik şiddetle ilgili güncel yasal değişiklikler ve adli tıp. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 341-348.
- Öztürk, E. (2017). Travma ve dissosiyasyon: Dissosiyatif kimlik bozukluğunun psikoterapisi ve aile dinamikleri. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri
- Öztürk, E., Türel, F. İ., ve Oğur, E. (2020). Psikotarih ve bağlanma kuramı. *Türkiye Klinikleri Psychology-Special Topics*, 5(1), 63-71.
- Öztürk, I. H. (2021). Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin benlik saygısı ve bağlanma biçimleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı].
- Page AZ, İnce M. (2008) Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 81-94 s.83.
- Palitsky, D., Mota, N., Afifi, T. O., Downs, A. C., & Sareen, J. (2013). The association between adult attachment style, mental disorders, and suicidality: findings from a population-based study. *The Journal of nervous and mental disease*, 201(7), 579-586.
- Papalia, N., & Widom, C. (2023). Do insecure adult attachment styles mediate the relationship between childhood maltreatment and violent behavior?. *Development and psychopathology*, 1-12 . <https://doi.org/10.1017/S0954579422001468>.
- Paschall, M. J. (1996, June 27-29). Exposure to violence and the onset of violent behavior and drug use among black male adolescents. Paper presented at the 4th Annual Meeting of the Society for Prevention Research, San
- Polat O, (2007). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı. Seçkin Yayıncılık, Ankara
- Polat, O. (2014). Klinik Adli Tıp Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Powers JL, Eckenrode J, Jaklitsch B. (1990) Maltreatment among runaway and homeless youth. *Child Abuse & Neglect*, 14s.87-98.
- Proctor, S. L., Hoffmann, N. G., & Raggio, A. (2019). Prevalence of substance use disorders and psychiatric conditions among county jail inmates: Changes and stability over time. *Criminal Justice and Behavior*, 46(1), 24-41.
- Pulay, A. J., Dawson, D. A., Hasin, D. S., Goldstein, R. B., Ruan, W. J., Pickering, R. P., ... & Grant, B. F. (2008). Violent behavior and DSM-IV psychiatric disorders: results from the national epidemiologic survey on alcohol and related conditions. *Journal of Clinical Psychiatry*, 69(1), 12.
- Raine, A. (2014). *The anatomy of violence: The biological roots of crime*. Vintage. <https://doi.org/10.5860/choice.51-1778>.
- Rawatlal, N., Pillay, B. J., & Kliewer, W. (2015). Socioeconomic status, family-related variables, and caregiver-adolescent attachment. *South African Journal of Psychology*, 45(4), 551-563.
- Reavis, J. A., Looman, J., Franco, K. A., & Rojas, B. (2013). Adverse childhood experiences and adult criminality: how long must we live before we possess our own lives?. *The Permanente Journal*, 17(2), 44.
- Rholes, W. S., Simpson, J. A., & Friedman, M. (2006). Avoidant attachment and the experience of parenting. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(3), 275-285.
- Rosenberg, S. D., Lu, W., Mueser, K. T., Jankowski, M. K., & Cournos, F. (2007). Correlates of adverse childhood events among adults with schizophrenia spectrum disorders. *Psychiatric services*, 58(2), 245-253.
- Santi, N., & Saleh, M. (2020). The influence of the family environment and parental education level through parental attachment to children's cognitive development. *Journal of K6 Education and Management*, 3(4), 475-485.
- Sarchiapone, M., Carli, V., Cuomo, C., Marchetti, M., & Roy, A. (2009). Association between childhood trauma and aggression in male prisoners. *Psychiatry research*, 165(1-2), 187-192.
- Sarıbıyık, M. (2012). Malatya merkez sağlık ocaklarında çalışan hekim, hemşire ve ebelerin şiddet deneyimleri ve kadına yönelik şiddetle ilgili tutum ve davranış düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İnönü Üniversitesi.
- Sayıl M. ve Demir G. Ö. (Çev). *Türk Psikoloji Bülteni*, 38, 113-20.
- Sergentanis, T. N., Sakellidis, E. I., Vlachodimitropoulos, D., Goutas, N., Sergentanis, I. N., Spiliopoulou, C. A., & Papadodima, S. A. (2014). Does history of childhood maltreatment make a difference in prison? A hierarchical approach on early family events and personality traits. *Psychiatry research*, 220(3), 1064-1070.
- Schenk, A. M., & Fremouw, W. J. (2012). Prevalence, psychological impact, and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of school violence*, 11(1), 21-37.
- Scroufe, L. A. (2005). Attachment and developments. A prospective, longitudinal study from birth to adulthood. *Attachment and Human Development*, 7, 349-367.
- Sen, A. (2008). Violence, identity and poverty. *Journal of peace research*, 45(1), 5-15.
- Seymenoğlu Baş, A. (2021). Türk televizyon dizilerinde kadına yönelik şiddets. Sen Anlat Karadeniz örneği Yüksek Lisans Tezi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi.
- Shaver, P., Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the 'big five' personality traits. Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545.

- Simmons, B. L., Gooty, J., Nelson, D. L., & Little, L. M. (2009). Secure attachments. implications for hope, trust, burnout, and performance. *Journal of Organizational Behavior*, 30(2), 233-247.
- South, S. J., & Messner, S. F. (2000). Crime and demography: Multiple linkages, reciprocal relations. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 83-106.
- Sokullu-Akıncı, R. F. (2012). *Kriminoloji*. Beta Yayıncılık.
- Soysal, A.Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Spiegel, D. (1988). Dissociation and hypnosis in post-traumatic stress disorders. *Journal of traumatic stress*, 1(1), 17-33.
- Spencer, C., Keilholtz, B., & Stith, S. (2020). The Association between Attachment Styles and Physical Intimate Partner Violence Perpetration and Victimization: A Meta-Analysis.. *Family process*. <https://doi.org/10.1111/famp.12545>.
- Stueve, A., & Link, B. G. (1997). Violence and psychiatric disorders: results from an epidemiological study of young adults in Israel. *Psychiatric Quarterly*, 68, 327-342.
- Styron, T., & Janoff-Bulman, R. (1997). Childhood attachment and abuse: Long-term effects on adult attachment, depression, and conflict resolution. *Child abuse & neglect*, 21(10), 1015-1023.
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P. ve Türk-Kurtça, T. (2020). A Revised And Expanded Version Of The Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): OverprotectionOvercontrol As Additional Factor. *Journal of Trauma ve Dissociation*, 21(1), 1-17. Doi:0.1080/15299732.2020.1760171.
- Şar, V., Öztürk, E., İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, 32, 1054-1063.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2009). Erişim tarihi, 27.12.2023, https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2008_TKAA-AnaRapor.pdf
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2015). Erişim tarihi, 27.12.2023, https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2014_AiSA_Anarapor.pdf
- T.C. İç İşleri Bakanlığı. (2024). Erişim tarihi: 24.02.2024, <https://www.icisleri.gov.tr/kadina-yonelik-siddet-konusunda-jandarma-erbas-ve-erlere-bilgilendirme-yapti>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th Edition). Pearson Education.
- Taherkhani S, Negarandeh R, Simbar M, Ahmadi F. Iranian women's experiences with intimate partner violence: a qualitative study. *Health Promot Perspect* 2014; 4:230–239.
- Taner Y, Gökler B. (2004) Çocuk istismar ve ihmalis. psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Taşkıran, Dünyada, Türkiye'de Kadın ve Şiddet içinde (ss. 73-98). Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık.
- TDK. (2023). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. Erişim tarihi: 12.12.2023, <https://sozluk.gov.tr/>
- Teksin, D. (2023). Kasten adam öldürme suçu işlemiş mahkumların karanlık üçlü kişilik özellikleri ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantıları açısından değerlendirilmesi. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi] İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı.

- Terr, L.C. (1991) Childhood traumass. an outline and overview. *American Journal of Psychiatry*, 148(1)s.10–20.
- Tezel Şahin, F., Özyürek, A., & Adıbatmaz, M. (2017). Farklı Meslek Gruplarından Bireylerin Meslek-Şiddet İlişkisi ve Aile İçi Şiddete Bakışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 881-896.
- The Global Prevalence of Intimate Partner Violence Against Women. *Science*, 340, 1527 - 1528. <https://doi.org/10.1126/science.1240937>.
- Thompson, R. A. (2006). Erken dönemde bağlanma ve sonraki gelişim üzerindeki etkileri.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Toksöz, İ. (2018). Evli bireylerde bağlanma stilleri ve bilişsel esnekliğin ilişki doyumuna etkisi. Doktora Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın Üniversitesi.
- Tunç, A., & Bulut, M. B. (2024). Fearful Attachment and Suicide Probability: The Mediating Role of Psychological Symptoms on Medical School Students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 14(72), 63-75.
- Tüzün, O., ve Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Tyler S, Allison K, Winsler A. (2006) Child neglects. Developmental consequences, intervention, and policy implications. *Child & Youth Care Forum*, 35(1),1-20.
- Uçar, M. A. (2003). Aile içi şiddet ve aile koruma yasası. Ankara. Yetkin Yayınları.
- Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 2(3), 60-74. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 25-43.
- Ural, C., Öncü, F., Belli, H., & Soysal, H. (2013). Adli psikiyatrik süreç içindeki şizofreni hastalarının şiddet davranışı değişkenleri: bir olgu kontrol çalışması. *Türk Psikiyatri Derg*, 24, 17-24.
- Ünsal, A. (2019). Kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Vahip, İ., Doğanavşargil, Ö, (2006). Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2).107-114.
- Van der Kolk, B. A., McFarlane, A. C., & Weisæth, L. (Eds.). (1996). *Traumatic stress: The effects of overwhelming experience on mind, body, and society*. Guilford Press.
- Van der Kolk, B. A. (1989). The compulsion to repeat the traumas. Reenactment, revictimization, and masochism. *Psychiatry Clinics of North America*, 12, 389-411
- Van Wormer, K., & Roberts, A. R. (2008). *Death by domestic violence: Preventing the murders and murder-suicides*. Bloomsbury Publishing USA.
- Yagcioglu, A. H. (2017). 6284 Law on Protection of the Family and the Prevention of Violence against Women and Encountered Problems in the Application. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19, 913.
- Yaka, A. İ. (2011). Bağlanma, erken döneme yönelik şemalar, öz-yönetim ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcı Çelebi, G. (2016). Bağlanma stilleri, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu yordamadaki rolünün incelenmesi. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Yazıcı Çelebi, G., Yilmaz, M., Karacoskun, M. E., & Sahin, A. I. (2024). Examination of the mediating role of attachment dimensions in the link between suicide probability and cognitive distortions about relationships in university students. *Journal of Education in Science Environment and Health*, 10(1), 60-68.
- Yetim, D., ve Şahin, M. (2008). Kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.

- Young, A., & Acitelli, L. (1998). The role of attachment style and relationship status of the perceiver in the perceptions of romantic partner. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15, 161-173.
- Yurdakök, K. ve İnce, O. (2010). Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(4), Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Biruni Üniversitesi.
- Zeytinoglu, S. (1999) Sağlık, Sosyal, Hizmet, Hukuk ve Eğitim Alanlarında Çalışanların Türkiye’de Çocuk İstismarı ve İhmali ile İlgili Görüşleri. *Çocuk İstismarı ve İhmali*, Ankara, Pelin Ofset.
- Zhan, W., Shaboltas, A. V., Skochilov, R. V., Krasnoselskikh, T. V., & Abdala, N. (2013). History of childhood abuse, sensation seeking, and intimate partner violence under/not under the influence of a substance: A cross-sectional study in Russia. *PloS one*, 8(7), e68027
- Walters, G. D. (1990). *The Criminal Lifestyle. Patterns of Serious Criminal Conduct*. Newbury Park – London – New Delhi: Sage Publications.
- Walters, G. D. (1995). The Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles: Part I: Reliability and Preliminary Validity. *Criminal Justice and Behavior*, 22, 307-325.
- Walters, G. D. (2002). The Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles (PICTS): A Review and Meta-Analysis. *Assessment*, 9, 278-291.
- Wareham, J., Boots, D. P., & Chavez, J. M. (2009). A test of social learning and intergenerational transmission among batterers. *Journal of criminal justice*, 37(2), 163-173.
- Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J. & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthoods. A 20-year longitudinal study, *Child Development*, 71(3), 684-689.
- Wekerle CM, Miller AL, Wolfe DA, Spindel CB. (2006) Childhood maltreatment. In *Childhood maltreatment*. Ashla Hogrefe & Huber.
- Widom, C.S. (1989). The cycle of violence. *Science*, 244, 160-166
- Wilkinson, R. (2004). Why is violence more common where inequality is greater? *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1036(1), 1-12.
- Wilson, H., & Widom, C. (2011). Pathways from childhood abuse and neglect to HIV-risk sexual behavior in middle adulthood. *Journal of consulting and clinical psychology*, 79 2, 236-46. <https://doi.org/10.1037/a0022915>.
- World Health Organization as a contribution to the United Nations programme for the welfare of homeless children. World Health Organization. Geneva, Switzerland.
- Wright, R. J., & Steinbach, S. F. (2001). Violence: an unrecognized environmental exposure that may contribute to greater asthma morbidity in high risk inner-city populations. *Environmental health perspectives*, 109(10), 1085-1089.

EKLER

EK-1. Etik Kurul Onay Kararı

EK-2. Ölçek Kullanım İzinleri

Ölçek kullanma izni

Gelen Kutusu x

17 Ağu 2023 Per 12:17

Hatice Kübra Gökçimen

Hocam merhabalar, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Suç Araştırmaları programında tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Aynı zamanda Ceza ve Tevkifevleri Genel M

Emine Gül <egkapci@gmail.com>

Alıcı: ben

18 Ağu 2023 Cum 22:44

internet adresinden erişebilirsiniz. başarılar egk

Hatice Kübra Gökçimen <hkbraaa@gmail.com>, 17 Ağu 2023 Per, 12:17 tarihinde şunu yazdı:

Yanıtla Yönlendir AI Yanıtı

Ölçek Kullanım için İzin Talebi

Gelen Kutusu x

31 Tem 2023 Pzt 12:09

Hatice Kübra Gökçimen

Hocam merhabalar, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Suç Araştırmaları programında tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Aynı zamanda Ceza ve Tevkifevleri Genel M

Munevver.Goker@ankara.edu.tr

Alıcı: ben

3 Ağu 2023 Per 11:44

Merhaba Hatice hocam,

Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan mutluluk duyarım. Ölçek puanlamasına makale içinde erişebilirsiniz.

Başarılar, keyifli çalışmalar dilerim.

YASAL UYARI: Bu e-posta mesajı ve onunla iletilen tüm ekler, gönderildiği kişi ya da kuruma özel olup içerik ve ekinde bulunan tüm bilgi ve görüşler sadece adres yazanına aittir ve Ankara Üniversitesi'nin resmi görüşünü yansıtmayabilir. Mesaj size yanlışlıkla ulaşmışsa mesaj içeriğini ya da eklerini yürürlükteki kanunlara aykırı olarak kullanmayınız, kopyalayamaz, yayımlamaz, başka kişilere yönlendirmeyiniz ve mesajı gönderen kişiyi derhal e-posta yoluyla haberdar ederek, bu mesajı ve eklerini herhangi bir kopyasını muhafaza etmemeksiniz siliniz. Bu e-posta içeriğindeki bilgilerin kullanılması veya verebileceği mülkiyet zararları nedeniyle Ankara Üniversitesi hiç kimseye karşı sorumlu tutulamaz.

DISCLAIMER: This e-mail and all the annexes attached to it are dedicated to the persons or institutions they have been sent to and the information and opinions in this e-mail and the attached files belong only to the writer of the address and they may not reflect the official opinion of the Ankara University. If this e-mail is delivered to you mistakenly do not use, copy, extend and transfer the content of the message or its annexes to other people and after informing the person sending the e-mail immediately delete the e-mail and its annexes without saving any copy. The Ankara University cannot be seen responsible against anybody for the use of information and possible damages given within the content of this e-mail.

Bir ek • Gmail tarafından tarandı

Ölçek Kullanım İzin Talebi

Gelen Kutusu x

31 Temmuz Pzt 12:00

Hatice Kübra Gökçimen

Hocam merhabalar, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Suç Araştırmaları programında tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Aynı zamanda Ceza ve Tevkifevleri Genel M

vsar@ku.edu.tr

Alıcı: ben

20 Ağustos Paz 22:08

Kullanabildiğiniz

Vedat Şar, MD
Professor and Chair, Department of Psychiatry
Koç University School of Medicine (www.ku.edu.tr) &
Koç University Hospital (www.kuh.ku.edu.tr), Istanbul, Turkey
ORCID ID: 0000-0002-5392-9644
https://www.researchgate.net/profile/Vedat_Sar
www.vedatsar.com

2 Ek • Gmail tarafından tarandı

ctq-33-jtd.pdf CTQ-33-TR.pdf

Yanıtla Yönlendir

EK-3. Kurum Uygulama İzni

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-57292265-204.04-927/99125
Konu : Hatice Kübra GÖKÇİMEN'in
Araştırma Talebi

20.07.2023

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 13.07.2023 tarihli ve E-36591650-2023/25281-2023/25281 sayılı yazınız.

İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanlığında psikolog olarak görevli olup Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Suç Araştırmaları Anabilim Dalı Suç Araştırmaları Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hatice Kübra GÖKÇİMEN'in, "Kadına Yönelik Şiddet Suçu Faillerinin Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi" konulu araştırmasını Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki hükümlülere uygulama talebine ilişkin ilgi yazı ve ekleri incelendi.

Söz konusu bilimsel araştırma; kurumların belirleyeceği gün ve saatlerde, yukarıda anılan ceza infaz kurumlarında, çalışmaya katılacak hükümlü ve tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirilmiş onam formu doldurulması, terör suçundan hükümlü ve tutukluların çalışmaya dahil edilmemesi, kullanılan ölçek ve formlarda hükümlü ve tutukluların ad-soyad bilgilerine yer verilmemesi, araştırmanın konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin çalışmayı yapacak kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayımlanmaması koşullarıyla uygun görülmüştür.

Gereği ile ilgili kişiye ve ceza infaz kurumuna bu yönde bilgi verilmesini rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Hacı Bayram Mahallesi Ağah Efendi Caddesi 12/1 Altındağ/ANKARA
Telefon No : (0 312) 507 04 00 Faks No: (0312) 223 60 07
e-Posta : cta.pss@adalet.gov.tr İnternet Adresi : www.cta.adalet.gov.tr
Kep Adresi : adaletbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için : Sabri Hatipoğlu
Şube Müdürü
Telefon No : (0312) 507 05 32

UYAP Bilgi Sistemindeki bu dokümana <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden G8bxI9g - ptNkXPr - aZ02XKZ - +Eta6w= ile erişebilirsiniz

EK-4. Veri Toplama Araçlar

Sosyodemografik Bilgi Formu

1. Yaşınız kaçtır?
2. Medeni durumunuz nedir?
a) Evli b) Bekar c) Boşanmış d) Eşi vefat etmiş
3. Çocuk sayınız kaçtır? (çocuğunuz yoksa “0” yazınız)
4. Kaç kardeşiniz?
5. Siz kaçıncı çocuksunuz?
a) En büyük b) Ortanca c) En küçük
6. Sizi kim büyüttü?
a) Anne/babam b) Dedem/ninem c) Akrabalarım
ç) Devlet kurumu d) Sokaktaydım/belirli bir yerim yoktu
7. Anneniz sağ mı?
8. Babanız sağ mı?
9. Anne/babanız hala sağsa birlikte mi yoksa ayrı mı yaşıyor, eğer biri öldüyse ölmeden önce ayrı mı yoksa birlikte mi yaşıyorlardı?
a) Ayrı b) Birlikte
10. Annenizin eğitim durumu nedir?
a) Okuryazar değil b) İlkokul mezunu c) İlkokul terk ç) Lise ve dengi d) Lisans e) Yüksek lisans ve üzeri
11. Babanızın eğitim durumu nedir?
a) Okuryazar değil b) İlkokul Mezunu c) İlkokul terk
ç) Lise ve dengi d) Lisans e) Yüksek lisans ve üzeri
12. Babanızın annenize fiziksel şiddet uyguladığına şahit oldunuz mu?
a) Evet b) Hayır
13. Babanızın annenize hakaret, küfür ettiğine şahit oldunuz mu?
a) Evet b) Hayır
14. Küçükken hiç evden kaçtınız mı?
a) Evet b) Hayır
15. Küçükken hoşunuza gittiği için hayvanlara hiç zarar verdiniz mi?
a) Evet b) Hayır
16. İlk kez ceza infaz kurumuna kaç yaşında girdiniz?

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

17. Ceza infaz kurumuna girmeden önce düzenli bir işiniz var mıydı?
a) Evet b) Hayır
18. Ceza infaz kurumuna kaçınıcı girişiniz?
19. Başka bir suçtan ötürü hüküm giydiniz mi?
a) Evet b) Hayır
20. Ceza infaz kurumunda bulunduğunuz süre boyunca disiplin cezası aldınız mı?
a) Evet b) Hayır
21. Ceza infaz kurumunda bulunduğunuz süre boyunca ödül aldınız mı?
a) Evet b) Hayır
22. Ekonomik durumunuzu nasıl algılıyorsunuz?
a) Çok kötü b) Kötü c) Orta d) İyi e) Çok iyi
23. Daha önce intihar girişiminde bulundunuz mu?
a) Hayır b) Bir kez c) İki veya daha fazla
24. Askerlik yaptınız mı?
a) Evet b) Hayır c) Askerlikten muafım
25. Daha önce psikiyatrik bir tanı aldınız mı?
a) Evet b) Hayır
26. Daha önce psikiyatrik bir tanı aldıysanız ismini belirtiniz
27. Daha önce psikiyatrik bir tedavi gördünüz mü?
a) Evet b) Hayır
28. Hayatınız boyunca herhangi bir kadına veya kız çocuğuna fiziksel şiddet uyguladınız mı?
a) Evet b) Hayır
29. Hayatınız boyunca herhangi bir kadına veya kız çocuğuna psikolojik şiddet uyguladınız mı?
a) Evet b) Hayır
30. Hayatınız boyunca herhangi bir kadına veya kız çocuğuna cinsel şiddet uyguladınız mı?
a) Evet b) Hayır
31. Türk Ceza Kanunu'nda suçun kadına yönelik işlenmesi halinde suçun ağırlaştırılmış tedbirleri olduğu hakkında bilginiz var mı?
a) Evet b) Hayır

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği (CTQ-33)

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

1)Yeterli yemeğim olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2) Gündelik bakım ve güvenliğim sağlanıyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4) Fiziksel ihtiyaçlarım tam olarak karşılanırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5) Ailemde sorunlarımı paylaşabileceğim biri vardı

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6) Üst baş açısından bakımsızdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7) Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8) Anne ya da babam kendimden utanmama neden olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9) Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10) Ailemde değiştirmek istediğim şeyler vardı.

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11) Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12)Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13) Anne ya da babam fikirlerimi önemserdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14) Ailemdelikiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15) Fiziksel bakımdan hırpalanmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16) Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17) Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövölüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiğı oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18)Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19)Ailemdelikiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20) Biri bana cinsel amaçla dokunmaya ya da kendisine dokundurtmaya çalıştı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

21) Kendisi ile cinsel ilişki kurmadığım takdirde bana zarar vermekle tehdit eden biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

22) Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

23) Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24) Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25) Ailemdelikler bana karşı suçlayıcıydı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26) İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27) Cinsel istismara uğradığım kanısındayım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28) Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

29) Ailemdelikler yaşlıtlarımla ve arkadaşlarımla görüşmemi kısıtlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

30) Ailemdelikler her şeyime karışırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

31) Anne ve babam bir işi kendi başıma yapmama fırsat verirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

32)Ailemdelikler rahat vermeyecek derecede peşimdeydiler.

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

33)Anne ya da babam beni kontrol etmek için kişisel eşyalarımı benden habersiz karıştırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Ana Babaya Bağlanma Ölçeği

Aşağıda, ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. 16 yaşınıza kadar olan dönemde annenizi hatırlamaya çalışarak, her bir ifadeye en uygun seçeneğin karşısındaki paranteze X işareti koyunuz.	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi	Tamamen Böyleydi
1.Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	()	()	()	()
2.İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	()	()	()	()
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	()	()	()	()
4.Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	()	()	()	()
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	()	()	()	()
6. Bana karşı sevgi doluydu.	()	()	()	()
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	()	()	()	()
8. Büyümemi istemezdi.	()	()	()	()
9.Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	()	()	()	()
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.	()	()	()	()
11.Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	()	()	()	()

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

12. Genellikle bana karşı güler yüzlüydü.	()	()	()	()
13. Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	()	()	()	()
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	()	()	()	()
15. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	()	()	()	()
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	()	()	()	()
17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi Sağlardı	()	()	()	()
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	()	()	0	()
19. O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	()	()	0	()
20. Babam yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	()	()	0	()
21. İsteddiğim kadar özgürlük tanırdı.	()	()	0	()
22. İsteddiğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi	()	()	0	()
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	()	()	0	()
24. Beni övmezdi.	()	()	0	()
25. İsteddiğim gibi giyinmeme izin verirdi.	()	()	0	()

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (devam)

Aşağıda, ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. 16 yaşınıza kadar olan dönemde babanızı hatırlamaya çalışarak, her bir ifadeye en uygun seçeneğin karşısındaki paranteze X işareti koyunuz.				
	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi	Tamamen böyleydi
1.Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	()	()	()	()
2.İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	()	()	()	()
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	()	()	()	()
4.Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	()	()	()	()
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	()	()	()	()
6. Bana karşı sevgi doluydu.	()	()	()	()
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	()	()	()	()
8. Büyümemi istemezdi.	()	()	()	()
9.Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	()	()	()	()
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.	()	()	()	()
11.Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	()	()	()	()
12. Genellikle bana karşı güleriyüzlüydü.	()	()	()	()
13.Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	()	()	()	()
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	()	()	()	()

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

5. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	()	()	()	()
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	()	()	()	()
17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı	()	()	()	()
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	()	()	()	()
19. O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	()	()	()	()
20. Babam yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	()	()	()	()
21. İstedğim kadar özgürlük tanırdı.	()	()	()	()
22. İstedğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi	()	()	()	()
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	()	()	()	()
24. Beni övmezdi.	()	()	()	()
25.İstedğim gibi iynmeme zin verirdi.	()	()	()	()

EK-4. (devam) Veri Toplama Araçları

Kadınlara Yönelik Şiddetin Düzeyi Ölçeği

Aşağıda bir başkasına gösterilebilen şiddet içeren davranışların listesi bulunmaktadır. Her ifade için **son 12 ay içinde** bu davranışları ne sıklıkta yaptığınızı, ölçekte sizin için uygun olan yere (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen boş madde bırakmayınız.

No	Son bir yıl içinde yapılabilecek davranışlar listesi	Asla Yapmadım	Bir kez yaptım	Birkaç kez yaptım	Çok kez yaptım
1	Duvana, kapıya ya da eşyalara vurdum ya da onları tekmeledim	0	1	2	3
2	Bir eşyayı fırlattım, parçaladım ya da kurdum	0	1	2	3
3	Bir başkası içindeyken arabayı tehlikeli şekilde kullandım	0	1	2	3
4	Bir başkasına bir şey fırlattım	0	1	2	3
5	Bir başkasına parmağımı salladım	0	1	2	3
6	Bir başkasına tehdit eder biçimde baktım	0	1	2	3
7	Bir başkasına yumruğumu gösterdim	0	1	2	3
8	Bir başkasına zorbalık yaptım	0	1	2	3
9	Bir başkasına ait bir şeye zarar verdim	0	1	2	3
10	Bir başkasını değer verdiği şeylere zarar vermekle tehdit ettim	0	1	2	3
11	Bir başkasını eşyalara zarar vermekle tehdit ettim	0	1	2	3
12	Bir başkasını sevdiği birine zarar vermekle tehdit ettim	0	1	2	3
13	Bir başkasını canını yakmakla tehdit ettim	0	1	2	3
14	Bir başkasını kendimi öldürmekle tehdit ettim	0	1	2	3
15	Bir başkasını onu öldürmekle tehdit ettim	0	1	2	3
16	Bir başkasını silahla tehdit ettim	0	1	2	3
17	Bir başkasını sopa gibi bir şeyle tehdit ettim	0	1	2	3
18	Bir başkasına öldürecekmiş gibi davrandım	0	1	2	3
19	Bir başkasını bıçakla tehdit ettim	0	1	2	3
20	Bir başkasını sanki yere çiviyle çakmış gibi tutarak hareket etmesini engelledim	0	1	2	3
21	Bir başkasını itip kaktım	0	1	2	3
22	Bir başkasını aniden ya da zorla yakaladım	0	1	2	3
23	Bir başkasını sarstım (sülkeledim) ya da kaba bir şekilde tuttum	0	1	2	3
24	Bir başkasını tımaladım	0	1	2	3
25	Saçını çektim	0	1	2	3
26	Kolunu büküdüm	0	1	2	3
27	Kaçasına vurdum	0	1	2	3
28	Bir başkasını ısırdım	0	1	2	3
29	Bir başkasına tokat attım	0	1	2	3
30	Bir başkasına elimin tensiyiyle tokat attım	0	1	2	3
31	Yüzüne ve başına vurdum	0	1	2	3
32	Bir başkasına bir şeyle vurdum	0	1	2	3
33	Bir başkasını yumrukladım	0	1	2	3
34	Bir başkasını tekmeledim	0	1	2	3
35	Bir başkasını ayağımla ezdim	0	1	2	3
36	Boğazını sıktım	0	1	2	3
37	Bir başkasının vücudunun bir yerini yaktım	0	1	2	3
38	Bir başkasını sopa gibi bir şeyle dövdüm	0	1	2	3
39	Bir başkasını dövdüm	0	1	2	3
40	Bir başkasını bıçak ya da silahla yaraladım	0	1	2	3
41	İsteyip istemediğine bakmadan cinsel ilişkiye girmek istedim	0	1	2	3
42	İstemediği halde cinsel ilişkiye girdim	0	1	2	3

ÖZGEÇMİŞ

JSGA'lı, Her Zaman Yurt, Ulus ve Cumhuriyete Aşk
ve Sadakatle Bağlı Tevazu, Fedakârlık ve Feragat
Örneğidir.

